

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Halk Bilimi (Folklor) Bilim Dalı

**ZİYA BEY KÜTÜPHANESİNDEKİ 6709, 6712 ve 6767 NO'LU
CÖNKLER ÜZERİNE TETKİK**

Gülay YILDIZDAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA

Sivas
Haziran, 2010

**ZİYA BEY KÜTÜPHANESİNDEKİ 6709, 6712 ve 6767 NO'LU
CÖNKLER ÜZERİNE TETKİK**

Gülay YILDIZDAĞ

Cumhuriyet Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı Halk Bilimi (Folklor) Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Sivas
Haziran 2010

KABUL VE ONAY

Gülay YILDIZDAĞ'ın hazırlamış olduğu “Ziya Bey Kütüphanesindeki 6709, 6712 ve 6767 No’lu Cönkler Üzerinde Tetkik” başlıklı bu çalışma, 28.06.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, “Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Halkbilimi Bilim Dalı”nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

.....

Doç. Dr. Şeref BOYRAZ
(Üye)

.....

Doç. Dr. Yunus AYATA
(Üye)

.....

Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA
(Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

/ /

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

YILDIZDAĞ Gülay, Sivas Ziya Bey Kütüphanesindeki 6709, 6712 ve 6767 No'lu Cönkler Üzerine Tetkik, Yüksek Lisans Tezi; SİVAS,2010

Halk edebiyatının en önemli yazılı eserleri olan cönkler, geçmişe ait halk edebiyatı ve folklor ürünlerini yansıtma bakımından son derece önem arz etmektedirler. Biz de bu çalışmamızda Ziya Bey Kütüphanesinde bulunan cönklerden bazılarını gün yüzüne çıkararak halk bilimine yeni kaynaklar sunmak ve yeni ufuklar sağlamayı amaçladık.

Üzerinde çalıştığımız cönkler Sivas Ziya Bey Kütüphanesinde bulunan İbrahim ASLANOĞLU kitaplığına aittir.

Çalışmamızın ilk aşamasını cönklerdeki ürünlerin günümüz harflerine aktarımı oluşturmaktadır. İkinci aşaması ise bu cönkler üzerine incelemeyi kapsamaktadır. Çalışmamızın esas amacı cönklerde yer alan metinleri gün yüzüne çıkarmak olduğu için geniş bir inceleme yapılmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Sivas, Cönk, folklor ürünleri

ABSTRACT

YILDIZDAĞ Gülay, scrutiny of conks with the number of 6709, 6712 and 6767 in Ziya Bey Library, postgraduate thesis, SİVAS, 2010

Conks which are the most important written pieces of folk literature are extremely significant for reflecting the old products of folk literature and folklore. This study's aim is to unearth these important texts and present new sources to folklore.

The conks which we are studying belong to İbrahim Aslanoğlu's corpus in Ziya Bey Library.

Translation of products of conks into current letters is our study's first step. As for the second step includes the research on these conks. Since the basic aim of our study is to bring to light on the texts which take place in conks, a large research wasn't done.

Key words: Sivas, cönk, folklore products.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖNSÖZ.....	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
İNCELEME	6
1.6709 No’lu Cönkün Şekil ve Muhteva Özellikleri.....	6
2.6712 No’lu Cönkün Şekil ve Muhteva Özellikleri.....	10
3.6767 No’lu Cönkün Şekil ve Muhteva Özellikleri.....	13
İKİNCİ BÖLÜM	15
METİNLER.....	15
Bedrî	15
Hey yâr nedir bu dilberin oymağına düşdüm.....	15
Bekâî.....	16
Bir civânı medh idende yanakları al gerek.....	16
Cihâdî	17
Cüdâ kıldı beni gurbet vatanım nerde ben nerde	17
Ey bâd-ı sabâ dide-i fettânıma söyle	18
Derviş Veli.....	19
Anı kasâvete mihmân iderler	19
Emrah.....	20
Servihan bağdadır bağda	20
Çâre kılsun bu dil-i nâ-çâra Allah aşkına	21
Dinle kelâmı kelâmı	22
Erkânî.....	23
Göstermedi gül-i hamraya zülfün.....	23
Eşref-zâde Rûmî	24
Dedi seyrim bana seyrân içinde	24
Düşeli aşkın bu cânım iline.....	25

Ey gönül var kim bu derdden sen haber-dâr olmadın	26
Fehmi	27
Bu bir zamândır kim nâ'sa irişdi.....	27
Ferkî	28
Takıldı boynuma cân cezâsı yâr.....	28
Âşık Garib	29
Andan bir haber versenge.....	29
Hak versin murâdın ver murâdımı	30
Cânım Tiflîz beyazları.....	31
Koymışam adını el bağı Senem.....	32
Gidem de eglenem belki gelmeyem.....	33
Ana helâl eyle ben gider oldum	36
Gidem gurbet ili gezem bir zamân	39
Begler yaman olur işi Garib'in.....	41
Vasf olunmaz hiçbir hali Tebrîz'in	42
Meger Garib sana dirler	43
Meger Senem sana dirler.....	44
Gevherî	45
Cigerim hûn oldu bir yâr sebep.....	45
Kendisini bizden sakunur şimdi	46
Kimden öğrendin duruşu güzel	47
Yine bir mecnûn'a dönersin gönül.....	48
Gül yüzlü yavrumu aldı neyleyim.....	49
Halka halka mâh yüzüne yayılan.....	50
Benim selvi revânım sen benim nemden incindin	51
Güzellik defterinden sen de bir gün silinirsin.....	52
Mecnûn (gibi) firkat yerim dağ olsun.....	53
Varsın bizden başkalara yâr olsun.....	54
Kimi yeşil giymiş kimi al çalar.....	55
Dest demânın öpeyim yâr.....	56
Yüzi çifte benli dilber kimindir.....	57
Her biri bir mensur dâdâ cevrinür.....	58

Kudret nazar-gâhı mıdır nedir bu.....	59
Kudret nazar-gâhı mıdır nedir bu.....	60
Eden dil-dârı gördün mü.....	61
Hakkı Paşa-zâde Edhem	62
Ey perü handân usandım seni sevdim seveli.....	62
Ab-ı lâlin sevdiğim uşşâkı teşnelendirir.....	63
Hamdi	64
Tanımaz görenler sevdâda beni.....	64
Hûrşîd	65
Hasbihâlîm bildiren yok bilen yok.....	65
Hüdâyî	66
Şimdi gayrı sular kaynayup gider	66
Hüseyin	67
Mübârek hatırı hoş mudur şimdi	67
Bendesin mecnûn iden ol nûr-i mâhım gelmedi	68
İbrahim	69
Yârimin gitdüğü yollar perişân	69
İrfânî	70
Başdaki aklımız yağmaya gitdi	70
Benden adûlara dâd eylemişsin.....	71
Meger sensin dünya güzeli dilber	72
Dost köyüne varmak ziyâretimdir.....	73
Dolanur bir zeman bî-mecal gezer	74
İsmail Hakkı Paşa	75
Bir visâl bir hayâl hüsn-i cemâl anlar beni.....	75
Köroğlu	76
Selâm verdim selâm almaz.....	76
Kuloğlu	77
Gönül melûl olup eyleme âhı.....	77
Kul Siyâhî	78
Derdine düşeli der-beder oldum.....	78
Lâmî	79

Çık ey dil tenden istikbâle ol rûh-ı revan geldi	79
Leylâ	80
Yanarsam nâr-ı aşkınla yanarım yâ Resûl-ullah	80
Geceler etdigim âh itmedi agâh seni	81
Dil-i ateş-i aşk ile yandır efendim_.....	81
Arşa çıktı âh ateş-i zâr elinden gönlümün.....	83
Mâhiri	85
Ey Cenâb-ı Kibriyâ meskâne yol ver varayım	85
Mecnûnî	86
Çarh-ı felek el eyleyüb elimden	86
Ferâgat kıl gönül vazgeç ümid-i vasl-ı dilberden.....	87
Meftûnî	88
Şunda bir yavruya mübtelâ oldum	88
Nâbî	89
Eyyâm-ı bahâr olmazdı gülşen olaydım.....	89
Ver handeye ruhsat leb-i gül-fâm görünsün.....	90
Sek-bân-ı seferden pejmürde kıyafet	91
Nazîf Dede	92
Gördükde o rûyu üstüne ol hâl-i siyâhı	92
Nazîfî	93
Ey şûh cihân beni dillere destân niçün etdin.....	93
Hûrşîd-i kâmil ola mı cânâna beraber	94
Cânâ bu kadar cevri-ı cefâ şânına düşmez	95
Nazîmî	96
Bugün ben maşûkum gördüm seyrânda	96
Ayrılık âteşi düştü serime.....	97
Cemâline âşık oldum ezelden	98
Nef'î	99
Kaddindeki hâlet hele tûbâda bulunmaz	99
Nev'î	100
Meclisde olup lâlini rindâne duyurma.....	100
Niyâzî	101

Ey garib bûlbûl diyârın kandedir.....	101
Nûrî	102
Görenler der kadd-ı kıyamet sana	102
Neyleyem rahmı yok âşinâsına	103
Eyle dertli bûlbûl zâr garib garib	104
Ateş-i hicriyle sende yan böyle	105
İşin figân hâl-i perişândır bu sene	106
Oldu mübtelâ-yı ebruların âh	107
Gözü yaşlı bûlbûl dağları geçdi	108
Şu benim ikbâlîm gelmedi gitdi	109
Çalar taştan taşa bî-garar beni	110
Neşr et âleme devrane seni.....	111
Tabîbler câm-ı valsın derde kılmazlar devâ-yı âşk	112
Hoş sahbâ lebleri mercân içeri gel	114
Durma git karşımda nev-civân güzel	115
Câna yetdim bu cihândan usandım	116
Ey serv-i simâyı kâmet-i dildârına yandım	117
Hûn dökerse gamda gel çeşmim o yârî görmedim.....	118
Emzirmedi şeker dudaklarından	119
Bir nev-nihâl gülfidanın ucundan	120
Gel ey dil-i hub-rûlar ünfi çekmiş gedâlardan	121
Kara giy kara bağla bir zamân.....	123
Ey melek sûretli bu diyâre sen	123
Bir haber ver nâzlı yâre gidersen	124
Cânım ki o yâr âteş-i hicrinle yaksın.....	126
Ey vasl-ı cennet kıl câna minnet vay serv-i kâmet cân içre cânsın...127	
Serv-i kaddin gösterüb ey serv-i refât eyledin.....	128
Ey cân-ı âlem bir ince belsin.....	129
Şevkinden hezârân gülfidan oynar	131
Hamdullah cümle ferâgatim var.....	132
Ya sen nice eglenürsün bensiz yâr	132
Meyli var âşık pek yanaşıktır	134

Rahm kıl üftâde şâhım cehâlet bendedür	135
Felek etdi derdim dertlere baş	136
Bir oldu şanında nefis'ül isbât	137
O zamân geçeli ne zamân oldu.....	138
Geçdi çağ-ı ömrüm gül-izâr diyü	139
Dilâ bu asrın sahibi dil-ârânbinde bir çıkmaz	140
Yanar nâr-ı aşka bir civân itmez	141
Nûrî Paşa	142
Hâl-i dil-i zârımı duysa cihân.....	142
Osman	143
Evvela medhin idelim dilde destânım Haleb	143
Âşık Ömer	144
Başımı gavgaya saldın dilberâ sensin sebab	144
Gördiler yine bu cevri sitemkâra dolaşdı	145
Bârek-Allah hûb yaratmış benim üç cânânımı	146
Gözlerim yollarda kaldı nâzlı yârim gelmedi.....	147
Sevdiğim yâr ile demdedir şimdi	148
Sevdiğim seyrâna çıkmış gene bayram günleri.....	149
N'eyledim n'etdim sana dil-dârım aldın ey felek	150
Ol benim şâhîn bakışlı şâh levendim bunda yok.....	151
Ey gözü nergiz yanağı verdi handân Ahmedim	152
Dil ol güzelin kâkülü duzâğına düşdüm.....	153
Bugün bâd-ı sabâ esdi	154
Cân-ı dilden âşık oldum bir kaşları yaya ben.....	155
Aşkıyla bu cigerim bir yâr ararsan işde ben.....	156
Sevdim yine bir dilberi râna küçücükden.....	157
Gönüller tahtının sultânısın sen.....	158
Sevdi gönlüm sen sacı Leylâyı şübhen olmasun.....	159
Zanbak şu'le verir bu dağa bir gün	160
Agyâr ile sohbetlerin bir bir şehâ aldık haber	161
Hayra niyet eden şerde ne gezer.....	162
İlmîyâne nutk iden şîrîn zu-bânım bundadır	163

Gödesi ser-pah hünerdir sûreti ziyâdedir	164
Ey gönül hüsnün bağına girmesem de el verir	165
Ey güzel senin bağına girmesemde el verir.....	166
Yetişir cevri eyledin nâzlı yârim yetişir	167
Salınur selvinin dalları ser-hoş.....	168
Ya sen bu cefâdan eyle ferâgat	169
Ey âlemi içre hûbluğu meşhûr olan dilber mi bu	170
Seyre çıkmış bir gül-i ra'nâ mübârek cum'a günü.....	171
Rahmî	172
Şekl-i ebrûyu siyâhı rûh-ı cânân üzre.....	172
Rasdî	173
Etdin a'da bizi çün şâha havâle	173
Râzî	174
Cânla âşıkınam ben ey cânânım doğrusu	174
Reşkî	175
Bir melek peykersin ey Yûsuf-u likâ	175
Rizî	176
Nûş idup câm-ı elesti mest-âne olan anlar bizi	176
Rûhî	177
Ehl-i erbâb-ı dile şehir-ü şekerdir suhanım	177
Rüşdî	178
Beni bî-derdinin düşvâr-ı dermân eyleyen bahtım.....	178
Sabrî	178
Şimdi gözüm gönlüm dürr-i yek-nâde	179
Seni bu güzellik çok nazlandırdı.....	180
Düşündürme gel ruhsâr-ı perçemin.....	181
Bir güzel gördüm nâzik bedendir.....	182
Gözlerim bir haber zuhûr eylemez	184
Senâyî	185
İsterse n'ola hasta gönül yâre sarılmak	185
Sıdkı	186
Sol kaşın kemândır sağ kaşın hilâl	186

Ey reh-i gül-ter leb-i süd-kârına kandım sen bilün	187
Âşıklar içinde şer âfet midir	188
Âşıkım mahmûru aşkım câmi âfet bendedür.....	189
Sipâhî	190
Ne melûlsun deli gönül	190
Sun'î	191
Dinleyin yârenler hep	191
Şâkirî	194
Bilür anı ki hüsnüne zîbân çokdur üftâde	194
Meyl etdi bu dil dilbere bir hoşuma geldi	195
Şâd oldu gönül yâr ile ülfet yenilendi	196
Seni medh etmeyen dil neme gerek.....	197
Muhabbet gölüne beni düşürse gerek.....	198
Ey âşıkını öldürücü servi bülendim	199
Ey yâr ezeli yüzleri pür-nûru severdim	200
Düştüm güzelin destine dâmenını öpdüm	201
Agyâra varup sen bile meydân okudursun	202
Gözler bu gözüm haddın alın yasına dilber.....	203
Âşık senin gibi cânân bulunmaz.....	204
Şehrî	205
Kız edâlî yâr-ı dil-dâr istemem meşreb bu ya	205
Şem'î	206
Alâ-yı kudreti hakka erişmez bunca akil hâ	206
Elim al vereyim pirim alîlem yâ Resûl-ullah	207
Umar bu haste dilem hazretinden yâ Resûl-ullah	208
Günâhım boydan aşkıdır be-gayet yâ Resûl-ullah	209
Lâ fetâ illâ Ali lâ Seyfe illâ Zülfikâr.....	211
Şemseddin-i Sivasî	212
Vasıl olmaz hakka kimse cümleden dur olmadan.....	214
Cânayâ elinin gülünün bağı göründü.....	215
Devlet ... âşık şem'ine karşı yanalar.....	212
Acı dostum sen bana ol yüz-i mâhım aldılar.....	213

Şevkî	216
Dâd senin elinden ey güzel peri	216
Şeyhî	217
Bülbül gibi gönlüm yine bir goncaya düştü	217
Tâlib	218
Selâm eyle beni ağladan dilbere.....	218
Telli Hasan	219
Bugün bir mahbûbe gördüm bana bakdı nigâh egri	219
Vâsıf	220
Afv eyle hocam ey gül-i ter başıma kakma.....	220
Murg-ı dil sayd olacak mertebe ahmak dinle	221
Cânâ kim isterse görsün gayrı karışmam	222
Yusuf	224
Yâr merhem eyleye benim yarama	224
Ziyâ	225
Tabeş-i rûyın mıdır böyle beni tenvir iden.....	225
Zühdî	226
Dilberâ zîbâ-yı hüsnün âdemi imrendirir	226
MAHLASSIZLAR	227
Yine vaslında bu şeb şâh gelür hatırıma	227
Gidersen sılaya ey seher ile.....	228
Hoşdu gönlüm sen gibi bir zâlîme	229
Teşrifinle hânemi reşk ârâm eyle	230
Söylen efendime yetürsün âbı	231
Gönlümü mir'ât-ı hüsnün sırr-ı hayrân eyledi.....	232
Hatt-ı rumu dilber ki cemâli bağına çekdi.....	233
Aldırdım yavrumu göresim geldi	234
Öyle bir divâneyim dil-küşad anlar beni	235
Cânım sâkî doldur peymânenen yahşi.....	236
Hûn-i gözlüm sana mâildir gönül.....	237
Ey peri hüsnün ziyâsın görmeden mest olmuşam	238
Ey peri-i bî-vefâ dil-dâr imişsin anladım	239

Gönül gördü güzel hüsnün gözi mestâneye ben yandım.....	240
Kalkın ey ehl-i vatana biz de samane olalım	241
Dilerem zülfüne ber-dâr olayım yâr olayım.....	242
Bir meclisde ol yâr ile bulundum	243
Sarsam öldürürler sarmadan öldüm	244
Setre-i âşık-ı irfânı hak aşkın kitabından çıkar	246
Gece gündüz özün gülşene çalar	247
Öyle bir şeh-bâz-ı aşkım ki şikârım dildedir.....	248
Vücudun hoş imaretdir harâb olmak ne müşkildir	249
Rûhların gonca ter gülde gül müdür.....	250
Yârim güle güle gelür.....	251
Ne muhabbet bilür ne sevdâ bilür	252
Cihânın güneşi Ahmed-i Resûl kibriyâdır bu.....	253
Sakiyâ sun bâde yârim uykusuz yâr uykusuz.....	254
Elmâs gibi parlu yüzün.....	255
EKSİK ŞİİRLER	256
Âşık Ömer	256
Ta kıyamet haşr olunda vuslatım senden ba'id	256
Garib	257
Bu fânî dünyâyâ geldim geleli	257
Gevherî	258
Beni yârdan böyle ayrı düşüren	258
Sabrî	259
Ben kasr-ı behiş SABRÎ bünyâd etdin	259
Terk-i cân eylesem dirîğa dimez	260
Şâkirî	261
İnsâf mıdır hey mâh-ı tâbân uyuduk mu	261
Var salın sen yâreninle eşinle.....	262
Salunuben seyrângâhdan gelürken.....	263
Lûtf ile sabâ sünbül dehânıma degme	264
Kurbânın olam ey âfet-i cân.....	265
MANİLER	266

MÜFRETLER	312
MUAMMALAR	315
NESİR	317
VEFKLER	319
SÖZLÜK.....	321
CÖNKLERDEN ÖRNEK SAYFALAR.....	324
1.6709 No’lu Cönkten Örnek Sayfalar	324
2.6712 No’lu Cönkten Örnek Sayfalar	324
3.6767 No’lu Cönkten Örnek Sayfalar	326
KAYNAKÇA.....	327

ÖNSÖZ

Halk edebiyatının en önemli yazılı kaynağı hiç şüphesiz cönklerdir. Âşıklık ve tekke geleneklerine meraklı kişilerin dinledikleri halk şiirlerini, defterlere yazıp muhafaza etmeleriyle bu değerli kaynaklar günümüze kadar ulaşmışlardır. Cönkler halk edebiyatı, âşık edebiyatı ve tekke-tasavvuf edebiyatı örneklerinin yanı sıra dua, hutbe, büyü, halk hekimliği, halk veterinerliği gibi birçok folklor ürününü de içinde barındırmaktadır.

Cönklerin kuşaktan kuşağa aktarımı sırasında iyi korunamadıkları için hasar görmüşlerdir. Sayfalar arasında yırtıklar, yazılarında silintiler, ıslaklık ve rutubet yüzünden boyanmış bölümler olmaktadır. Üzerinde çalıştığımız bu üç cönte de iyi korunamadıkları için zaman zaman benzer durumlarla karşılaştık. Bununla birlikte bazı müstensihlerin zor okunan yazı karakterleri işimizi daha da zorlaştırdı. Tüm bu olumsuzluklara rağmen çalışmamız emek ve gayretlerimizle tamamlandı.

Çalışmamızı yaparken şu hususlara dikkat edilmiştir:

1. Metnin orijinal hali muhafaza edilerek günümüz harflerine aktarılmıştır.
2. Silinme, yıpranma nedeniyle metinde okunamayan kelimeler ve satırlar “...” şeklinde gösterilmiştir.
3. Şiirler, şairlerin isimleri başlığı altında toplandı ve şiirler alfabetik sıraya göre kaydedildi.
4. Bir şairin birden fazla şiiri varsa bunlar ana kafiyelerine göre sıralandı. Aynı yöntem maniler içinde uygulandı.
5. Metinlerin her birine bir numara verildi. Metinlerin altındaki rakamlardan taksim işaretinden önce gelen rakam (.../) cönkün numarasını, taksim işaretinden sonra gelen (/...) rakam ise cönkteki sayfa sırasını göstermektedir.
6. Mahlası olmayan şiirler “Mahlassız Şiirler” başlığı altında gruplandırıldı.
7. Vefkler başlığı altında Arapça dualar gösterildi.
8. Aruz ölçüsü ile yazılanların kalıbı şiirin sağ üst köşesinde gösterildi.
9. İnceleme kısmında cönkün karakteristik bazı özellikleri orijinal halleriyle birlikte çalışmaya eklendi.

Çalışmamızı üç ana bölüme ayırdık. Birinci bölümde günümüz harflerine aktardığımız cönkleri kendi içlerinde şekil ve muhteva yönünden inceledik. İkinci

bölümü günümüz Türkçesine aktarılmış metinlere ayırdık. Üçüncü bölüm, cönklerde yer alan vefkler, yerel ağız özelliğı gösteren kelimelerin anlamlarının verildiğı sözlükten ve cönklerden alınan örnek sayfalardan oluşmaktadır. Çalışmamızın en son kısmında da kaynakça yer almıştır.

Yazıldıkları dönemin halk bilimine ait ürünlerini içinde barındıran cönkleri, günümüz harflerine aktarıp, inceleyerek bu ürünlerin bilim âlemine kazandırılmasını amaçlayan bu çalışmamla ben de az da olsa bir katkıda bulunabilirsem, mutlu olacağım.

Yüksek Lisans dersleri aşamasında ders aldığım; bilgi ve birikimlerinden yararlandığım hocam Doç. Dr Şeref BOYRAZ'a ve tez çalışmam sırasında yardımlarını, emeklerini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme de sonsuz teşekkür ederim.

25 Haziran 2010

Gülay YILDIZDAĞ

GİRİŞ

Halk bilimi, halka ait bütün kültürel unsurları inceleyen bilim dalı ise bu alanda en büyük kaynaklardan birisi de cönklerdir. Çünkü cönkler, başta halk edebiyatına ait ürünler olmakla birlikte sözlü folklor ürünlerini içinde ihtiva eden önemli kaynaklardır. Cönkler özellikle halk edebiyatının bir kolu olan Âşık edebiyatına ait şiirleri içermektedir. Bu şiirlerin gün ışığına çıkarılması ile “nice şairlerimizi ilk defa tanıyabileceğimiz gibi, bildiğimiz pek çok şairimizin de yeni yeni şiirlerini gün ışığına çıkarmış olacağız. Bu yolla, ayrıca eksik şiirlerin tamamlanması, son haneleri bulunamadığı için kime ait olduğu bilinemeyen şiirlerin gerçek sahiplerinin ortaya konulması gibi problemler de çözülmüş olacaktır.” (Sakaoğlu1989: 105)

Halk bilimi için bu kadar önemli bir kaynağı daha detaylı bir şekilde açıklamak yerinde olacaktır. Cönk sırtı dar, eni geniş, uzunlamasına açılan bir kitap türüdür. Günümüzün bloknotlarına benzer ve çoğunlukla yazma halindedir. Cönke halk arasında biçim bakımından benzemesi nedeniyle “Sığırdili” de denilmektedir. Aydın çevrelerin uzunluğuna açılan ve albüm biçimindeki bu ciltlere “Sefine-kâri” adını verdikleri de bilinmektedir.

Cönkler, çeşitli şiirleri, duaları, büyüleri, hastalık adlarını ve ilaçlarını, doğum ve ölüm tarihlerini kapsayan içinde her türlü mal bulunan gemilere benzetilmiştir. Sözlük ve başvuru kaynakları karıştırıldığında Çinliler tarafından yapılan, altı düz, baş ve arka tarafları yüksek, güçlkle manevra yapabilen ağır gemilere bu adın verildiği görülür. Bunların dikdörtgen biçiminde sayıları birle beş arasında değişen ve bambu direklerle desteklenmiş yelkenleri vardır. Çinlilerin “Conk” dediği bu gemileri İngilizler “Junk” diye adlandırmaktadır. Steingass “Persian-English Dictionary” de bu kelimenin karşılığında, büyük gemi ve üç ila dört yaşında deve yavrusu anlamlarını vermiştir. “Burhan-ı Kâtı” da cönkün söz ve kelâm, kuşun yem düşürmesi ve büyük gemi anlamlarına geldiği kayıtlıdır. “Eser-i Şevket”te “Çunk” sefain-i kepire, kalyon ve gemi anlamlarıyla geçmektedir.

“Büyük Türk Lügatı”nda “djunq ve cunk” un “büyük yelkenli kayık ve gemi” anlamıyla Çağatay Türkçesi’nde geçtiği, Batı Türkçesi’nde ise “djonk ve conk”un “halk şairlerinin şiirlerini havi mecmua” anlamlarında kullanıldığı yazılıdır. Buharalı

Süleyman Efendinin “Lügat-ı Çağatay”ında “büyük barkeş deve, gemi, sefine, mecmua, koy, yün, kıl” karşılıklarıyla yer almıştır. “Uygur Sözlüğü” nde, İbn Mühenna Lugatı'nda, Kitabu'l-İdrak'ta bu söze yer verilmiştir. Cönkler üzerinde ciddi araştırmalarıyla tanınan M.Ş. Ülkütaşır XIV. Yüzyıl Arap seyyahlarından İbn Batuta'nın eserinde Çinlilerin bu adı taşıyan gemileri hakkında bilgi bulunduğunu, kelimenin Arapça çoğulunun “Cunuk” olduğunu kaydetmektedir. (Cumbur ve Diğerleri 2002: 3) Cönk kelimesi ise Türkçemizde 15.yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bugünkü anlamıyla cönk, “türkü, mani, destan, koşma, atasözü, fıkra, hikâye, nefes, mersiye, ilâhi, dua, hutbe v.s. gibi milli, dini (tasavvufî) şiir ve mensûreleri ihtiva eden el yazması dergi (mecmua) lere denir.” (Ülkütaşır 1967 : 906)

“Cönklerin genel özelliklerini ise şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Genellikle “Besmele” ile başlanılır.
2. Belli bir ebadı yoktur ve her cönkün ebadı farklıdır. Sözgelisi; 5 X 10, 15 X 23 cm. boyutunda olabilirler.
3. Birden fazla kişi tarafından yazılmış olabilir.
4. Yaprak sayıları ise 10 ilâ 300 arasında değişir.
5. Çoğunda sayfa rakamı yoktur.
6. Aralarında koparılmış sayfalara yahut cönkü okuyanlarca boş kısımlarına yazılmış özel notlara rastlanılır.
7. Önceki yüzyıllara ait cönklerin kâğıtları daha temiz ve iyi terbiye edilmiştir. Sonraki yüzyıllarda tutulmuş cönklerin kâğıtları ise kirli, kalın ve kaba filigranlıdır. XIX. ve XX. yüzyıla ait cönklerinin kâğıtları ise, pembe, krem, sarı, turuncu, mavi, mor renkte olup aharlıdır. Önceki yıllara ait cönklerde ise aharlı kâğıda sahip cönklerle pek rastlanılmaz. Genellikle “Alikurna” yahut “Abadî”adı verilen kâğıt kullanılır.

8. Cönklerde, halk şiirinin dışında divan şairlerinin şiirleri, ilaç tarifleri, gelecek ve nazarla ilgili bilgiler, bilmece ve çözümleri, yemek tarifleri, kişilerin doğum ölüm tarihleri, alacak-verecek hesapları, halk hikâyeleri, Karagöz metinleri, rüya tabirleri, hutbeler, mev'izeler, dualar ve salâvatlar, seyirname, fal, büyü, tılsım ve muskalar, ay tutulması, büyük yangınlar ve sel felaketleri, vefkler, mektuplar, tarihi

olayları açıklayan kayıt ve tarihler, tekerlemeler görülür. Bu bakımdan cönkler, içinde her türlü mal bulunan gemilere benzetilmiştir.

9. Şiirler, yazan kişinin bilgi eksikliğinden, unutkanlığından yahut özel tavrından dolayı kimi zaman ölçüsüz olabilmektedir.

10. Şiirlerin çoğunun sonunda temmet yazılıdır. Başlarına da çoğu zaman türkü, ilâhî, koşma, şarkı, gazel gibi şiirin türünü belirten başlık yazılır. Ancak bilgisizlikten kaynaklanan yanlış isimlendirmeler de görülür.

11. Genellikle şairin adının geçtiği kelimenin üstü çizilidir.

12. Bazılarında parçanın altında henüz ne anlama geldi bilinmeyen (kâf ve yâ) ibaresi vardır.

13. Çoğunlukla siyah, kahverengi çeşitli tonlarda ve nadiren kırmızı deriyle kaplıdır. Hatta cilt kapağı deri olmayanları dahi vardır ki bunlar genellikle köylerde tutulmuştur.

14. Genellikle tezhipsizdir, ancak bazılarında eğri büğrü cetvel ve satır çizgileri, kaba nakışlar, görülmektedir. Az da olsa bazı cönklerde halk tarzı resim, şekil ve motifler görülür.

15. Büyük şehirlerde yazılmış olan cönklerdeki yazıların çoğu okunaklı ve güzel hat ile yazılmıştır. Anadolu köylerde tutulan cönklerin yazı ve imlâsı bozuktur.

Cönklerin imlâsı hususu başlı başına incelenmesi gereken konudur ve imlâ özellikleri onlarca madde altında toplanabilir. Ancak dikkat çekici olanlar şöyle sıralanabilir:

*Ağız özellikleri etkisiyle ünsüzlerin yer değiştirilerek yazıldığı görülür.

Örnek: kalbimiz yerine kablimiz gibi...

*Asıl harf yerine başka harfler kullanılmıştır. Örnek: gurur yerine kurur, gurbet yerine kurbet, sorgu yerine sorku, gürbüz yerine gülbüz, nefis yerine nevs gibi...gibi...

*Asıl imlâda (dal, re) ve (zel) vs gibi harfler kendisinden sonra gelen harflerle bitştirilmezken, cönklerde bitştirildiği görülür.

*Tamlamalarda ilk kelimedden sonra fazladan (ye) harfi yazılmıştır.

*Kimi zaman kelimenin bünyesindeki harfler yazılmamıştır. Örnek: doğruluk yerine toruluk gibi...

*Bazı kelimeler konuşulduğu gibi yazılmıştır. Örnek: ark yerine hark, rahat yerine ırakat, rağbet yerine ırağbet gibi..."(Kaya 2007 : 188 -190)

Cönklerin, okuryazar âşıkların veya âşıklık geleneğine meraklıların âşıklara ait şiirlerini içinde ihtiva etmesi bakımından âşık edebiyatı hakkında da bilgi vermemiz yerinde olacaktır.

"15. yüzyılda İslamiyet'in Türkler arasında tam olarak kabul edilmesinden ve toplumsal gelişmelerin yaşanmasından dolayı zevk yönünden farklı iki zümre ortaya çıkmıştır. Bunlar kendi zevklerine göre söylenmiş şiirleri dinleyip okumuşlar ve desteklemişlerdir. Buna göre şairler yüksek sınıfa özel şiirler yazan klasik şairlerle, halka sazlarıyla çalıp söyleyen âşıklar olmak üzere ikiye ayrıldılar. Şehir kültürüne açık yerlerde klasik edebiyatın âşık edebiyatı üzerine etkisi daha yoğun olmuştur. Bu hem dilde, hem de şiir imajlarında kendini gösterir. Âşık, mistik birlik arayan dervişle, dans ve müzik eşliğinde şaman kültürünün izlerini yaşatan ozan-baksılardan işlevsel olarak ayrılırlar. Âşıklar din dışı şiirler söyleyen eski ozan ve baksı tipinin görevlerinden arınmışlardır. Bazen yalnızca halkı eğlendirme, halkın sesini şiirlerinde duyurma işlevini üstlenirler. Âşık soyut ve ulaşılmaz sevgili tipiyle mistiğe bağlanır.

Yeni kültür ve uygarlık dairesinde küçümsenen ozanlar, yavaş yavaş işlevlerini kaybetmişlerdir. Anadolu kültüründe yeni yaşama biçimi âşıklık geleneğini ve âşık adı verilen yeni sanatçı tipini ortaya çıkarmıştır. Âşıklar, ataları ozanların Anadolu'ya getirdiği destan geleneği ile beslenerek aşk, tabiat, kahramanlık şiirlerini saz eşliğine söylemişler, halkın öğrenme ve eğlenme ihtiyacını da karşılamışlardır. Kopuz eşliğinde söylenen destanların yerini saz eşliğinde söylenen çeşitli konulardaki halk hikâyeleri almıştır." (Artun 2001: 31)

Bu bilgilerin ışığında çalışmamızı değerlendirirsek cönklerde yer alan metinlerin içinde yadsınamayacak derecede aruz ölçüsü ile yazılmış şiirler olduğunu görmekteyiz. Divan edebiyatından etkilenen âşıkların aruz ölçüsünü başarılı bir şekilde uyguladıklarını söyleyemeyiz. Şiirler aruz hataları ile doludur ve bazı şiirlerin

vezinlerini bulmakta epey zorlandık.

Cönkler, Alevi- Bektaşî edebiyatı bakımında zengin ürünlere sahip olmasına rağmen incelediğimiz ürünler içinde bu alanda çok az şiirle karşılaştık.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.6709 No'lu Cönkün Şekil ve Muhteva Özellikleri

Ziya Bey Kütüphanesine ait olan cönk 10 x 21 boyutlarında olup siyah deri kaplıdır. Kapağın iç kısımları desenlidir. Cönk toplam 209 sayfadan oluşmaktadır. Sayfaların renkleri kırmızı, sarı, mavi, turuncu gibi farklı renklerden oluşmaktadır. Yazılar siyah mürekkeple, başlıklar ise genellikle kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Cönkün iç kısımlarında birçok yıpranmış ve yırtılmış sayfa bulunmaktadır. Cönkün sığır dili şeklinde olmasından dolayı en çok alt kısımları yıpranmıştır. Bu yüzden bazı şiirlerin son mısralarında okuyamadığımız kısımlar olmuştur. Cönte kullanılan yazı karakterleri birbirinden farklıdır. Güzel hat yazısı ile yazılmış şiirler bulunmakla birlikte okunması gayet zor, bozuk yazılı şiirlere de rastlamaktayız. Bu durumdan cönkün müellifinin birden fazla olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Cönkün yazılış tarihi ile ilgili bir sayfada sadece birden fazla yazılan 1244/1828-1829 sayısı göze çarpmaktadır. Fakat müellifler hakkında hiçbir bilgi bulunamamaktadır. Cönkün İlk dört sayfası salâvatlar ve ayet-i kerimelerden oluşmaktadır. Bir kaç şiir ve okuyucuyu zorlayacak bazı kelimeler müellif tarafından harekelendirilmiştir.

Şiirlerin bitiş kısımlarında genellikle “mim” harfi kullanılmıştır. Şiirlerde tekrarlanan mısralar için de “Eyzan” ifadesi kullanılmıştır. “Şedde” hem iki nokta üst üste hem de asıl imlada olduğu gibi yazılmıştır. Bazı şiirlerde şairin mahlasının geçtiği kelime üstü çizilerek belirtilmiştir. Bununla birlikte üstü çizilmemiş mahlaslar da bulunmaktadır. Bazı kısımlarda şiirlerin sığmayan son mısraları sayfaların kenarlarına aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya yerleştirilmiştir. Yine maniler de sayfaların kenarlarına aynı şekilde yazılmışlardır.

İmla bakımından cönkü incelediğimizde farklı özellikler görülmektedir.

Cönkteki imla bakımından dikkat çekici örnekleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Aynı kelime cönk içinde farklı yazılışlarda karşımıza çıkmaktadır:

“Senem” , , “merhem” , , “taş” , , “dert” , , “üstüne” ,

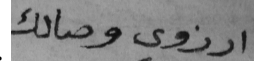
2. Bazı kelimeler konuşulduğu gibi yazılmıştır:

“İrakib(rakip)” , “havya(ayva)”

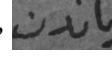
3. “bigi(gibi)” kelimesinde olduğu gibi bazı hecelerin yer değiştirdiği kelimeler vardır:

4. “Küçük” kelimesi , “küçek”, “ayak” , kelimesi “ayağ”, “Tebriz” kelimesi “tevrüz”, “koymuşam” kelimesi “komuşam” şeklinde ağız özelliklerine göre yazılmıştır

5. Bazı tamlamalarda fazladan “ye” harfi eklenmiştir.

6. Bazı kelimelerin harfleri eksik yazılmıştır. “yarından”

7. “Gurbet” kelimesi asıl imladan farklı olarak “kurbet” şeklinde yazılmıştır.

8. Dal harfinin kendinden sonraki harfe birleştiği örnekler karşımıza çıkmaktadır: “düşende”

Cönkte toplam 157 şiir bulunmaktadır. Cönkteki şiirlerin şairlere göre dağılımı şöyledir: Âşık Ömer (30), Bedrî (1), Bekâî (1), Cihâdî (1), Derviş Veli (1), Emrah (2), Erkânî (1), Âşık Garib (12), Gevherî (18), Hakkı Paşa-zâde Edhem (2), Hamdi (1), Hûrşîd (1), Hüdâyî (1), Hüseyinî (2), İbrahim (1), İrfânî (5), İsmail Hakkı Paşa (1), Koroğlu (1), Kuloğlu (1), Kul Siyâhî (1), Lâmî (1), Leyla (4), Mâhirî (1), Mecnûnî (1), Meftûnî (1), Nâbî (3), Nazîfî (3), Nef’î (1), Nev’î (1), Niyâzî (1), Osman (1), Rahmî (1), Rasdî (1), Râzî (1), Rüşdî (1), Rizî (1), Rûhî (1), Senâyî (1),

Sıdkı (4), Sipâhî (1), Şâkirî (12), Şehrî (1), Şemseddin-i Sivasî (4), Şevkî (1), Şeyhî (1), Tâlib (1), Telli Hasan (1), Vâsıf (1), Yusuf (1) Ziyâ (1), Zühdfî (1) ve mahlassız 20 şiir vardır.

Şiirler nazım şekilleri bakımından incelendiğinde aruzlu nazım şekilleri ile yazılan şiirlerle heceli nazım şekillerinin sayılarının hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Aruzlu nazım şekilleri ile yazılan şiirlerin dağılımı şöyledir: **Divanî** (6709-17a) (6709-54a) (6709-53a-68a) (6709-67b) (6709-26a-26b) (6709-65a) (6709-54b) (6709-4a-4b) (6709-4b-5a) (6709-26b-27a) (6709-51a) (6709-17a) (6709-0b) (6709-32b-33a) (6709-66a) (6709-5a-5b) (6709-88b) (6709-62b) (6709-73a) (6709-41a) (6709-25b-26a) (6709-25b-26a) (6709-99a) (6709-66b) (6709-44a), **Kalenderî** (6709-38b-39a) (6709-38a) (6709-39a) (6709-37b) (6709-34b-35a) (6709-37b) (6709-34b-5a) (6709-35b-36a) (6709-36a) (6709-35a-35b) (6709-13a) (6709-24a) (6709-6b) (6709-22b-23a) (6709-24b) (6709-22a) (6709-37a) (6709-23b) (6709-38b) (6709-11b) (6709-27a-27b), **Semaî** (6709-17b) (6709-52a) (6709-29b) (6709-63b) (6709-100b), **Gazel** (6709-45b) (6709-43b) (6709-43a) (6709-46a) (6709-3b) (6709-46b) (6709-45a) (6709-49b) (6709-57a) (6709-40a) (6709-48b) (6709-40b) (6709-41b) (6709-44b) (6709-47a) (6709-44b-45a) (6709-48a) (6709-47b) (6709-6a) (6709-75b), **Müstezat** (6709-12a)

Divanî tarzında yazılan şiirlerin büyük çoğunluğu murabba şeklinde yazılmıştır. Ayrıca muhammes şekliyle de iki şiir (6709-56a)(6709-3a-3b) yazılmıştır. Kalenderî tarzında yazılan şiirlerin geneli ise gazel şeklindedir.

Cönkteki diğer şiirler ise heceli nazım şekilleri ile yazılmıştır. Heceli nazım şekilleri ile yazılan şiirlerin dağılımı şöyledir: **Koşma** (6709-83a) (6709-14a-14b) (6709-20a) (6709-13b) (6709-86b) (6709-9a-9b) (6709-19a-19b)(6709-8a) (6709-21a) (6709-14b-15a) (6709-58a) (6709-7a-7b) (6709-8b-9a)(6709-69a-69b) (6709-68b-69a) (6709-58b) (6709-102b) (6709-42b) (6709-59a) (6709-67a) (6709-89b) (6709-33b) (6709-101a) (6709-57b) (6709-28a) (6709-68a) (6709-10b-11a) (6709-71a-71b) (6709-59a-59b) (6709-56b)(6709-63a) (6709-14a-14b)(6709-12a-12b) (6709-10a-10b), **Türkü** (6709-16b) (6709-34b-35a) (6709-53a) (6709-34b-35a) (6709-53a) (6709-82b) (6709-77b) (6709-77b) (6709-76a) (6709-82a) (6709-76b) (6709-78a-78b) (6709-79a-79b-80a) (6709-80a-81a-81b) (6709-77a) (6709-53b)

(6709-18a) (6709-88a) (6709-52b) (6709-18b) (6709-55b) (6709-87b) (6709-61a) (6709-98b) (6709-15b) (6709-87a) (6709-58a) (6709-60b) (6709-61b) (6709-39b) (6709-75a) (6709-30a) (6709-51b) (6709-51b) (6709-97a) (6709-72a) (6709-89a), **Semaî** (6709-73b) ve **Beste** (6709-32a-32b) (6709-31b)

Halk edebiyatı ürünleri bakımından zengin olan cönkte maniler, müfretler ve muammalar da yer almaktadır. Manileri yapılarına göre tasnif edersek iki ana grupta incelememiz yerinde olacaktır.(Kaya,2004):

1.Hece Sayısına Göre Maniler: Cönkteki maniler genellikle yedi heceli yazılmıştır.

2.Mısralarına Göre Maniler:

a.Düz Maniler: cönkte geçen şiirlerin çoğunluğu yedi heceli, kafiyeli ve cinassız olduğu için düz maniler grubunda yer almaktadır.

b. Kesik/Cinashlı Maniler: Genellikle dört beş mısralı olan cinashlı manilerdir. İlk mısrasında hazırlık sözüne yer verilir Cönkte bu tarzda yazılmış maniler şunlardır:. (6709-93a) (6709-94b) (6709-92a) (6709-69b) (6709-93a) (6709-93b) (6709-92b) (6709-91b) (6709-92a) (6709-94a) (6709-91b) (6709-94b) (6709-90a) (6709-94b) (6709-93b) (6709-12a) (6709-93b) (6709-93a) (6709-94a) (6709-96b) (6709-94b) (6709-95a) (6709-93a) (6709-94a)(6709-96b) (6709-93a) (6709-93a) (6709-95a) (6709-91b) (6709-53b) (6709-53b) (6709-94a) (6709-94a) (6709-92a) (6709-90a) (6709-92b)

c.Yedekli Maniler: 6,7,8,9,10,11,12,14,16,17 mısradan oluşan manilerdir. Cönkte bu tarzda yazılan maniler şunlardır: (6709-92a) (6709-64a) (6709-91b) (6709-91b) (6709-92b) (6709-94b) (6709-92b) (6709-51b) (6709-91a) (6709-90b) (6709-91a) (6709-90b) (6709-92b) (6709-93b) (6709-95a) (6709-94a) (6709-94b) (6709-90b) (6709-89b) (6709-94b) (6709-90a) (6709-91b) (6709-77b)

Ayrıca cönkün sonlarında bir de secili yazı bulunmaktadır.

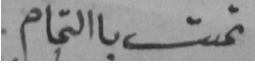
2.6712 No’lu Cönkün Şekil ve Muhteva Özellikleri

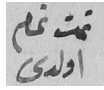
Ziya Bey kütüphanesine ait olan cönk 10 x 26,5 boyutlarında olup 36 sayfadır. Ebru desenli, cönkü korumak amaçlı sonradan yapılmış kapağı bulunmaktadır. Şiirler kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Cönte birbirinden farklı yazı karakterleri ile yazılmış şiirler bulunmaktadır. Bu durumda cönkün müstensihinin birden fazla olduğunu söyleyebiliriz. Kimi şiirlerde gayet başarılı hat yazıları görülmekle birlikte kimi şiirlerde de oldukça bozuk ve okunması zor yazılar bulunmaktadır. Ayrıca İlahi tarzında yazılan şiirler harekelendirilmiştir.

Cönkün yazılış tarihi hakkında son sayfadaki notlarda iki farklı tarih geçmektedir. Bu notlarda belirtilen tarihler şöyledir: “Sene bin üç yüz on rebî-ul-evvelin dördüncü cum’a ertesi günü sa’at on üç radleri dünyâya gelmiştir. Allah dolu ömürler muammer eylesin. Sene bin üç yüz bir kânun evvelin birinci günü sa’at üçde kızım Fatıma dünyâya teşrifi.”

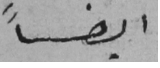
Hicrî 1310 tarihi miladi takvime göre 1892/1893 yıllarına tekabül etmektedir. İkinci paragraftaki 1301 tarihi ise 1883/1884 yıllarına tekabül etmektedir. Bu tarihlerden cönkün 19. yüzyılın çeyreğinden önce yazılmış olduğunu söyleyebiliriz.

Cönte şiirlerin bitişini ifade etmek için süslenmiş “mim” harfi ,

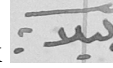
“temmet bit tamam” ifadesi, birkaç şiirde de bu ifadeye “oldu”

kelimesi eklenmiştir. Şiirlerin tekrarlanan mısralarını ifade etmek için

“Eyzan” , bazı şiirlerde de hem “Eyzan” hem “Nakarat”

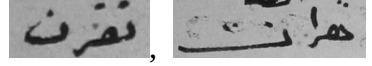
ifadeleri bir arada kullanılmıştır. “Şedde” üst üste iki nokta ile gösterilmiştir.

Şairin mahlasının geçtiği kelime üstü çizilerek belirtilmiştir.

Cönkü imla özellikleri bakımından incelendiğimizde aynı kelimenin farklı şekillerde yazılışları dikkat çekmektedir. “Allah” kelimesi iki farklı şekilde şiirde

şöyle yazılmıştır: , .

Yine nakarat ifadesi iki farklı şekilde yazılmıştır:

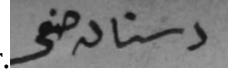

Dal harfi ile yazılan kelimeler cönkte kendisinden sonraki kelimeye hem bitişik hem de asıl imlada olduğu gibi ayrı yazılmış şekilde karşımıza çıkmaktadır.

İmladaki bu tutarsızlık bize müelliflerin eğitim seviyelerindeki farklılıkları göstermektedir.

Cönkteki şiirlerin hepsinde 6767 No'lu cönkte olduğu gibi başlık bulunmamaktadır. Başlığı bulunan şiirler ya şiirin nazım şekillerini ya da nazım

şekilleri ile şiiri yazan kişinin ismini belirtmektedir.

Cönkte toplam 38 şiir bulunmaktadır. Cönkteki şiirlerin şairlere göre dağılımı şöyledir: Cihâdî (3), Emrah (1), Eşref-zâde Rûmî (3), Fehmi (1), Ferkî (1), Leylâ (3), Mecnûnî (1), Nazîf Dede (1), Nazîmî (3), Nûrî Paşa(1), Reşkî (1), Sun'î (1), Şem'î (5), Vâsîf (2). 11 şiir ise mahlassızdır.

Şiirler nazım şekilleri bakımından incelendiğinde hem divan edebiyatına hem de halk edebiyatına ait ürünlerde şiirler görülmüştür. Cönkte aruzlu nazım şekilleri ağırlıktadır. Aruzlu nazım şekillerinin cönkteki dağılımı şöyledir: **Gazel** (6712-13b) (6712-14a) (6712-13a) (6712-5a-5b), **Kaside** (6712-15b) (6712-16a), **Divanî** (6712-3a), **Kalenderî** (6712-9a-9b) (6712-9b-10a), **Semaî** (6712-10a) (6712-2b). Tekke edebiyatına ait türlerden **Na'at** ile yazılan şiirlerin (6712-7b) (6712-17b) (6712-16b) (6712-17a) yanı sıra yine **İlahi** türünde de (6712-11a) (6712-14b-15a) (6712-4a) aruzla yazılan şiirler vardır. **Şarkı** türünde yazılan şiirlerde ise üçü dışındaki (6712-2a) (6712-12b) (6712-12b) beş şiir (6712-13b) (6712-14a) (6712-11b) (6712-12a) (6712-3b) mahlassızdır.

Hece ölçüsü ile yazılan şiirler aruzla yazılan şiirlere göre azınlıktadır. Heceli nazım şekilleri ile yazılan şiirler şöyledir: **Destan** (6712-6b-7a-7b), **Koşma** (6712-2a) (6712-8b-9a) (6712-8b) (6712-8a-8b) (6712-8a) (6712-6a) (6712-5b-6a), **Türkü** (6712-14a). Bu şiirlerin yanı sıra **İlahi** türünde hece ölçüsü ile yazılmış iki şiir (6712-14b) (6712-6a) vardır.

Cönkteki şiirler Divan Edebiyatı, Âşık Edebiyatı ve Tekke Edebiyatı alanında

ortaya konmuş olan ürünlerdir. Farklı alanlarda ortaya konan bu ürünler hem nazım şekillerinde hem de şiirin temalarında çeşitliliği sağlamıştır. Bu bakımdan tema itibarıyla cönkteki şiirleri üç ayrı kategoride değerlendirmemiz yerinde olacaktır.

Divan edebiyatı alanında ortaya konan şiirlerde temalar aşk merkezli olmak üzere sevgili, sevgilinin güzelliği, onun ilgisiz davranışlarıdır. Bu alanda tasavvufi konulara da değinilmiş Hz. Peygamberi öven, ona duyulan sevgiyi dile getiren na'atlar yazılmıştır.

Âşık edebiyatı çevresinde işlenen temalar ise yine aşk merkezli olup sevgilinin zalimce davranışlarından şikâyet cönkteki şiirlerde ana temayı oluşturmuştur. Âşık edebiyatında önemli konulardan biri de zamandan şikâettir. Âşık Fehmi ve Âşık Sun'î 'ye ait şiirlerde dünyanın düzeninin bozulması, kötülerin dünyaya egemen olması, ehl-i takva insanların azalması, insanların haramdan kaçınmaması gibi durumlarından dem vurulduğu görülmektedir. Tekke Edebiyatı tarzında ele alınan İlahîlerde konular ise genel itibarıyla Allah'a, Hz. Peygambere övgü ve gönülden duyulan aşktır.

Cönkte ayrıca bazı ayet-i kerimeler ve dualar* yer almaktadır. Dualar, belalara ve korkulan şeylere, nazara karşı yazılan ayetlerden ibarettir. Duaların hangi aylarda okunması gerektiği de duaların baş kısımlarına eklenmiştir.

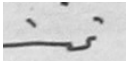
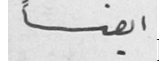
Cönkün son sayfası ise müellifin çocuklarının doğum tarihlerini belirten notlardır.

* Tezin vefkler bölümünde cönkte yer alan duaların orijinal metinleri bulunmaktadır.

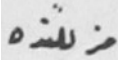
3.6767 No’lu Cönkün Şekil ve Muhteva Özellikleri

Ziya Bey kütüphanesine ait olan cönk 12 x 23.5 boyutlarında olup 28 sayfadır. Cönk ciltlessizdir. Korunması için sonradan eklenmiş karton kapağı bulunmaktadır. Şiirlerin hepsi kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Kullanılan yazı karakteri başından sonuna kadar aynıdır. Bu yazı tarzı bize müellifin tek bir kişi olduğu izlenimini vermektedir. Müstensih ve cönkün yazılış tarihi hakkında hiçbir bir bilgiye ulaşılammıştır. Şiirler Rik’a yazı çeşidi kullanılarak el yazısı ile yazılmıştır. Bazı sayfalarda mürekkebin akmasından dolayı okunamayan yerler

bulunmaktadır. Cönte şiirlerin bitişini ifade etmek için “mim” harfi ile

“Temmet” ifadesi, yinelenen mısralar için de “Eyzan” kelimesi

kullanılmıştır. Şairin mahlasının geçtiği kelime üstü çizilerek belirtilmiştir.

“Şedde” iki nokta üst üste ile gösterilmiştir. Cönkün sayfalarına sonradan “x” işareti konulmuştur. Ayrıca sayfalarda kırmızı renkte cetvel çizgileri bulunmaktadır.

Cönte toplam 42 şiir bulunmaktadır. Şiirlerin 35’i Tokatlı Âşık Nûrî ‘ye 7’si Sabrî’ye aittir.

Şiirlerin hepsinde başlık bulunmaktadır ve başlıklar şiirlerin nazım şekillerini belirtmektedir.

Şiirler nazım şekilleri bakımından incelendiğinde heceli nazım şekillerinden Koşma’nın ağırlıkta olduğu görülmektedir. **Koşma** nazım şekli ile yazılan şiirler şunlardır:(6767-5b-6a) (6767-6a) (6767-7a) (6767-6b) (6767-9b) (6767-7b) (6767-10b) (6767-4b-5a) (6767-14a) (6767-15a) (6767-6b) (6767-8b) (6767-14b) (6767-10a) (6767-5a) (6767-7a-7b) (6712-6a) (6767-5b) (6767-14b) (6767-8a-8b) (6767-5a-5b) (6767-7b-8a) (6767-8b-9a) (6767-8a) (6767-15a) (6767-3a) (6767-2b) (6767-11a) (6767-11a). Heceli nazım şekillerinden **Destan** tarzında ise bir şiir (6767-12b-13a) bulunmaktadır.

Cönkteki diğ er şiirler aruzla yazılmıştır. Aruzlu nazım şekilleriyle yazılan şiirler ise ş yledir: **Semaî** (6767-3b-4a) ,**Kalenderî** (6767-2b) (6767-9a) (6767-9b), **Divanî** (6709-60a) (6709-62a), **Satranç** (6767-10b-13b) (6767-13b-14a) (6767-12a-12b), **Gazel** (6767-10a)

Cönkte yer alan şiirler içerdikleri temalar bakımından incelendiğinde genellikle sevgilinin güzelliğı, aşk acısı ve sevgiliden şikâyetin olduğı gör lmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM METİNLER

Bedrî

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--.

Hey yâr nedir bu dilberin oymağına düşdüm

Bülbül oluben nâz ile gül bağına düşdüm

Aşk aldı beni yandı sînem buldı sûzânı

Söndürmek için bu melek ırmağına düşdüm

Gitdim ... yaşı dökük vermedi destini

Hiç öpme dedi bir dâhî ayağına düşdüm

Bir hüsnüne mağrûr dediler anı mücerred

Lütf etdi bana keyfile bir câhına düşdüm

Serdi yatağın seribdi gül-âb sim tenin açdı

Sar dedi BEDRÎ ol vakit yatağına düşdüm

(6709-37b)

Bekâî

(Teâlî Rahmet-ullahi Aleyh)

Bir civânı medh idende yanakları al gerek
Ak sînesine dökülen dökme sâfî bil gerek
Birbiri üstüne giyse hem al ... donları
Kerbelâ şalını sarınsa dögme sâfî sil gerek

Bir yosmayı medh idende âşık-ı handân itse ol
Bir bakışına nice yüz bin cânı kurbân itse ol
Salını salını bir kez arz-ı meydân itse ol
Yuvasında hizmet ider ana yüz bin kul gerek

Çift güher hançer sokunsa bildir altun bıçağı
Yüzü üstüne döküleydi sırma şalın saçağı
Şam kutnusu entarisi hem mücessim çiçeği
Beline sakız kuşağı dögme sâfî sil gerek

Melek simâ şâh olup hükmeylese eyvân ile
Merhamet kânı efendim âşık-ı ahvâlin ile
Dir BEKÂÎ şu nice zemân ben gedâ âşık ile
Her seherde murg-ı zârın çevreyanı gül gerek
(6709-65b)

Cihâdî

GAZEL

. --- /. --- /. --- /. ---

Cüdâ kıldı beni gurbet vatanım nerde ben nerde
Yitürdüm şöyle bir kaşı kemânım nerde ben nerde

Revâ mı sâki devrân beni mest-i müdâm etmek
Gezerim serseri ruh-ı revânım nerde ben nerde

Seyahat etmeden bağçe cihânda koymadım asla
Görünmez gözüme boyu fidanım nerde ben nerde

Derdine tutuşalıdan sana ma'lûm gani Mevlâ
Beni bu âteş-i hicre yakanım nerde ben nerde

CİHÂDÎ derdimendi rüzgâr târ-mâr etdi
Perişân hâlîme bak nev-civânım nerde ben nerde

(6712-13b)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Ey bâd-ı sabâ dide-i fettânıma söyle

Git hâli arz et leb-i mercânıma söyle

(35a)Mecnûn gibi dağlar gezer oldum haberim ver

Leylâ olan ol âfet-i devrânıma söyle

Âşık olalı hüsnüne o mâhi misin

Ağlar gözüm yavru var cânânıma söyle

Bu şeydâ hâlim bilenim yok bilmem ne hikmet

Feryâd iderim mâh-ı dırahşânıma söyle

Rahm eyleye belki eşidib der ki CİHÂDÎ

Sen bir kerem eyle hele sultânıma söyle

(6709-34b-35a)

Derviş Veli

TÜRKÜ

Bir yiğit düşende elin diline
Anı kasâvete mihmân iderler
Ayırurlar yâreninden eşinden
Salarlar gurbete ... ederler

O yâr bilmiyor elinin yâdı
Bendene şekerdir lebinin dadı
Yemesede yavuz yüz kurdun adı
Görmedim yârimi bühtân iderler

O yâr da bilmiyor türlü mezeden
Mâh yüzüne siyâh zülfün düzeden
Bana vazgel dirler böyle güzelden
Bu iş böyle olursa bin kan iderler

DERVİŞ VELİM eydür fânî âlemde
Takdir böyle imiş çalmış kalemde
Vâdem yetüb garib ilde ölen
Duyar düşmanlarım kurbân iderler

(6709-34b-35a)

Emrah

Aşk oduna yanan âşık
Servi han bağdadır bağda
Gadan belan ben alayım
Servihan bağdadır bağda

Kaşların cennet yayıdır
Göksün bağdır
Selvi cânın otağıdır
Servihan bağdadır bağda

Meclis iderler saz ile
Bâde içerler nâz ile
Kırk ince belli kız ile
Servihan bağdadır bağda

Selâm eyle emri şâha
Yönün tutsun kible-gâha
Mücdeler eylen EMRAH'a
O cânân bağdadır bağda

(6709-52b)

GAZEL

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey ... söyle derdim Allah aşkına
Çâre kılsun bu dil-i nâ-çâra Allah aşkına

Ben fakiri hatır-ı devletden ihrâc etmesün
Ârzu-mânım böyle ver hünkâra Allah aşkına

Bunca demdir derdimende düşen
Lûtf idup kerre dirmesün avâre Allah aşkına

Cevr-i od ile yakmasun üftâde bî-leyl-ü nehâr
Kılmasun gayri vefâ itibâre Allah aşkına

Ol cihânda yek dânedir EMRAH anın divânesi
Böyle vâsf it hâlim ol dildâre Allah aşkına

(6712-14a)

TÜRKÜ

Dost elinden gelen sabâ
Dinle kelâmı kelâmı
Varursun dostun yanına
Eyle selâmı selâmı

Her dem ayruluklar bize
Elâ gözler süze süze
Yazılmıştır eyinimize
Hasret kelâmı kelâmı

Gidiyor Karsın düzüne
Sürmeler çekmiş gözüne
Uymuş agyâr sözüne
Aceb döne mi döne mi

EMRAH dersin şu yerden gitmem
Sarılısam boynuna bildigim itsem
Üç gün evvel yâre yetişsem
O gün ola mı ola mı

(6709-14a)

Erkânî

TÜRKÜ

Seherde uğradım hüsnün bağına
Göstermedi gül-i hamra zülfün
Goncalar donanmış ...
Sayd ider bülbül-i şeydâya zülfün

Behey kaddi hırâm şeh-nâzı reftâr
Şerefe bahş olmuş hüsnün tâbe-dâr
Hadd-i kudretten çekilmiş telkâr
Nâz ile örülmüş ser-mâye zülfün

Gözüme göründü gamze bî-fettân
Dedi öldürürüm dedim el-âmân
Çekdi sâyesinde eyledi pinhân
..... etdi kurulu gavgaya zülfün

Dedim ERKÂNÎm geldim rûyine
Temennâ eyledim hâk-i pâyine
İrtifa-yı hüsnün açdı eline
Keşf eyledi cemâlin bed-râya zülfün

(6709-53a)

Eşref-zâde Rûmî

İLÂH-İ ŞERÎF

. - - - / . - - - / . - -

Bu gönlüm şehrine seyrân iderken
Dedi seyrim bana seyrân içinde

Derde düşdüm niçün dermân ararsın
Ey âşıklar derd arar dermân içinde

Mihnet-i râhat bil râhat arama
Râhat mı bulunur zindân içinde

Âşıklarla kavuş âşık ola gör
Cevher mi bulunur ol kân içinde

Bu aşk hayrânıdır bunda âr olmaz
Başını tob eyle meydân içinde

İçüb aşkın meyini şöyle mest ol kim
Divâne disünler yârânlar içinde

Aç nurunu EŞREF Hakkı zikr eyle
Fezkûrunî dedi Kur'an içinde

(6712-11a)

İLÂH-İ EŞREF-ZÂDE RÛMÎ

Sene Rûmi 1297

Düşeli aşkın bu cânım iline
Beni bıraktı bu halkın diline
Gözlerimden yaş ile kan akıdır
İllâ yaşım dilemezem siline

Zîrâ aktıkça gözesinden kanlı yaş
Hoş teselliler gelür ben kuluna
Hoş yaraşur âşık gözyaşı
Kim ki âşık gözünden biline

Ben bu aşktan bir nefes ayrılmazam
Ger yüreğim şerha şerha deline
Aşk ile ben bir demimi vermezem
Aşksızın olan ömrün bin yılına

İsmi resmi EŞREFOĞLU RÛMÎ'nin
Kül olup savruldu aşkın yeline
Kalmadı nam ü nişânı zerrece
Gark olup gitdi aşkın seline

(6712-14b)

İLÂH-İ EŞREF-ZÂDE RÛMÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey gönül var kim bu derdden sen haber-dâr olmadın
Anın içindir bu yolda sen ciger-dâr olmadın

Ey gönül var kim benimle dosta karşı yetmedin
Çok cefâlar eyledin bana vefa-dâr olmadın

Her gece fikrinde ben bir lâhza hâba varmadım
Sen benimle yâr olup bir gece ber-dâr olmadın

Ben doladım dost zülfün boynuna kılmak kement
Sen perişânlık idüb ol dâra ber-dâr olmadın

Ben ki ol şâhın cemâl-i şem'ine pervâneym
Var gönül var kim düşüb ol şem'e yanar olmadın

Pes senin gibi gönül varsın bana mahrem değil
Çünkü bu aşk zehrini benimle tadâr olmadın

(15a)Eşrefoğlu Rûmi ile yoldaş oluben gönül

Geçüben assı ziyandan dosta gider olmadın

6712-14b-15a)

Fehmi

KOŞMA (10a-10b aynı şiir)

Bu bir zamândır kim nâ'sa irişdi
Eyüler kötüye kul oldu gitdi
Halk-ı âlem birbirine girişdi
Yolsuzluk bir erkân pul oldu gitdi

Yalan bildigine ne bilur bilince
Hakk ile batılı söyler dilince
Herkes gaflete daldı dalınca
Bilinmedi haklı sol oldu gitdi

Ak üstünde kara var beyaz kaldı
Heman politika bir yobaz kaldı
Bedestânda kesilmeye kumaş az kaldı
Akçalar kalpazan pul oldu gitdi

Analar bağrına saplandı bizler
Babalar oğullar yürekden sızlar
Genç yaşda taze gelinler kızlar
Kahrından kocadı dul oldu gitdi

FEHMÎyâ huzur-u aşka ol kâ'im
Elbette taşrada söylenir dâim
Ehl-i takva kimseye olursun nâdim
Kerem aşkına yandı kül oldu gitdi

(6712-2a)

Ferkî

KOŞMA

Görüb deli olmadan görmemek yegdir
Seni çeşm-i câdu dil âşinâsı yâr
Sarmaş dolaş zülfün nişânı zincir
Takıldı boynuma cân cezâsı yâr

(9a) Aheste aheste basup gezerek
Gören âşıkların bağrın ezerek
Böyle kaşlar atup gözler süzerek
Azabsın başıma yan belâsı yâr

Hüsnün gören âşık terk ider gülüşü
Âh-u zârda koydun ehl-i suhanı
Bu hub edâ ile kim sevmez seni
Kaşı gözü kara ceb elması yâr

FERKÎ kulun helal etti ya hakkın
Cellâd-ı gamzesi çâkeçâk çıkarak
Şem-i cemâline yanup yakılmak
Kendi tali'inin iktizâsı yâr

(6712-8b-9a)

Aşık Garib

Sana söylerem hey âşık
Gelüb karşımda tursanga
Yer altında sarı öküz
Andan bir haber versenge

Nice aslan dışindedir
Dünyâ anın başındadır
Sarı öküz kaç yaşındadır
Andan bir haber versenge

Sekiz boynuz yedi başdır
Altı sudur üstü taşdır
Sarı öküzün tüyü kaçdır
Andan bir haber versenge

ÂŞIK GARİB anı bilür
Sazını elinden alur
Kaç kantar hem göni gelür
Andan bir haber ver versenge

(6709-82b)

Sinan Hoca senin kulun olayım
Hakk versin murâdın ver murâdımı
Seni beni yaradanı seversin
Hakk versin murâdın ver murâdımı

Bir söygün çırayam hoca beni yah
Bir zemân kapunda kul olup kalah
Şâhsenemim verüp sen eyle çerah
Hakk versün murâdın ver murâdımı

ÂŞIK GARİBim dir kimsenem yokdur
Bu sînemde yaram gayetde çokdur
Dime ki yohsuldur mal veren hakdır
Hakk versün murâdın ver murâdımı

(6709-77b)

Altun incüye gark olmuş
Cânım Tiflis beyazları
Hûrî oymağına benzer
Cânım Tiflis beyazları

Deryalarda olur kâmiş
Boyu uzun vermezimiş
Başdan ayağa dek gümüş
Takmış Tiflis beyazları

Cem olmuş mâh-ı tâbânlar
Boyları selvi revânlar
Âşık bahş ider cânlar
Cânım Tiflis beyazları

ÂŞIK GARİB medh eylesün
Senden gayrısun neylesün
Vardığı o yerde söylesün
Cânım Tiflis beyazları

(6709-77b)

Yüz bin minnet ile bir bağa girdim
Koymışam adını el bağı Senem
Ediyüben karı sökölse yüzi
Korkaram apara el bağı Senem

Yüz bin minnet ile çâr pâre sînem
Bî-çâre bilmenem meze meskenem
Bilup bildirmege yokdur kimsenem
Ben olam bâğ-bândan el bağı Senem

ÂŞIK GARİB gelmiş burada yatar
Kaşlar cellâd kirpikler tatar
Derdinden kul oldum gel beni kurtar
Solalım cân câna kolbağı Senem

(6709-76a)

GARİB

Dön beri dön beri yüzün göreyim
Gidem de eglenem belki gelmeyem
Bir belgüzâr ver sana vereyim
Varam da eglenem belki gelmeyem

KIZ

Duydum gider oldun Garib Haleb'e
Var Garibim sağlık ile gelesin
Seni tapşurmuşam ganî çalaba
Var Garibim sağlık ile gelesin

GARİB

Ben de gider oldum ırak yollara
Sakın yad bülbül kondurma güllere
Adın sanın bilmedüğüm illere
Varam da eglenem belki gelmeyem

KIZ

Kime koyup giden Senem kulunu
Cân gibi saklayam korkma gülünü
Bir va'de ver gözedeyim yolunu
Var Garibim sağlık ile gelesin

GARİB

(79b)Dön beri dön beri dinim îmânım
Ala göz üstünde kaşı kemânım
Yedi yıla olsun ahd-u emânım
Varam da eglenem belki gelmeyem

KIZ

Sen gidersin Garib yollar çamurdur
Senin yürecigin taşdır demurdur
Yedi yıl dedigün hayli ömürdür
Var Garibim sağlık ile gelesin

GARİB

Ezeli hey deli gönül ezeli
Güz gelende bağlar döker gazeli
Gurbet ilde Senem senden güzeli
Saram da eglenem belki gelmeyem

KIZ

Bu Şâhsenem senin kurbânın olsun
Âhından ... tek sararsın solsun
Seni saran güzel Mevlâ'dan bulsun
Var Garibim sağlık ile gelesin

GARİB

(80a)Aramazlar gurbet ilde yatanı
Koç yigidin Bağdad imiş vatanı
Ağ gülün yerine çakır tiken
Derem de eglenem belki gelmeyem

SENE

Gidecegin yollar Garib dumandır
Dönüb gelecegin hele gümandır
Bu gün ayrılıktır âhir zamândır
Var Garibim sağlık ile gelesin

GARİB

Ağlaya ala gözler yaş olsun
Hasretinle Garib sararsın solsun
Anam bacım sana emanet olsun
Gidem de eglenem belki gelmeyem

SENEM

Her nere gidersen yolun izleyem
Şâhsenemim Garib diyü sızlayam
Yedi yıla degin yolun gözleyem
Var Garibim sağlık ile gelesin

(6709-79a-79b-80a)

GARİB

Ağlayı ağlayı sen dökme yaşı
Ana helâl eyle ben gider oldum
Gurbet ile koydum bu garib başı
Ana helâl eyle ben gider oldum

ANASI

Mevlâ'dan kork oğul böyle söz etme
Cânım oğul bile apar gidelim
Gurbet ilde bizi bırakıp gitme
Cânım oğul bile apar gidelim

BACISI

Gardaş senin ben kurbânın olayım
Bizi koyup ne diyâra gidersin
Gece uykum gelmez gündüz kararım
Bizi koyup ne diyâra gidersin

GARİB

Ana sana ben kem mi demişem
Garib başım gurbet ile komuşam
Çifte memelerden südün emmişem
Ana helâl eyle ben gider oldum

ANASI

(81a)Oğul çünkü bizi koyup gidersin
Ana bacı lazım değil n'idersin
Şâhsenemi kime emânet idersin
Cânım oğul bile apar gidelim

BACISI

Garib kardaş gider ya ben n'ideyim
Başım alup diyâr diyâr gideyim
Ana ben kardaşsuz nasıl ideyim
Bizi koyup ne diyâra gidersin

GARİB

Ağlayayım ala gözler yaş olsun
Umaram rakîb Mevlâ'dan bulsun
Şâhsenemim size emânet olsun
Ana helâl eyle ben gider oldum

ANASI

Yanaram ağlaram yürek âteşli
Dünyâya geleli ben garib başlı
Beni koyma oğul gözleri yaşlı
Cânım oğul bile apar gidelim

BACISI

(81b)Ana çünkü gider olmuş kardaşım
Dâhî var mı benim başka sırdaşım
Şimden gerü çalam taşlara başım
Bizi koyup ne diyâra gidersin

GARİB

Ben de düşdüm gurbet ilin izine
Garib bağrım yanar aşkın közüne
Hasret kaldım Şâhsenemin yüzüne
Ana helâl eyle ben gider oldum

ANASI

Akıdam gözümde sil gibi çayı
Seyrimize turdı yohsulu bayı
Oğul gel ağlatma anan Zöhre'yi
Cânım oğul bile apar gidelim

BACISI

Dünyâda sevilür güzelin genci
Güzeller takınur altını inci
Hezârhan bacına kalsun zârıncı
Bizi koyup kardaş nire gidersin

(6709-80a-81a-81b)

GARİBİN VÂLİDESİYLE OLAN GÜFTÂRI

Ben de duydum Garib sen gider oldun
Gitme gurbet ile ağlatma beni
Gavgasız başımı gavgaya saldın
Gitme Garib oğul ağlatma beni

GARİB

Nene derdim diyem sana gel dinle
Varam gurbet ili gezem bir zamân
Memenden emmişem gel helâl eyle
Gidem gurbet ili gezem bir zamân

ANASI

Oğul bu sözlerin zulümdür bize
Bizi mahzun idip bırakma köze
Sen gidersen biz de Tevrüz'e
Gitme gurbet ile ağlatma beni

GARİB

(78b)Ağlama hey nene yandurdun beni
Mevlâ'ya emanet eyledim seni
Sizlere yardımcı yaradan ganî
Gidem gurbet ile gezem bir zamân

ANASI

Zühreyem gidem giymedim alı nârıncı
Korkaram ki el kopara turuncu
Anan kız kardaşın koyma zârıncı
Gitme âmân oğul ağlatma beni

GARİB

Ana kırklar meclisine varmışam
Erenler pâyna yüzler sürmüşem
Garibim gurbeti anda görmüşem
Varam gurbet ile gezem bir zamân

(6709-78a-78b)

Gurbet ilde baş yasduga düşende
Begler yaman olur işi Garib'in
Gelen olmaz giden olmaz yanına
Yaman ağır yanda başı Garib'in

Garib nire gitse karadır yüzi
Nemlidir yakası yaşlıdur gözi
Kendi söyler kimse dinlemez sözi
Asla olmaz bir sırdaşı Garib'in

Lâ'net olsun gurbet ilin adına
Yetemedin sohbetine dâdına
Kaçan kavim hısm düşse yâdına
Akar gözlerinin yaşı Garib'in

Gurbet ilde koç yigidi bilmezler
Ağladıkça gözyaşını silmezler
Garib derdin nedür diyü sormazlar
Sevdâya düşende başı Garib'in

ÂŞIK GARİB didelerin yaş döke
Anam yokdur yaka parta saç döke
Gardaşım yok mezarıma taş döke
Sızılar toprağı taşı Garib'in

(6709-82a)

Be hocalar nesin ta'rif eyleyem
Vasf olunmaz hiçbir hali Tebriz'in
Çarşusu bâzârı cırahman olmuş
Gün misâli parlar lâli Tebriz'in

Pehlivanlar kispet giyer yağlanur
Nice bezirgânlar anda sağlanur
Günde üç yüz altmış yükü bağlanur
Gider diyâr diyâr malı Tebriz'in

Kahvesi Yemen'den ekilür gelür
İpeği Gılan'dan bükülür gelür
Sevdisi İsfahan'dan çekilür gelür
Gürcistan'dan gelür balı Tebriz'in

Ağalar binende yedegin yeder
Begleri burcu beden seyrân ider
Âşık maşûkdan armağan gider
Susamı sünbülü gülü Tebriz'in

Bâzırganlar kalkar yüklerin çatar
Yüklenür bar-hâna çekilür katar
Kazları kuğlaşur turnalar öter
Yeşil başdur durnadur gölü Tebriz'in

(6709-76b)

ŞÂHSENEM

Uyan gurbanın olayım
Meger Garib sana dirler
Derdimin ortağı sensin
Meger Garib sana dirler

Tebriz elinden gelmişem
Gelip sen beni bulmuşsun
Benim çün abdal olmuşsun
Meger Garib sana dirler

Sen de benim garib yârim
Bu gönlümde i'tibârım
Senin çündür âh-u zârım
Meger Garib sana dirler

Garibsin çalarsın sazi
Keşf et gönlündeki râzı
Gel eyleme bana nâzı
Meger Garib sana dirler

Bu Şâhsenem sana mihmân
Yoluna kurbân şîrîn cân
Ben Zeliha sen Yûsuf-ı Ken'ân
Meger Garib sana dirler

Humâr gözlüm şîrîn sözlüm
Meger Senem sana dirler
Şive nâzlım melek yüzlüm
Meger Senem sana dirler

Şöyle dile kurbân olayım
Yüzde hâle kurbân olayım
Bağda güle kurbân olayım
Meger Senem sana dirler

Açılmış bağın gülşeni
Şekerden şîrîn lisânı
Tiflis şehrinin cerânı
Meger Senem sana dirler

Ben Garibim sen cânânım
Yüzüm üstüne mihmânım
Cândan aziz mihribânım
Meger Senem sana dirler

(6709-77a)

Gevherî

TÜRKÜ

Degme bana yaradanı seversen
Cigerim hûn oldu bir yâre sebep
Her gelüb geçenler çigner ayaklar
Budur ahvâlîmiz bir yâre sebep

Şükür gördüm arîf hanım yüzünü
Bize nisbet sürmelemiş yüzünü
Engel sitemini adû sözünü
Çekerim sîneme bir yâre sebep

Cemâlin şu'lesi düşdi cihâna
İtdigün edâya yokdur bahâne
Aldırdım aklımı kaldık divâne
Mecnûn'um gezerim bir yâre sebep

GEVHERÎ der aşk kitabın açarım
Gözlerimden kanlı yaşlar saçarım
Dost elinden agu olsa içerim
Kûy-ı divâneler oldu bir yâre sebep

(6709-53b)

KOŞMA

Şunda bir güzele gönül düşüverdim
Kendisini bizden sakunur şimdi
Gün be gün aşkımı hadden aşurdum
Bana yadlar gibi bakınur şimdi

Amân hey imzası cellâdım amân
Âh etdikçe gözümü bürüdü duman
Kipriğin ok itmiş kaşların kemân
Her andıkça bize dokunur şimdi

Bulmadım dilberin asla vefâsın
Ben çekmişim dertlerin def'asın
Gonca iken çekdim cevrü cefâsın
Açıldı illere dakınır şimdi

(19b)Evvela sürdüğümüz sefâlar
Felek dosttan cüdâ eyledi beni
Bir gonca gül gibi kokmaga seni
GEVHERÎ der cânım çekinür şimdi

(6709-19a-19b)

KOŞMA

Bu hüsnün kemâl-i bahşı Hûdâdır
Kimden öğrendin duruşu güzel
Zamânın Yûsuf' u diyesim vardır
Burnu hırızmalı cünbüşü güzel

Var mıdur bahâne sîm-i gerdâna
Cânım kurbân olsun zeneh-dâna
Ne zîbâ yaraşmış hokka dehâna
Lâl-i lebi güzel hem dürr-i dişî güzel

Beni Mecnûn etdi ol saçî Leylâ
Ol mest-âne bakışlı ol çeşm-i şehlâ
Cân-u dil mülkini kılmaga yağma
Ruma gelmemişdur böyle habesî güzel

*Sencileyin meh-rû getürmez felek
Sana benim gibi hâlis kul gerek
GEVHERÎ der bu reftârla ey melek
Mahv idersin nûr-ı güneşi güzel
(6709-8a)

* Gevheri Divanı, İnceleme-Metin-Dizin-Bibliyografya, Ankara,1984,sayfa 161'den buraya aktarılmıştır.

KOŞMA

Nice mekân dutmuş dağlar başına
Yine bir Mecnûn'a dönersin gönül
Cümle âlem herkes gider işine
Sen âşıkın nârına yanarsın gönül

Bülbüle işâret olundu gülden
İlgar ma'nâları gelür dilinden
Olur olmaz vefâsız yâr elinden
Zehirler nûş idup kanarsın gönül

Cevher ki sarrâfına satmazsan
Rûz-u şeb efkârından yatmazsan
Degme bir yerlere mekân tutmazsan
Elbette bir dala konarsın gönül

GEVHERÎ durmayup çeşm-i siyâhı
Eyleme kendine âh ile vâhı
Çeküb yükseklerde gâhîce gâhı
Gâh olur alçaha inersin gönül

(6709-21a)

KOŞMA

Çarh-ı felek ol eyledi elimden
Gül yüzlü yavrumu aldı neyleyim
Dûr eyledi beni vatanımdan ilimden
Beni yad illere saldı neyleyim

Başıma karalar bağlar gezerim
Hicrinle sînemi dağlar gezerim
Bir zamân yâr diye ağlar gezerim
Gözlerim kan ile doldu neyleyim

(15a)Kime feryâd idem cânân elinden
Yandı cigercigim hicrân elinden
Çarhın sitemin(den) agyâr elinden
Sararup gül benzim soldı neyleyim

GEVHERÎ der felek erdi kasdına
Ayrılık câmını sundu destime
Bir nâme yazayım çeşm-i mestime
Hasret kıyamete kaldı neyleyim

(6709-14b-15a)

Altun mudur zülûf müdür tel midir
Halka halka mâh yüzüne yayılan
Sende muhabbetim zâtîdır zâtî
Yalan mıdır halk içinde yayılan

Tabibîm gel eyle bana ilâcı
Ayrılık şerbeti zehirden acı
Üstüme çekseler yüz bin kılıcı
Nâ-merddir nâ-merdin sözüne uyan

Uyan hey efendim gafletten uyan
Nâ-merddir nâ-merdin sözüne uyan
GEVHERÎ der yâr uğruna ser koyan
Ya ecderdür ya şâh-maran ya yılan

(6709-58a)

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Benim selvi revânım sen benim nemden incindin
Gönül tahtında sultânım benim sen nemden incindin

İki âlemde maksûdum kul oldum size matlûbum
Gel ey gül yüzlü efendim benim sen nemden incindin

Şâhların burcunun şâhı letâfet mülkünün mâhı
Kerem kıl söyle billâhi benim sen nemden incindin

Garibim gayrı yârim yok benim şâhım günâhım yok
GEVHERÎ der niyâzım yok benim sen nemden incindin

(6709-17b)

SEMAÎ

. --- / . --- / . --- / . ---

Bana nisbet mi efendim adûlarla salınursın

Mülk-i Süleyman mısın şâhım her sözümnden alınursın

Benim yârim melek nesli bu cefânın aslı

Âfitât-ı şitâ misli kâh doğar kâh dolanırsın

GEVHERÎ geçdi serinden cefâ çekdi öz yârinden

Güzellik defterinden sen de bir gün silinirsin

(6709-52a)

TÜRKÜ

Ferâgat eyledim bî-vefâ senden
Mecnûn (gibi) firkat yerim dağ olsun
Çünkü yüz çevirdin sevdiğim benden
Bensiz seyrân-gâhın kûh u dağ olsun

Bana yegdir derde mübtelâ olmak
Aşkından âzâde bir gedâ olmak
Senin gibi nâ-dâna mübtelâ olmak
Müselmânlar başından hep ırag olsun

Gam değil kişi etdiklerini bulur
Sanma zerrece yanıma kalır
Âşık merhamet böyle olur
Merhametin kadar yüzün ağ olsun

Yanına gelirim idersin azar
Ahd-u kereminde kılmazsın karar
Gam yeme GEVHERÎ bulursun yâr
Tek cihânda garib başın sağ olsun

(6709-18a)

KOŞMA

Çün beni terk etdi hercâî dostum
Varsın bizden başkalara yâr olsun
Ben de şimden geri meylimi kesdim
İster ise bin kez cefâ-kâr olsun

Bilmezim ne etdim selvi dalıma
Görüp rahm eylemez asla hâlîme
Bend olup kendi gibi zâlîme
Gece gündüz işi âh-u zâr olsun

(7b)Derya gibi aksun gözünden âblar
Deng olsun başına çarh dolablar
Gülistân-ı hüsnünü dutsun gazâblar
Gülleri salup gülistânı hâr olsun

Mihribân geçünür lâf-ı güzâfda
Merhamet yok imiş ol bî- insâfda
Cevabımı versun kalsun arâfda
Meskeni ne cennet ne de nar olsun

Aşk kitabın etdi GEVHERÎ ezberi
Du'a nâmesin okur oldu dilberi
Medh eyleyup dostum dedigim dilberi
Yüz çevirdi bizden ömrü yok olsun

(6709-7a-7b)

KOŞMA

Yine bahâr geldi yerler uyandı
Dürlü libâs giymiş bağlar bagçeler
Her biri bir dürlü renge boyandı
Kimi yeşil giymiş kimi al çalar

Zâlim felek bize atdı fendini
Boğazıma dakdı aşk kemendini
Dostum olan gelür çözer bendini
Düşman olan bağ üstüne bağ çalar

Bakmaz mısın ak üstünde yazım var
Sînem üzre çifte çifte yârem var
Sînem üzre yâre olmadık nerem var
Eli yeten dağ üstüne dağ çalar

(9a)Der GEVHERÎ böyle ko(y)muş kanûnı
Ben düşmandan çevir benim yönümü
Doğru olan efendisinin namını
Düşmanına kılıcını sağ çalar

(6709-8b-9a)

SEMAÎ

Güzeller şâhısın şâhım
Dest demânın öpeyim yâr
Bilmem ne cevır mi günâhım
Söyle zebânın öpeyim yâr

Sakın incinme sözüme
Melek göründün gözüme
Hışm ile bakma yüzüme
Tıg-ı müjgânın öpeyim yâr

Yazarsa katle fermânım
Yoluna fedâdır cânım
Kaddi selvi hırâmânım
Egil gerdânın öpeyim yâr

GEVHERÎ kapında kuldur
Bari isyânını bildir
Kemân ebrû ile öldür
Gül zenâhdanın öpeyim yâr

(6709-73b)

Şu karşudan gelen şâhîn bakışlı
Yüzi çifte benli dilber kimindir
Seher vakitleri keklikler şakışır
Yüzi çifte benli dilber kimindir

(69b)Etdi bendesini gene deli divâne
Halkına yokdur asla bahâne
Böyle bir yavru gelmemiş cihâna
Yüzü çifte benli dilber kimindir

Hüma kuşu gibi boynun uzadur
Pehlivanlar gibi meydân gözedür
Kadir Mevlâm ne dilberler yaradur
Yüzü çifte benli dilber kimindir

Her dilbere böyle hûbluk verilmez
Kûşede gülleri gonca derilmez
GEVHERÎ der böyle dilber bulunmaz
Yüzü çifte benli dilber kimindir

(6709-69a-69b)

TÜRKÜ

Muhabbet bağına eyledim seyrân
Gördüm üftâdeler yâre sevinür
Derd-mend âşıklar hep mest-i hayrân
Her biri bir mensur dâdâ cevrinür

Cânıma kasd etme gamzesi cellâd
Lutf idup derdime eyle bir imdâd
Bülbüller kalınca gülşende feryâd
Etrafında dolanup zâde cevrinür

Ferhâd Şîrîn için dağları deldi
Mecnûn'un başına gör neler geldi
Hakikatlü dilber bulunmaz oldu
Şimdiki müceddiler yâre cevrinür

Ah aşkına düşen gayreti dutmaz
Gül açılınca bülbüller ötmez
GEVHERÎ dostundan cân diriğ itmez
Bir dane yanmaga nâre cevrinür

(6709-88a)

KOŞMA

Ak gerdâna çifte benler yaraşur
Kudret nazar-gâhı mıdır nedir bu
Yüzüne bakmaga gözler kamaşur
Nefs-i kamer mâhı mıdır nedir bu

Ağzın sade senin incidir dişin
Daima cefâdır âşıkâ işin
Alayı kurmuş kirpiginle kaşın
Üç bölük sipah mıdur nedir bu

Kıl beni teselli behey kadri âli
Seni sevenlerin nice olur hâli
Âhene çekilmiş tura misâli
Emir pad-şâhı mıdır nedir bu

Gafilen rast geldi gözü gözüme
Belî ikrâr verdim uydum sözüne
(69a)Hüsnü hattıyla yazılmış senin yüzüne
Satır bismillâh mıdır nedir bu

GEVHERÎ der gel gidelim dağlara
Bülbül konduralım bağçelere bağlara
Kandil kandil olmuş çıkar göklere
Âşıkların âhı mıdır nedir bu

(6709-68b-69a)

TÜRKÜ

Ağ gerdâna çifte benler yakışur
Kudret nazar-gâhı mıdır nedir bu
Yüzüne bakmaya gözler kamaşur
Şems ü kamer mâh mıdır nedir bu

Gafilden düş oldu gözü gözüme
İkrâr verdim bende senin sözüne
Hüsne hatdan sac çekilmiş yüzüne
Nazar-ı tabîb-ullâh mıdır nedir bu

Ağ sadeftir incudür dişleri
Her dem cefâ aşkına işleri
Top top olmuş krbikleri kaşları
Sürme sipa benler mıdır nedir bu

GEVHERÎ der bağçelere bağlara
Tatar gider paşalara beglere
Kandil kandil olmuş çıkar göklere
Âşıkların âhı mıdır nedir bu

(6709-52b)

TÜRKÜ

Bize ey dil-i cefâ nâzı
İden dil-dârı gördün mü
Bülbül gibi iden şazı
Çeşm-i fettânı gördün mü

Ezel sevmiş idim anı
Sanurdum merhamet kanı
Unuttu ahd-u peymânı
Bî- îmânı gördün mü

Aceb bilsem ana n'oldu
Yeniden âşık mı buldu
Bize âdem dimez oldu
Garib seyrânı gördün mü

Nedir ey GEVHERÎ derdin
Cihânın âşıkı oldun
Gam-ı firkat sînemi deldi
Aceb hicrânı gördün mü

(6709-18b)

Hakkı Paşa-zâde Edhem

GÜFTE-İ HAKKI PAŞA-ZÂDE

- . - - / - . - - / - . - - / . . -

Ey perü handân usandım seni sevdim seveli

Dürlü renklere boyandım seni sevdim seveli

Eyledi ... pür-hûn yeter müjgân senin

Rahm-ı tirünle sınıandım seni sevdim seveli

Kıldı mecnûn gönlümü Leylâ'yı hüsnün âkibet

Kûh-u sahraya dayandım seni sevdim seveli

Mest-i lâlin oldu cânım rah âşık düşeli

Hâb-ı gafletten uyandım seni sevdim seveli

Sana âşık olanda hiç liyakat mi kalur

Ey güzel yalanına inandım seni sevdim seveli

Şem'i hünkârdur hüsnü gibi var mı aceb

... atup pervâneveş yandım seni sevdim seveli

(6709-45b)

HAKKI PAŞA-ZÂDE EDHEM İBRAHİM BEY

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ab-ı lâlin sevdigim uşşâkı teşnelendirir

Bezm-i aşkı dembedem ol sâkî teşnelendirir

Her seher mahmûr u mestim câm-ı aşkından şehâ

Meclis-i rindanı mey sâkî teşnelendirir

İşve-i nâzın hatıra geldikçe ey serv-i revân

Vade-i vaslın senin firâkı teşnelendirir

Bu cihâna şu'le vermiş hüsni rûyun ey perü

Âfitâb-ı tal'atın afakı teşnelendirir

Yâd-ı lûtfun gül gibi açar efendim EDHEM'i

Şiir-i pâkın asfa-yı müştâkı teşnelendirir

(6709-43b)

Hamdi

TÜRKÜ

Senden ayrılalı gözleri âhû
Tanımaz görenler sevdâda beni
Gece gündüz girmez gözüme uyku
Tanımaz görenler sevdâda beni

Böyle miydi senin ahd-u emânın
Ki fikriyle çatdı kaşı kemânın
Cân almaya kasdın tıg-ı müjgân
Düşürdü gamze-yi cellâda beni

Cân erişdi cevre ey yüz-i mâhım
Seni te'cir eder nâle-i âhım
Güzeller cevriini çekmede şâhım
Tıflının ver diller üstâda beni

Lûtfuna nail et ey şâhı dilâ
Sen gibi meşrebe oldum mübtelâ
HAMDÎ nice çeksün köyünde belâ
Teşbih eylediler Ferhâd'a beni

(6709-55b)

Hûrşîd

Genç yaşımda bu sevdâda geçirdim
Hasbihâlim bildiren yok bilen yok
Cüdâ-yı bülbülü koldan uçurdum
Garib gönlüm güldüren yok gülen yok

Hem kemlik yok asla kaşı karadan
Âhir felâh bulmam ben bu yaraden
Umaram ki haber gele sıladan
Gören yok gönderen yok gelen yok

Garib bülbül gül dalında zârılar
Yârdan ayrılmışam giydim karalar
Göz göz oldu sînem üzre yaralar
Neşter olup deldiren yok delen yok

Gördüm bağlar boz dumanlı dağların
Açılmıyor mor sünbüllü bağların
HÛRŞÎD begim ben âh eder ağlarım
Çeşm-i yaşıım sildiren yok silen yok

(6709-58b)

Hüdâyî

KOŞMA TÜRKÜ

Yaz bahâr ayının kokusu geldi
Şimdi gayrı sular kaynayup gider
Ayrılık firkati bağırı deldi
Gam yükü serimi yürüyüp gider

(12b)Gidi rakîb benim senden çekdiğim

Bende yâre uğrun uğrun bakdığım
Hançer gibi bu sîneme sokduğum
Kanım ceyhun gibi çağlayup gider

HÜDÂYÎ medh eder kendi yârini
Günden güne artırıyor zârını
Boşa çıkardı da benim elimi
Gözlerimin yaşı çağlayup gider

(6709-12a-12b)

Hüseyin

TÜRKÜ

Bâd-ı sabâ selâm eyle yârime
Mübârek hatırı hoş mudur şimdi
Nice dem ayrıldım bulamam çâre
Elâ gözler dolu yaş mıdır şimdi

Acaba uğrar mı nâzlıma yollar
Yine zindân olur şu gurbet iller
Dostun meclisinde oturan kullar
Yoklanız yürekler boş mudur şimdi

HÜSEYİNÎm der cân bûlbülü kafesinde
Mecâlim bildiren yok şu dosta
Gözlerim yollarda kulağım seste
Bilmenem yolları boş mudur şimdi

(6709-87b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bendesin mecnûn eden ol nûrî mâhım gelmedi
Cigerim hûn eyleyen çeşm-i siyâhım gelmedi
Aklımı başdan aldı eyledi üryân beni
Gözlerim yollarda kaldı kanlı yârim gelmedi

(5b)Pâyimâlın göreli başladım mehdin etmege
...sin kabul edince hizmet etmege
Ben bu gün nâzlı civânın hüsnün seyrân etmege
Geldim amma neyleyim seyrân-gâhım gelmedi

Ol îmânsız kanlı dilber ben gedâyı hak eder
Hışm ilen bir kez bakınca bendesin helâk eder
Gamzesi cellâda benzer âşıkını divâne eder
... bî-vefâkâr cefâ-kârım gelmedi

(6709-5a-5b)

İbrahim

Çıkdım yücesine seyrân eyledim
Yârimin gitdiği yollar perişân
Fırkat geldi bir âh etdim ağladım
Bir ben değil cümle âlem perişân

... dünyânın ötesi fenâ
Aceb eder miyiz evvelki güne
Yad avcı elinden kaçmış bir suna
Sunası konmıyan göller perişân

Zulmet elinden boş oldu dağlar
Yârinden ayrılan âh idup ağlar
Aşkın âteşinden yüregim yanar
Bülbül ötmeyen güller perişân

İBRAHİM’de söyler kendi sözünü
Kara topraklara sürer yüzünü
Alma elimden sedefli sazımı
Sazım bozuk değil teller perişân

(6709-102b)

İrfânî

Taze gülşen gülü reyhân ucunda
Başdaki aklımız yağmaya gitdi
Gece gündüz işvesinden nâzından
Ömrün sermâyesi hevâya gitdi

... şimden bahre daldı semekler
Kimi beyt söyler gazel demekler
Ta tıfıldan çekdiceğim emekler
Bulmadık vefâsın hep zaya gitdi

Cân müşkdür umar yârin boyuna
Dil-i intizârım yârin mûyuna
İRFÂNÎ azm etse yârin köyüne
Dilerki Mecnûn'dur Leylâ'ya gitdi

(6709-42b)

Bilmem neylemişem ey dilber sana
Benden adûlara dâd eylemişsin
Zerrece görmedim hüsnünden kerem
Bana yâr olmayı âr eylemişsin

Cân-ı dilden oldum hüsnüne meftûn
Âteş-i aşkınla çekerem yangun
Bende(ni) böylece koymuşsun mahzun
Varup âhirleri şâd eylemişsin

Reftârı hoş güzel serv-i bülendim
Bulunmaz akranın ey bî-pesendim
Düşer mi şânına benim efendim
İRFÂNÎ kulunu yâr eylemişsin

(6709-59a)

.....gelmemişdür cihâna
Meger sensin dünyâ güzeli dilber
Ser-a-ser bakışur usul boyuna
Çeşmin cevâhire bezeli dilber

Aşkına düşeli ummâna daldın
Bu garib başımı sevdâyâ saldın
Sen bu salınışı satun mu aldın
Böyle salınmazdın ezeli dilber

Aşkına düşeli olmuşam sersem
Gülün gonca iken n'olurdu dirsem
Az gelür zerreye sadaka versem
Sana kurbân olsun kazalı dilber

İRFÂNÎm de der ki düşmüşem âhâ
Hüsnün kıymetlüdür yetişmez bahâ
Çevirdin meşrebin bir başka daha
Ayruluk nâmesin yazalı dilber

(6709-67a)

TÜRKÜ

Kitabım Kerbelâ Mekke Medine
Dost köyüne varmak ziyâretimdir
Kible tegi kaşlarına kaş egdim
Gece gündüz tanrı ibâdetimdir

Gönül o yâr ile vedâlaştıda
Bülbül gül dalında sadâlaştıda
Efendim gözünden cüdâlaştıda
Firâk-ı muhabbetde melâletimdür

Garib İRFÂNÎ'yi saldın nâreye
Merhemini yok sînemdeki yâreye
Sen tegi bî-vefâ kalbi karaye
Meyl vermek benim kabâhetimdir

(6709-61a)

Aşkın alameti olunca serde
Dolanur bir zeman bî-mecal gezer
Bulmazsa cânânı rûh-i revânı
Dünyâdan el çeker infi'al gezer

Gözüne görünmez tâc ile kabâ
Dünyâyı verseler bir pula cabâ
Bir teber bir külâh bir eski abâ
Sevdâya düşenler bu misâl gezer

Şîrîn cânı yanar aşk(ın) nârı ile
Ömrünü geçirür âh-u zâr ile
Gâh ayık dolaşur gâh humâr ile
Kendi kendin bilmez ne hayâl gezer

İRFÂNÎyem ben bu sırra eremem
Takâtım yok bunca sabra duramam
Çokdan beri avcısıyem uramam
Gönlümün evinde bir maral gezer

(6709-89b)

İsmail Hakkı Paşa

GAZEL İSMAİL HAKKI PAŞA DİVÂNİ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bir visâl bir hayâl hüsn-i cemâl anlar beni
Câm-ı meyden el çeküp ehl-i kemâl anlar beni

Lale-veş bu sînem üzre dağı pür dağ olalı
Rahm ol şiveden bu hüsnî hâl anlar beni

Günbegün yele zâr u feryâd etdigim bir yâr için
Gayrı ki belî ... bir bî-misâl anlar beni

Nu benü feyz-i keremle beni bî-cur eyledin
... ezel-i âlî hemşini bu hisâl anlar beni

Yine sana kul oldugum bilmez misin şâhı cihân
Cümleyi mecnûn etdün ol turrehât anlar beni

Gönlümüz ... nedir insâfa gel mâh-perü
HAKKIyâ hüsnün bağında bir nihâl anlar beni

(6709-43a)

Köroğlu

TÜRKÜ

Selâm verdim selâm almaz

Âhir ... selâm seni

Parasız pulsuz âşıkınam

Malım yok ki alam seni

Has bahçelerde gezersin

Görenin bağrın ezersin

Beyaz kâğıda benzersin

Yaza bilmez kalemsin

Gördüğüne verme öğüt

Ağlat düşmanını ödet

Eli cüdâlı koç yigit

Dağ başına salam seni

Has bahçelerde nârisin

Sırma gümüşden arısın

...Ayvaz yârisin

Bilür cümle âlem seni

(6709-98b)

Kuloğlu

TÜRKÜ

Gönül melûl olup eyleme âhı
Âşık a ayrılık ola gelmiştir
Gel dinle sözümü hûbların şâhı
Ağlayanlar elbet güle gelmiştir

Arîfler cihânda sürerler sefâ
Degme bir dilberde bulunmaz vefâ
Eyleme efendim âşık a cefâ
Herkes etdigini bula gelmiştir

Bir cânım vardır yoluna fedâ
Af eyle cürmimi anla bî-vefâ
KULOĞLU bî-çâredir derdimend
Hak emriyle o da dile gelmiştir

(6709-15b)

Kul Siyâhî

Derdine düşeli der-beder oldum
Giydigin şallar aldır efendim
Bülbül gibi öter ağzında dilin
Yanakları güle benzer efendim

Kaşların kemândır kipriğin okdur
Şu fenâ dünyâda hiç mislin yokdur
Ak girdân altında benlerin çokdur
Emsem leblerini cânım efendim

Bir âşık dostunu görmesem beş gün
Sanki mihanda coşkun
Sanki nûh tûfânı gibi başımda aşkın
Esdikçe titrer cânım efendim

Seni medh ederler aradım buldum
Înâyet Hûdâ'dan çok şükür kıldım
Bahânesiz dilbersin ben seni buldum
Duramaz karşında kullar efendim

KUL SİYÂHım der ki serde çabalar
Tazece tazece ver merhabalar
Sen melek soyusun geyin zîbâlar
Yeter ben garibe cefâ efendim

(6709-33b)

Lâmî

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Çık ey dil tenden istikbâle ol rûh-ı revân geldi
Nisâr et nakdî cânın mukaddimine taze cân geldi

Savul ey zulmet gam-ı dide-i bahtı siyâhımdan
Çıkup cib-i felekden şeb-i çerağ âsumân geldi

Seher gününde bir âh eyledim ol tıfl-ı bî-dadın
Tutuşdu sufli çerh-i rûhu ferside eman geldi

Gâhı lâlin gâhı hattın yazarken nakşını dilde
Dolandı hâmenin ağzı şu denlü kara kan geldi

Salâdır gelsün erbâb-ı suhan ... meydâne
Bugün divân-ı nazm LÂMÎ'ye mu'ciz-i beyân geldi
(6709-46a)

Leylâ

OL NA'AT RESÛL

. --- / . --- / . --- / . ---

Yanarsam nâr-ı aşkınla yanarım yâ Resûl-ullah
Ezelden bağı yanık bir gedâyım yâ Resûl-ullah

Hevâ-yı nefsime tabi olup ben çok günah ettim
Huzura kangı yüz ile varam yâ Resûl-ullah

Harem-i ruhuna sürmüş iken rûy-u siyâhım
Yine cürm-ü günaha mübtelâyım yâ Resûl-ullah

Kapunda boynu bağı esürem dest-gîrim ol
Garibim bî-kesin bî-desti pâyine yâ Resûl-ullah

Felek LEYLÂ'ya şâhım ... dergâh-i ihsân
Varup ben kangı şâha yalvarayım yâ Resûl-ullah

(6712-7b)

GAZEL

..- - / ..- - / ..- - / ..- -

Geceler etdigim âh itmedi agâh seni
Âh-ı feryâddan azâd eder Allah seni

Kıymetim bildiririm ben sana bir gün elbet
Hâlîme vakf ider âh sefer-gâh seni

Eyledin âyine-veş ... sırat amma
Yâd idup âh iderem gönlüme her-gâh seni

Çekdiğim söyleyemem bir de sen insâf eyle
Yakmasun sûzî dilim nâle-i çar-gâh seni

İtdigin çevre pişman olacaksın âhir
İderem Hakkâ havâle billâh seni

Bu kadar âhına rahm eylemedin LEYLÂ'nın
Âh-u feryâddan agâh ider Allah seni

(6709-3b)

KALENDERÎ

--./.../.--./.../

Dili âteş-i aşk ile yandır efendim
Cismim yine al kana boyandır efendim
Bülbül gibi şeb tâ-be-seher ederem âh
Cân gözlerim aşk ile uyandır efendim

Elbette bu âşık sana cânân diyecekdir
Billâh inan kuluna sâdıkdır efendim
İrfânına düşmez hele yüz verme rakîbe
Aldanma o gaddara münâfıkdır efendim

Etmem deli divâne olsam siyâset
Çürük bana her ... layıkdır efendim
(9b)Ta rûz-i elest nerdedir bilmesek âh
LEYLÂ sana bin cân ile âşıkdır efendim

(6712-9a-9b)

MUHAMMES LEYLÂ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Arşa çıktı âh âteş-i zâr elinden gönlümün
Pek yıkıldım ölmedim abâd elinden gönlümün
Haşre dek ölmez miyem azâd elinden gönlümün
Bunca yıllardır esirem dâd elinden gönlümün
Dâd elinden gönlümün feryâd elinden gönlümün

Sîne-i mecrûhum açmakda her lahza dağ
Durmayup hükmüme bir câr ider oldukça sağ
Hiç rûsre olduğın kaydedilmez dağ üsti bağ
Yanayım ömrüm tükendi daha etmez mi چراغ
Eyzan

Nûş idüb dehr-i sitem dildâr elinden kanmadı
Sırrımı bir kerre erbâb-ı aşk ile anmadı
Bunca derdi ... çekdi yine uslanmadı
Âkibet dilden benim beyhûde cânım yanmadı
Eyzan

Durmayup bir kerre râhat eyleyup ... şin
Geceler dek âh-u âteş nâ-güman oldu mutmain
... dil-dâre meyl için bulur yüz bin zeyn
Olmadım eyvâh bir dem mekr elinden emin
Eyzan

(3b)Gönlümün etdiklerin yâr cefâ-kâr eylemez

Benzer ol tıfl-ı ziyankâra sözüm kâr eylemez

Sözü şin izhâr ider hiç ketm-i esrâr eylemez

Öyle bir divânedür kim kimden âr eylemez

Eyzan

Eylemem kat'a şikâyet muhabbet na-hem-vârdan

Düşmandır tali'im muhabbet eylemem agyârdan

Hep kabâhet gönlümündür şekvâ etmem yârdan

Dâhî itmez mi hazer ol gamze-i hun-hârdan

Eyzan

Derdü etdi beni bu rütbe-i zâr bi-mecâl

Eylemem LEYLÂ anın çün kimse hiç infi'al

Gönlümün kesb yeridir yâr itmezse su'al

Ben dâhî bu mısra-ı rengini etdim hasbihâl

Dâd elinden gönlümün feryâd elinden gönlümün

(6709-3a-3b)

Mâhirî

--. / .--. / .--. / .--

Ey Cenâb-ı Kibriyâ meskene yol ver varayım
Yüz sürüp toprağına ol yere yol ver varayım
Yetişir yandım yakıldım gurbetin âteşine
Gitdi sabrım râhatım dermâna yol ver varım

Kalmışam gurbetlik elde ağlarım hâlîm harâb
Dört yanımız kaplamışdır fırâk ile ıztırâb
Kıl habîbin âşıkına yâ Rabbî duamız müstecâb
Âşık-ı dil hastayam lokmâna yol ver varım

(27b) Nice bir geçsün bu ömrüm âh ile efgân ile
Nice kalsun bu iki didelerim giryân ile
Meclis-i âşık içinde dem sürüb devrân ile
İntizârın çekdigim yârâna yol ver varayım

MÂHİRÎ der dembedem artmaktadır mihnetlerim
Adeta derler hususa minnet firkatlerim
Kesiben gurbet elden sen benim kismetlerim
Kıl kerem bari Hûdâ handâna yol ver varayım
(6709-27a-27b)

Mecnûnî

Çarh-ı felek el eyleyüb elimden
Gül yüzli yârimi aldı neyleyem
Dûr eyleyüb vatanımdan elimden
Beni yâd illere saldı n'eyleyem

Başıma karalar bağlar gezerim
Hicrin eylese bağrım dağlar gezerim
Rûz-ı şeb yâr diyü ağlar gezerim
Gözlerim kan doldu n'eyleyem

Gönül hâke döndü hicrân elinden
Yandı didelerim giryân elinden
Çarhın siteminden halkın dilinden
Sarardı gül benzim soldu n'eyleyem

MECNÛNÎ der felek düşdü kasdıma
Ayrılık câmını sundu destime
El erişmez oldu çeşmin mestime
Hasret kıyamete kaldı n'eyleyem

(6709-101a)

SEMAÎ

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Ferâgat kıl gönül vazgeç ümid-i vasl-ı dilberden
Bilürsen kim vefâ gelmez cihân içre güzellerden

Alâyıktan müberradır erkân-ı tarikattan
Kalender olmasa bir âşık silerler anı defterden

Bugün kürside bir vâiz güzel sevmek dâhil etmese
... bir âşık tutup indire minderden

Oturan bir elâ-yı sûfî beni nâz ile korkuda
Hanesin kendisin gelmiş bir âti o mahşerden

Felek siyâh âlemine hakkın aldanma MECNÛNÎ
Ne denlü kahrman ol çekerler câh-i çemberden

(6712-10a)

Meftûnî

TÜRKÜ

Şunda bir yavruya mübtelâ oldum
Âşıkâ cevır ider cilvesi bir hoş
Yavru şâhîn gibi çıkar salınır
Gerdânda kâkülü telleri bir hoş

Gel bana cevır itme ey kaşı kemân
Âşıkı öldürün elinde fermân
Dişleri incüdür ... nisan
Duduya benzettim dilleri bir hoş

Yalnız ben değil hayrandır âlem
Yaz kış solmasun gonca fem
Dırnaklar sadeftir barmaklar kalem
Hâteme yakışur illeri bir hoş

Gamzeleri beni mecnûn eyledi
Bî-çâre MEFTÛNÎ böyle söyledi
Hatırımdan çıkma efendim dedi
Şevketli misâli kulları bir hoş

(6709-87a)

Nâbî

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

Eyyâm-ı bahâr olmazıdı gülşen olaydım
Hûrşîd-i tulu' itmez idi revzen olaydım

Gül berge sabâ urmaz idi pençe-i taraç
Sahra-yı temennâ eger dâmen olaydım

Ol şûh dirig itmez idi nakd-i visâlin
Hahişger-i ihsânı eger yerin olaydım

Kettân gibi fersûde olursamda olaydım
Tek ol meh-i simin tene pîrâhen olaydım

Nisanı bedîd olmaz idi silk-i fusulun
NÂBÎ heves-i gevher ile mahzen olaydım

(6709-46b)

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

Ver handeye ruhsat leb-i gül-fâm görünsün

Kâm-ı dil-i rindân-ı mey-âşâm görünsün

Surh eyleyelüm rûyunı ver bûseye ruhsat

Ol mive-i nâzûk nice bir ham görünsün

Besdür bu direng-i eser ey âh-u sebûk-rev

Bir kez ne var ol şûh bizer râm görünsün

Çarhın birbirine muhıt oldığın anla

Mey-hânede bezm içre döner câm görünsün

NÂBÎ benim ancak görinen çeşmine çarhın

Bir kere dise zümre-i nâ-kâm görünsün

(6709-45a)

-- . / .-- . / .-- . / .--

Sek-bân-ı seferden pejmürde kıyafet
Gazilerin ardındaki oğlanına benzer

Hânendelerin sahte namus-u vakârı
Çingânelerin şübhelü îmânına benzer

Bahrini bana eyledi ki çeşme bî-âbî
Pinti Hamid'in etdiği ihsânına benzer

Şehr-i oğlanının yolda sefi-hâne edâsı
Ser-hoşların âdâb ile erkânına benzer

Hemşehrilerin kesreti ol hadde erişdi
NÂBÎ'nin evi şimdi kat hânene benzer

(6709-49b)

Nazîf Dede

İLÂHÎ

Gördükde o rûyu üstüne ol hâl-i siyâhı
İftihâr idelim leyl-ü nehâr çekdigim âhı
Bin cân alıyor nâz ile bir kerre nigâhı
Allah için Allah diyelim hû diyelim hû

Derd ü eleme hicr ile nây eyleyüb efgân
Esrâr-ı Hudâ söylemege aşika her an
Ey dil olayım dersen eger mazhâr-ı irfân
Allah için Allah diyelim hû diyelim hû

Duydun mu aceb nây iden esrâr-ı alîyi
Bildin mi NAZÎF nükte-i feyz-i ezeliyi
Arîf olalım dersen eger sırr-ı hafîyi
Allah için Allah diyelim hû diyelim hû

(6712-6a)

Nazîfî

KALENDERÎ

-- / .-- / .-- / .--

Ey şûh cihân beni dillere destân niçün etdin

Zülfün gibi aklımı perişân niçün etdin

Düşer mi aceb şânına bu işler efendim

Agyâr bu şeb hânene mihmân niçün etdin

Cürmüm bana bildirmeden ey şevket-i dârâ

Dil mülkini sen zâlimle vîrân niçün etdin

Ey gonca femim sâfî mürüvvet bu mu senden

Agyâra uyup hakkımda bühtân niçün etdin

(36a)Arzu-yu visâlin dâhî çeksin mi NAZÎFÎ

Hicrinle anın bağrını bir yan niçün etdin

(6709-35b-36a)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Hûrşîd-i kâmil ola mı cânâna beraber
Bilmem ki senin hüsnüne ayâna beraber

Ol gamzesi câdûya bu dil-i murg uçalı
Didem yaşı olur ummâna beraber

Ser çekse sanavber bir felegi atlasa erişe
Olmaz yine sen serv-i hırâmâna beraber

Sevdâ getirür âşıkâ gördükde bu hâlet
Serden düşen zülfün âyine-i gerdâna beraber

Kalursa eger hâkî mezelletde NAZÎFÎ
Mahşerde seninle duran divâneye beraber

(6709-36a)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Cânâ bu kadar cevri-i cefâ şânına düşmez
Agyâr ile hem zevk-i sefâ şânına düşmez

Arzu idelim şerbet-i vaslın senin ey şûh
Etme beni merhûm satma şânına düşmez

Ağlatma beni hâlîme bir kez nazar eyle
Terk eyle efendim bu edâ şânına düşmez

(35b)Yâr olmuşdum ben sana bezm-i ezelden
Yâra kıyup agyâra vefâ şânına düşmez

Çokdan berü dili zülf-i nigâr ile dolaşdı
Kurtar bu NAZÎFÎ şehâ şânına düşmez
(6709-35a-35b)

Nazîmî

KOŞMA

Bugün maşûkumu gördüm seyrânda
Zinet-i arayış ... al efendim al
Dedim terâhhüm kıl hayretde
Dedi bir bûse al efendim al

Dedim cemâline ne çokdur bakan
Dedi benim bu âlemi hep yakan
Dedim leblerinden zülâl mi akan
Dedi şeker ile bal efendim bal

Dedim bu NÂZÎMÎ mâildir sana
Dedi hiç endişe eyleme bana
Dedim azm edem destur ver bana
Dedi misafirsın kal efendim kal

(6712-8b)

KOŞMA

Ayrılık âteşi düşdü serime
Sevdiğim bu yerden kaçdı gidiyor
Tahammül olunmaz âh-u zâr itme
Sînemde yâreler açdı gidiyor

Yine bir gam düşdü cânım evine
Âh idüb ağlayan rakîb sevine
Azm eyleyüb kadem basdı köyüne
Kasâvet libâs ... biçdi gidiyor

(8b)NAZÎMÎ vaslına bir kez ermeden

Cemâli hüsnün n'ola görmeden
Bir gecelik cefâsın sürmeden
Bülbül gibi daldan uçdu gidiyor

(6712-8a-8b)

KOŞMA

Cemâline âşık oldum ezelden
Merhamet yok mudur behey î mânîsîz
Ben senin vâfînî desem ezelden
Çatılmaz imlâsî dehânîsîz

Nûş itsem bâde(yî) senin elinden
Bahş idersin mahbûb gonca gülünden
Yandı bülbül gibi bu dil elinden
Söylesem hâlîmî olmaz zebânîsîz

NAZÎMÎ ... kuldur dembedem
Mürvet eyle gel ey merd-i ekber
Verseler dünyâyı billâh istemem
Olamaz bu gönül şâh-ı hubânîsîz

(6712-8a)

Nef'î

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

--. / .--

Kaddindeki hâlet hele tûbâda bulunmaz

Ey serv-i bülendim

Keyfiyeti lâlin sahbâda bulunmaz

Ey lebleri kandım

Bu sende olan hüsnle câna bir ...yok

Kimsede asla

Çün gördüm anı misli ki dünyâda bulam

Gayetle beğendim

Ruhsâr ki gülden dâhî terdür dese uşşâk

Şayetdir el-hakk

Zîrâ bu letâfet gül-i ra'nâda bulunmaz

Ey şâh-ı levendim

Mihr ile mâhı salınur çün gece gündüz

Dünyâyı ser-â-pâ

NEF'Î gibi bir âşık-ı üftâde bulunmaz

Cevretme efendim

(6709-12a)

Nev'î

GAZEL

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

Meclisde olup lâlini rindâne duyurma

Ol hâlini ağzındaki dendâna duyurma

Rüsvâ-yı cihân olmakla yad ele gidemez

Bilmemek bilmezliğin ile aşkını nâ-dâna duyurma

Ol bu sefil hâleti sen eger düşünde görürsen

Erbâb-ı hasedden aklın ihvâna duyurma

Ben böyle hayâli bende râhat ...

Ey hâb-ı ecel gel elemim câna duyurma

Mey içme güzel sevme dimezler sana NEV'Î

Ol sırrı hemen zümre-i nadâna duyurma

(6709-57a)

Niyâzî

Ey garib bûlbûl diyârın kandedir
Bir haber ver gülizârın kandedir
Sen bu ilde kimseye yâr olmadın
Var senin elinde yârân kandedir

Artdı günden güne feryâdın senin
Âh-u efgân oldu mu'tadın senin
Aşk içinde kimdir üstâdın senin
Bu senin sabrı kararın kandedir

Bir enisin yok aceb hayretdesin
Râhatı terk eyleyüb mihnetdesin
Gece gündüz durmayup firkatdesin
Ya senin sabrı kararın kandedir

Gökde uçar iken seni indirdiler
Çâr-ı anâsır bendlerine urdular
Nûr iken adın NİYÂZÎ kodular
Şu ezelki i'tibârın kandedir

(6709-57b)

Nûrî

KOŞMA

Bu ne bu ey âfet-i yosma kıyafet
Görenler der kaddı kıyamet sana
İşve-i nâzın nâzik kaddı mümtâzın
Getürür günde bin nezâket sana

(6a)Bu mâhî nev-mihr bu ne bu ey yâr

Bunları bahş etmiş sana gird-gâr
Bu zîbâ bu endâm bu nâz-ı reftâr
Bu nedir bu hüsn şerâfet sana

NÛRÎ bu ne bu yüz bu hüsnü sûret
Bu ne güzellik size ey âfet
Hâsılı tamam et kemâl-i kudret
Olmasun lûtfu hakkdan hidâyet sana

(6767-5b-6a)

KOŞMA

Bir tıfl-ı nevreste gönöl düşürdüm
Neyleyem rahmı yok âşinâsına
Bir bûse istesem bile nâz iderek
Sınar uşşâkın kan bahâsına

Hayâ-i mehirden parlar yüzleri
Câna cân nice eyler şîrîn sözleri
Sînem hançerini çeksın gözleri
Bakdıkça haml ider mübtelâsına

Cihâna gelmemişdir böyle bir ...
Gamzeler cân alur kaşlar kan ider
Cennet-i gılmân mı bu peri peyker
Hele bir soralım beg babasına

Hazân erişmişdir NÛRÎ güllere
Bâdeyi doldursun nâzik ellere
İsmin ezber etdim düşer dillere
Bir ha bir sin bir nun yaz imlâsına

(6767-7a)

KOŞMA

Handân ile geçdi gülşen-i bostân
Eyle dertli bülbül zâr garib garib
Harâba yüz tutdu bezm-i gülistân
Ağla şimden gerü var garib garib

Hançer-i felegin ucu cigerde
Gitdikçe artıyor yara bu serde
Garib diyârında dolandım derde
Gel tabîb yâremi sar garib garib

NÛRÎ bezm-i ilin gonca gülleri
Açılmışdır öz dost bülbülleri
Ben sefîl ser-gerdân garibin illeri
Gezeyim bir zamân yâr garib garib

(6767-6b)

KOŞMA

Dilerem Hûdâ'dan ey kemân-ı ebrû
Âteş-i hicriyle sende yan böyle
Ben yandım yakıldım aşkınla her su
Sende bencileyin yan dolan böyle

Kimden kime şekvâ ideyim ya hû
Kimseden değildir bize hakktan bu
Sen orda ben burda bir zamân ayru
Gezelim ey zülf-i perişân böyle

NÛRÎ hasret ile ölsün kurtulsun
Îlâhi sebebin gözü kör olsun
Düşmanların ahdi yerini bulsun
Dağlanayım derde bir zamân böyle

(6767-9b)

KOŞMA

Ahter-i ikbâlîm burcu hâmilde
Aksi çıkdı ne yamandır bu ne
Gülzâr-ı ümidim kalmadı elde
İşin figân hâl-i perişândır bu sene

Gavası olup seri sevdâya saldım
Vefâsız dünyânın derdine daldım
Deryâ-yı zulmetde bunaldım kaldım
Nûh başına bir tufandır bu sene

NÛRÎ ben bir zamân yaman eserdim
Şimdi postvâri meydana serdim
Tevârîhe muhtaç derûn-i derdim
Ezhârı güç bir zamândır bu sene

(6767-7b)

KOŞMA

Kaddı ... meyl iden diller
Oldu mübtelâ-yı ebrûların âh
Kaçan hışma gelse cânımı ister
Dide-yi hünerdir ahûların âh

Kim ki o gaddâra etdi alâka
Akibet düşürdü anı firâke
Püsküllü belâdır sen âşıka
Âh o senin siyâh gîsûların âh

NÛRÎ sen misin düşen nârına
Niceleri saldı gam diyârına
Meger kasdı vardı bu cân vârına
Gamze-i cellâddır câdûların âh

(6767-10b)

KOŞMA

Gülşeni âleme hazân erişdi
Gözü yaşlı bülbul dağları geçdi
... cânıma bir âteş düşdü
Seylâb sirişkim ağları geçdi

Çarh-ı siteminden elin sözünden
Çoklar sevdiğini saldı gözünden
.... sevdâda Leylâ yüzünden
Vardı nice Mecnûn dağları geçdi

(5a) NÛRÎ efsânedir tûl-ı tırâzın

Var felekde sakla gizlüce sırrın
Şimden gerü geçmez nâz u niyâzın
Geldi güzelliğin çağları geçdi

(6767-4b-5a)

KOŞMA

Bir kere şâd olup devr-i felekde
Şu benim ikbâlim gelmedi gitdi
Mecâlim kalmadı cevır çekmekde
Vasl-ı yâr müyesser olmadı gitdi

İmtizâç etmeseydi bülbül ü hâr ile
Pervâneler oynaşurdu nâr ile
Gitdi mûrg-ı gönül zülf-ü yâr ile
Hâlâ o gidişdir gelmedi gitdi

NÛRÎ kangı bağın bülbülüsün sen
Hâr ile zeyn olmuş saffet-i gülşen
Cânlar telef etdim yâr yolunda ben
Yâr benim kadrimi bilmedi gitdi

(6767-14a)

KOŞMA

Almış girîbânım destin felek
Çalar taştan taşa bî-karar beni
Bana vâcib oldu cân verüb ölmek
Bu dert iflâh etmez âhir-kâr beni

Kurulmuş mâye-i gamla tînetim
Artar günden güne hüsn-ü hayretim
Kesdi yâr çeşminden hûb-u râhatım
Aldı sabrı koydu zâr zâr beni

NÛRÎ mey yerine nûş etdi zehri
Dondu âh-u vâhım büsbütün dehri
El sözü yâr cevri felegin kahrı
Etdi gene ömürde ihtiyâr beni

(6767-15a)

KOŞMA

Hüsn-ü hakikâtin ey peri peyker
Neşr it âleme devrâne seni
O kamet o zîbâ o şîrîn diller
Düşürdü âkibet lisâna seni

Bir zamân başına gezdin dolandın
Etdicegin cefâlardan usandım
Fursatı bir deste düşmez mi sandın
Sen ey gamzesi fettâna seni

NÛRÎ dil vermez mi sen nev-civâna
Nazîrin gelmemişdir senin zamâna
Mâderin bülbülü melek cihâna
Gözüm sevdiğim bir dâne seni

(6767-6b)

SEMAÎ

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Tabîbler câm-ı valsın derde kılmazlar devâ-yı âşk
Niçün oldun düşüb bu derd-i aşka mübtelâ-yı âşk
Özün şâh velâyetde taraf çek bir yana âşk
Dilersen menzil-i kûy-ı habîb râh-nüma âşk

Muhibbî yâr-gar bul kendine kim ebr-i nakkaş itme
Sevüb ayrılma andan ayrılup imâ-yı fâş itme
Nisâr it medd-i akl-ı kisveri serden tarâş itme
Sakın âvâz-ı ahınla sen esrâr-ı fâş itme

Eyzan

Nihâl-i gonce-i maksûd ey dil vermek istersen
Tamam et bâğ-bânından el tut ikrâr vermek istersen
Soyun varlık libâsın bezm-i hâme girmek istersen
Hakikat çilesin giy kurb-u vasla irmek istersen

Eyzan

Dilâ gel evvel öğren râh-ı İslâm-ı şerifden
Ki sonra el uzat ver mive-i bağ-ı tarîkden
Hulûs-u ma'rifet erbâbına çek saf-ı siretten
Eğer içmek dilersen cur'a -yı câm-ı hakikâtden

Eyzan

Tegafül eyleyüb tut dâmen-i hilm ile âlemden
Şi'âr-ı imtihân aşkıyla ... et avâmdan
Yakininden karîn-i hemdem ol umma vefâ iden
(4a)Bu nutku NÛRÎ ben gûş eyledim bir ehl-i kâmilden
Bulup bir yâr-ı sâdık âşinâ kıl ben sana âşık
Gerek elbet bilün erbâbına bir râh-nüma âşk
(6767-3b-4a)

--./.../.../...

Hoş sahbâ lebleri mercân içerü gel

Ey gonca-yı dehân sîne-i gülistân içerü gel

Ebrûlarına anber-i reyhân diye gölüm

Ey rû-yı kamer âfitâb-ı devrân içerü gel

Vaslın dilerem lûtfuna ikram bana eyle

Şefkatde şehâ devlet-i sultan içerü gel

Aşkınla senin çöllere NÛRÎ düşe bir gün

Rahm eyle bana ey şâh-ı hûbân içerü gel

(6767-2b)

KOŞMA

Âteş-i aşkınla bağrım eritdin
Durma git karşımda nev-civân güzel
Bir nigâh ile aklım perişân etdin
Şâhın güzeli zülf-ü perişân güzel

Sen bir âlem-i şâhsın fermân senindir
Hüsn-ü melâhatde devrân senindir
Güzeller şâhısın ihsân senindir
.... reftârın bir zamân senindir

NÛRÎ gitmedikçe sevdâ bu serden
Kesilmez ney gibi âhım cigerden
Yansın içün olsun dil-i nişânelerden
Kesme lâ'l-i lûtfun el-âmân güzel

(6767-8b)

KOŞMA

Bir cefâcu sitem-kâr yâr elinden
Câna yetdim bu cihândan usandım
Sabâ bu vermedi gül-zâr elinden
Öd düşürdüm âşiyandan usandım

Bir dilber ki cefâ kıla yârına
Yaka âşıkları aşkın nârına
Ne gözümüz olsun cihân vârına
Mâl ü mülkü hânümândan usandım

NÛRÎ çeksün derdin nihâyetsiz yârına
... olmak sadâvetsiz yâr
Be-hey merhametsiz mürvetsiz yâr
Firâkın çekmeden cândan usandım

(6767-14b)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Ey serv-i simâ kâmet-i dildârına yandım
Tahrîkine etvârına reftârına yandım

Musa gibi düşdüm cân atup âteş-i aşka
Ey şems-i tecellâ rûh-ı gül-zârına yandım

Çaga gibi sevdimde seni cânım efendim
Pervâne sıfat-ı âteş-i ruhsârına yandım

Şâh-nâz lebinden diledim âb-ı mürüvvet
Olmaz diden âh-u âteş bu güftârına yandım

Cevr oklarını lûtf ile çek NÛRÎ tenimden
Rahm-ı dil bîmârına didârına yandım

(6767-9a)

DİVANÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Hûn dökerse gamda gel çeşmim o yâri görmedim
Artdı zârım bülbül-ü asâ gül firârı görmedim

Ey felek netdim sana saldın beni feryâda sen
Yandı cânım hasretiyle şive-kârı görmedim

Artdı râhım bî-nihayet yok devâ eyler tabîb
Oldu hâlîm pek yaman o dil-şikârı görmedim

Hasteyim âşık miyem ben yoksa dil-i mecnûn miyem
Kendimi fehm ide bilmem zülfi-dârı görmedim

Âhıyla feryâda düşdi lal iken şeydâ gönül
Bî- haberdârım özümden müşkbârı görmedim

Hûn ile bu gözlerim eşk ile devrân itmektedir
Her yana etdim nigâh ol gamküsarı görmedim

NÛRÎyâ şimden geri bu dehr içinde olma şaz
Keşf olan dil gül şânında lâle-zârı görmedim

(6709-60a)

KOŞMA

Beni ser-mest iden hûb-u âvâz ile
Emzirmedi şeker dudaklarından
Bağ-ı aşka girse ızz-u nâzıyla
Güm damlar kırmızı yanaklarından

Yanagından oldu bu dert bilmezem
Zincîr-i sevdâdan halâs bulmazam
Yâri görmeyince sâkin olmazam
Yüz bin kere geçdim sokaklarından

Sevdiğim hüsnüne fâik kimdir
Benden özge vasla lâyık kimdir
Dinlerse âşık-ı sâdık kimdir
NÛRÎ vardı Emrah çıraklarından

(6767-10a)

KOŞMA

Bülbül gibi düşdüm merâ-yı aşka
Bir nev-nihâl gülfidanın ucundan
Salmadı şer'-i cânı belâ-yı aşka
Melek meşrebi bir civân ucundan

Geçürdüm ömrümün tıfıl çağını
Dikdim cânım mülküne gam sancâğını
Bir zamân yaslandım Leylâ dağını
Kerem gibi Aslıhan'ın ucundan

NÛRÎ elde varım târ-mâr etdim
Bu derdi serime yâd-gâr etdim
Gurbeti kendime ihtiyâr etdim
O kâkülü perişânın ucundan

(6767-5a)

SEMAÎ

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Gel ey dil-i hub-rûlar ünfi çekmiş gedâlardan
Sakın sende gel imdi rağbetin çek payâlardan

Vefâ-i resmi geldi bâ-husûs ki âşinâlardan
Serüb teber-i sitem çekme gönül ol kaşı yâylardan

Cefâ ü cevri çekme dîrsen âşık-ı dil-rübâlardan
Elin çek fârig ol sevdâyı şuh mehlikalardan

Cehâlet demlerini terk et mey-i sahbâyâ meyl itme
Özün kâmil idup a'lâdan ednâyâ meyl itme

Düşüb Ya'kubveş Yûsuf gibi haneye meyl itme
Hakiki aşk ile Mevlâ'yı bul Leylâ'ya meyl itme

Hakikat meşrebi ol .. bu dünyâyı terk eyle
Geçüb dâr âleminden dar olan eşyayı terk eyle

Hevâ-yı rüsvâyı çekdigin sevdâyı terk eyle
Melâhat-ı gülistân gibi rûh-ı zibâyı terk eyle

(4b) ... himmet al bir pir bûy-ı miski bûlardan
Şarâb-ı lâ'l-i tâb iç hürmetin kaldır bûlardan

Eger tahsil idersen inzivâ-yı hâl-i bûlardan
Muhabbet-i riştesin ki ruhun çek ...

Cefa ü cevri çekem dersen âşık-ı dil-rübâlardan
Elin çek fârig ol sevdâ-yı şuh mehlikalardan

Özün Mecnûn idup Mevlâyı bul Leylâ'yı firkatde
Belâ vâdîlerinden geç otur sahrâ-yı sihhatde

Libâs-ı fakiri gibi koyma sırr-ı iklimi kesretde
Heman NÛRÎ gibi gözün rızâ-yı genci vahdetde

Cefa ü cevri çekem dersen âşık-ı dil-rübâlardan
Elin çek fârig ol sevdâ-yı şuh mehlikalardan

(6767-4a-4b)

KOŞMA

Tıfl-ı nâzım ben şu yerden gidersem
Kara giy kara bağla bir zamân
Kangı semte azm-ı diyâr idersem
Âh ismim derdimi halka bir zamân

Bana hecri gurbet sundu semleri
Bağ-ı dilde açdı verdi gemleri
Hatıra getürde eski demleri
Ciger âteşlere dağla bir zamân

(7b)Ne çâre böyledir hüküm hakdır
Bari kavuşmaklık ola müyesser
Garib diyârında ölürsem eger
NÛRÎ dedim dide ağla bir zamân
(6767-7a-7b)

KOŞMA

Bağı aramadın mı azm idüb geldin
Ey melek sûretli bu diyâre sen
Bir benim nigâhınla bağrımı deldin
Açdın bu sîneme dürlü yâre sen

Kuzum benden ne işitdin ne duydun
Tığ-ı cefâlarla bağrımı oydu
Beni bir onulmaz dertlere koydu
Nihayet düşürdün âh-u zâre sen

Bir el eyle zülfün sabrımı aldı
Haramî gözlerin aklımı çaldı
Sûretâ Mecnûn'dan farkımı kaldı
NÛRÎ dil vereli sitem-kara sen

(6767-6a)

KOŞMA

Başın için seher yelleri
Bir haber ver nâzlı yâre gidersen
Bak beni anlar mı şîrîn dilleri
Hakikatlü şehir yâre gidersen

Sular gibi gördüğüne akmadı
Cân u vârnı cevır oduna yakmadı
Ya bir rahm it yâr illere bakmadı
O kâkülü müşki yâre gidersen

NÛRÎ'yi derdiyle dolandırmasun
Anın çeşmim kana boyandırmasun
Lûtf itsun cevrenden usandırmasun
Böyle söyle ol diyâre gidersen

(6767-5b)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Cânım ki o yâr âteş-i hicrinle yaksın
Divâne gönül ya nice pek yollara baksın

Agyâr ile güller gibi çok gülsün açılsın
Lâyık mı ki üftâdelerin derde bıraksın

Çakdığı içün bizleri ol şimşir tâbiîn
Bî-gâne seni kelb rakîb hâin ...

Yakında senin var iken agyâr ile münâfık
... aklım alan sen bana bildirdin ıraksın

Biz NÛRÎ bu gün dut-i destârı bıraktık
Şimden gerü ister ki felek başına taksın
(6767-9b)

SATRANC-I NURÎ

- . - - / - - . - - / - - . - - / - - . - -

Ey vasl-ı cennet Kıl câna minnet Vay serv-i kâmet Cân içre cânsın	kıl câna minnet vay serv-i kâmet cân içre cânsın nevres fidansın	vay serv-i kâmet cân içre cânsın nevres fidansın şûh-ı cihânsın	cân içre cânsın nevres fidansın şûhı cihânsın gözden nihânsın
Üftâde oldum Gül gibi soldum Sor bana n'oldum Cevrinle cânân	gül gibi soldum sor bana n'oldum cevrinle cânân oldum perîşân	sor bana n'oldum cevrinle cânân oldum perîşân ey fitne devrân	cevrinle cânân oldum perîşân ey fitne devrân âhir zamânsın
(13b)Bir hûb edâsın Pek dil-rübâsın Lîk pür-cefâsın Sırrın bilinmez	pek dil-rübâsın lîk pür-cefâsın sırrın bilinmez nakşın alınmaz	lîk pür-cefâsın sırrın bilinmez nakşın alınmaz mislin bulunmaz	sırrın bilinmez nakşın alınmaz mislin bulunmaz bir nev-civânsın
Âşüfte hâlim Ref'et melâlim Gel beri zâlim Lûtf et ne dersem	ref'et melâlim gel beri zâlim lûtf et ne dersem ol bana hem-dem	gel beri zâlim lûtf et ne dersem ol bana hem-dem gönlümde her dem	lûtf et ne dersem ol bana hem-dem gönlümde her dem günde aynasın
Ettimse âhi Fethetti mâhi Aşk-ı ilâhi Var sende gayet	ethetti mâhi aşk-ı ilâhi var sende gayet hakk'dan hidâyet	aşk-ı ilâhi var sende gayet Hakk'dan hidâyet NÛRÎ nihâyet	var sende gayet Hakk'dan hidâyet NÛRÎ nihâyet sâhib-i divânsın (6767-10b-13b)

GAZEL

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Serv-i kaddın gösterüb ey serv-i reftâr eyledin
Bag-ı âşık bir azm-ı hengâm-ı gülzâr eyledin

Öyle yakdın ki çerâğ-ı hüsnün ey âfet-i cân
Âteş-i cihân dil-i cânımda izhâr eyledin

El idüb takdın kemendi zülfüne cân-ı riştesin
Kasdî kıldın gûyâ mensûr ber-dâr eyledin

Kimlere arz eylesem aşk yolunda çekdiğim
Her ne etdinse bana sen ey cefâ-kâr eyledin

Bir sözünden NÛRÎ bin aşk-ı âteşi izhâr ...
Hâme-i söz bile mi ebyât-ı eşkâr eyledin

(6767-10a)

SATRANC-I NÛRÎ

--.---/--.---

Ey cân-ı âlem	bir ince belsin
Her sırra mahrem	sen bî-bedelsin
Ey cân-ı âlem	her sırra mahrem
Vay gonca gül fem	gâyet güzelsin
Gâyet güzelsin	sen bî-bedelsin
Bir ince belsin	tûl-i emelsin

Ey çeşm-i fettân	anladım bildim
Yok sende î mân	beyûde yeldim
Ey çeşm-i fettân	yok sende î mân
Katlime fermân	ben revâ kıldım
Ben revâ kıldım	beyhûde yeldim
Anladım bildim	âhir ecelsin

(14a) Çok derde düşdüm	var söyle yâre
Aşkınla pişdim	yandım ne çâre
Çok derde düşdüm	aşkınla pişdim
Yandım tutuşdum	bir şîve-kara
Bir şîve-kara	yandım ne çâre
Var söyle yâre	durmasın gelsin

Bir vasla ermek	hûbların şâhı
Yüz yüze sürmek	dillerin penâhı
Bir vasla ermek	yüz yüze sürmek
Yok mudur görmek	sen hüsn-i mâhı
Sen hüsn-i mâhı	diller penâhı
Hûbların şâhı	burc-ı hilâlsin

Durdunsa bensiz	âferin NÛRÎ
Gülsüz dikensiz	etme gurûr
Durdunsa bensiz	gülsüz dikensiz
İstemem sensiz	cennet ü hûrî
Cennet ü hûrî	etme gurûru
Âferin NÛRÎ	sâhib-i gazelsin

(6767-13b-14a)

KOŞMA

Serv-i nâzın sırr-ı gülizâr idince
Şevkinden hezârân gülfidan oynar
Hayât-i lâ'liyle nutka gelince
Mürdeler cem'inde taze cân oynar

Bilmem nasıldır gönülde ey cân
Hüsn ile Yûsuf misâli zamân
Sînem zantur itmem kaddimi kemân
Girme evimde bir civân oynar

NÛRÎ tutulmadı böyle sevdâya
Neylesün dil düşdi ol kaşı yaya
Sûz-i âhım ebrû-yu ruy-u simâya
Gören sanur berk-i esman oynar

(6767-14b)

KOŞMA

...-ı ta'lîkden silk-i sivâya
Hamdullah cümle ferâgatim var
Gelin mu'arifler bu muammaya
Ketb-i hakikât kitâbetim var

(8b) Ben ezeli geçdim bu mâ-cerâdan

Serimi kurtardım tâc u kabâdan
El çekdim dâmen-i lâ ve ilâdan
Bâb-ı tevekkülde ikâmetim var

NÛRÎ ben Kaysveş düşdüm kazâya
Rahîm-i Mevlâdan gelen kazâya
Ervâh-ı ezelde hükm-ü rızâya
Belâ dedim belîğ itâatim var

(6767-8a-8b)

KOŞMA

Garib gönlüm sensiz ârâm eylemez
Ya sen nice eglenürsün bensiz yâr
Serv-i kaddin görüb harâm eylemez
Kalem kaşları sim gerdânlı bensiz yâr

Güliden bûy-ı vefâ olsaydı ey yâr
Bülbül sahrâlarda eylemezdi zâr
Bir âşık-ı zârın bin agyârı var
Olur mu gülşende gül dikensiz yâr

(5b) Tutulan cân ile zülfün nârına

Bir kılıca meyl itmez dünyâ vârına

NÛRÎ pervâneveş aşkın nârına

Yansun dolansun mu böyle sensiz yâr

(6767-5a-5b)

KOŞMA

Ey dil-i bir nazâr kıl şu mehpareye
Meyli var âşık pek yanaşıkdır
Ülfet itmek ister ben bî-çâreye
Lik dehânında dil dolaşıkdır

Sevdigim on üç on dört yaşında
Sünbüller kol atmış hüsnün bağında
Sarmış birbirini al yanağında
(8a)Ak gül kırmızı gül kabkarışıkdır

Hakk anı Yusuf’a mekân eylemiş
Ebrûlarına ıyd-ı helâl eylemiş
İşitmiş giryemi suâl eylemiş
Demiş NÛRÎ aceb kime âşıkdır

(6767-7b-8a)

DİVANÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Rahm kıl üftâde şâhım cehâlet bendedür
Yandı cismim nârına aşk-ı harâret bendedür
Döndü aşkınla efendim çeşmimin yaşı sile
Dilde hasretinle çün hecr-i harâbat bendedür

Çekdüğüm dilde gamdur etdügüm âh-u enin
Rûz-u şeb fikrinle câna her melâhat bendedür
Kışver-i dil-i şâhsın yok sen gibi cahimde hiç
Eylemen şâhım seni her dem ziyâret bendedür

Ey efendim dilde aşkın haşra dek olmaz zevâl
Tende cânımsın inâyet kıl fesahat bendedür
NÛRÎ mecazındur merhem ur dil hasteyim
Hem fesahat hem şecâat hem şerâfet bendedür

(6709-62a)

KOŞMA

Ben felekden ister iken çâreyi

Felek etdi derdim dertlere baş

(9a)Gönül yedi yerden yâreli

Evde mecrûh yatur kalduramazsın

Ber-bûy-ı muhabbet murg-ı zâtımda

Yıl esdikçe gelsün iç keyfinden

Cân el-vedâ idup çıksa tenimden

Çıkmaz cân evinden yâre karadaş

Kanı peder mâder n'oldu birâder

İklim-i bekâya eyledi sefer

NÛRÎ şimden sonra dünyâyı n'ider

Sende bir rahm iken ey cigeri taş

(6767-8b-9a)

KOŞMA

Buyurdu hakk sana Levlâke levlâk
Bir oldu şanında nefs-i'ül isbât
Küh-i zâtın itmez akıllar idrâk
Cümleden akdemsin sen ey pâk-i zât

Girmeden bu ins ü vücûd âdem
Sana teslim oldu hazret-i hâtem
Gelmesen gelmezdi bu halk-ı âlem
Olmasan olmazdı arz u semâvât

NÛRÎ sıfatın halka râh-nümâ
Ab-ı rûyun etdi âlemi ihyâ
Senden sonra geldi vücûda dünyâ
Fazlınla derecât buldu kâinat

(6767-8a)

KOŞMA

Ey gönül gözetme eski zamânı
O zamân geçeli ne zamân oldu
Çok şükür hasad dondu cihânı
Goncelerin bağı kızı kan oldu

Derler cevher olup deryaya daldı
Ehl-i fusâhaya kısmet azaldı
Tûtîler kafesde kapandı kaldı
Kargalar hamrâda ter-tufân oldu

NÛRÎ gel var iken elde sermâye
Serin gil ü gûş eyle vefâya
Ezel servilere olurdu sâye
Şimdi her çalu bir sâyebân oldu

(6767-15a)

KOŞMA

Ben blblem glistn beklerem
Geçdi çağ-ı ömrüm gl-izâr diyü
Açıldı yreler kabul itmezdim
Kime dda gidem yrem sar diyü

B-tekellf dost bağına girmedim
Nihâl-i mdin gln dirmesin
Gayri güzellere meyl vermedim
Benim sadâkat yârim var diyü

NÛRÎ murd itsün bezminde agyâr
Genci mezelletde ben klayım zr
Sen başına gezde taş yürekli yr
Bende böyle dolanayım var diyü

(6767-3a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Dilâ bu asrın sahibi dil-ârânbinde bir çıkmaz
Şu rahş-ı sultanında merd-i meydan binde bir çıkmaz

Cihânda vahdet aldı şindicek sâlih-i musâlih
Zihî pâkinde meşreb-i yan dâmen binde bir çıkar

Demişler zâtındır gerçe ahib-ı akrabasından
Murâd üzre velâkin doğru yârân binde bir çıkar

Tecâhül itmesem bilmez misin ey dil bu âlemde
Sadâkat gösterir çok sâdık insân binde bir çıkar

Sekiz iklimi olsa şehir Tokat NÛRÎ kahr itme
Seninveş şair merd-i suhan binde bir çıkmaz

(6767-3a)

Leyle-i zulmetde pervâne diller
Yanar nâr-ı aşka bir civân itmez
Feryâd-ı bûlbûlden şerm ider güller
Meger etdiginden yâr hicâb itmez

Hâb-ı tegafûlden olunca bî-dâr
Kerem-i aşkı halka-i devvâr
Âşıkâ cândan veren ikrâr-ı yâr
Sadakat râhında ictinâb itmez

NÛRÎ meyl ider mi câh-ı fenâyâ
Kalbini hâl iden diler mi pâye
Dil-i intisâb etdi bâb-ı rızaya
Gayrı bir der-gâha irtikâb itmez

(6767-2b)

Nûrî Paşa

ŞARKI MUHAYYEL NURÎ PAŞA

Hâl-i dil-i zârımı duysa cihân
Rahm idup ağlar bana hep aşıkân

Şerh idemem böyle ciger pâreyi
Yâr ise açdı sînemde yâreyi

Teşne midir yohsa felek cânıma
Etdi ta seyr-i tig-i cefâ cânıma

Eyledi hasret beni cânânıma
Etme felek gayrı ... yeter

Derdi derde olmada daima kemder
İncidiyor gönlümü daima keder

(6712-12b)

Osman

TÜRKÜ HALEB

Evvela medhin idelim dilde destânım Haleb
Sen bana etdin edeceğin Haleb
Ben bunca feryâd etmeyem felek aldı eşimi
Ta kıyamet haşr olunca ağılaram kanlım Haleb

Bu Haleb şehrine geldim tolu yağdı başıma
Gökde uçan cemi kuşlar yağdı benim leşime
Kâfir cellâd nice kıydın benim genç yaşıma
Meydân içinde ölmüşem ağılaram kanlım Haleb

Neyittim Hüseyin Paşa'ya çağırıldı karşısına
Dellalar nida idiyor Haleb'in çarşusuna
Tuta cellâd el idiyor başımın poşusuna
Gerdânım bıçak altında ağılaram kanlım Haleb

Ben bir küçek uşağdımki çıkdım gurbete
Genç yaşımda mâil oldum bu saz ile sohbeta
Lanet oğlu lanet olsun Haleb gibi
Ta kıyamet haşr olunca ağılaram kanlım Haleb

Kendi hâlimde gezerken bağladılar kolumu
Kâfir cellâd kasdın mı var lal eyledin dilimi
Gidersin karsın düzüne tut yetimin elini
Sorarlar ki kanı OSMAN haber ver kanlım Haleb

(6709-58a)

Âşık Ömer

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Başımı gavgaya saldın dilberâ sensin sebep
Bunca gavgaya nidâyâ dil-rübâ sensin sebep
Ben gedâ divâneyi dile destân eyledin
Mushaf-ı hüsnün hakkı çün ey likâ sensin sebep

Ey benim selvi revânım gelmez oldun yanıma
Gecelerde uyhu girmez dide-i giryâna
Kesb-i kârımdan irdin şimdi kasdın cânıma
Âkibet bir yâdıma bî-vefâ sensin sebep

Dembedem saat ba saat yatmaktayım nâde ben
Andelîbin meşrebince yaslanmışam zâde ben
Aşkınla çok sevildüğüm bilmezem ol yârin
Bu kadar Mecnûn olmaya sâkîyâ sensin sebep

Hâr elinden çekdüceğin bülbül-ü şeydâ bilür
Mecnûn'un derdini ancak ol sahibi Leylâ bilür
Derdimend ÂŞIK ÖMER'in hâlini Mevlâ bilür
Hâsılı mevtime zâlim galiba sensin sebep

(6709-54a)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Gördiler yine bu cevri sitemkâra dolaşdı
Mekkâra gözi gözleri mekkâre dolaşdı

Gülşende figân eyler iken bülbülü şeydâ
Bülbül güle gül bülbüle gül-zâde dolaşdı

(39a)... alup câmı cemi sagı-i devrân
Meyi sâgara sâgar-ı mey gül-i ra'nâ dolaşdı

Vechinle anın dürr-i ırak zâhir olunca
Ter şineme şinem ter-i dil-dâra dolaşdı

Ey ÂŞIK ÖMER çeşm kuşad it bu cihâna
Gam askere asker gam gam-hâra dolaşdı
(6709-38b-39a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bârek-Allah hûb yaratmış benim üç cânânımı

Biri Ahmed biri Halîl biri Süleymanımı

Bir elde varımı ister biri tatlı cânımı

Bilmem Ahmedimi sevsem yavru Süleymanımı

Ahmedim der beni sev kabunda kulun olayım

Süleyman der beni sev hûblara sultân olayım

Mustafâ der beni sev yanında mihmân olayım

Bilmem Ahmedimi sevsem yavru Süleymanımı

Ahmedim irmiş kemâle dembedem kendin öger

Süleymanım gerdânında benleri bin kad deger

Ol iki cânânı sevsem Mustafam boynun eger

Bilmem Ahmedimi sevsem aga Süleymanımı

İsmail bir gonca güldür bürümüş yanını hâr

Ahde meyl vereli eylerem âh ile zâr

Çün ömrün bu sevdâsı kaldı kalbimde karar

Bilmem Ahmedimi sevsem yavru Süleymanımı

(6709-64b)

(25a ile aynı)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Gözlerim yollarda kaldı nâzlı yârim gelmedi
Gül yüzüne hayli demdir intizârım gelmedi

Ey sabâ lûtf et haber ol efendim kandedir
Kandedir ol nâzlı yârim gülizârım gelmedi

Yüzüne zülfin perişân eylemiş sünbül gibi
Arturur âşıkların feryâdını bülbül gibi

Bağ-ı hüznünde açılmış bir tazece gül gibi
Bir yeşil tonlu melekdir şive-kârım gelmedi

Hicr ile eflâke çıkdı âh-u efgânım benim
Yaş yerine kan dökübdür çeşm-i giryânım benim

Bir nefis kaldı bedende çıkmaga cânım benim
Ol tabîbi çâre-sâzım şeh-süvârım gelmedi

Ey ÖMER âh itmem ... yaban garib
Olmadı ol gözleri âhû sayd itmek nasîb

Korkaram ki ol cânânın gelmesin men etdi rakîb
Refgizârım beklerim ol gam-küsarım gelmedi

(6709-22a)

Bir melek sîmâdan olmuşam cüdâ
Ağlar bu gözlerim nemdedir şimdi
Gece gündüz âh idüb eylerem nidâ
Sevdiğim yâr ile demdedir şimdi

Divâne etdi beni firkatın meyi
Bir selâmet bilüb olmadım eyi
Çok şükür yarından ayırdık diyi
Adûlar ardımca demdedir şimdi

Ayrılalıdan berü tenden
Tazelendi derdim artdı gün günden
Gitdi aklım fikr cümlesi benden
Gönlümüz gonca femdedir şimdi

Görmeyeliden berü o dostun cemâlin
Ağlaram kimseye diyemem ahvâlim
Sorarlarsa sana ÖMER'in hâlin
Yârinden ayrılmış gamdadır şimdi

(6709-83a)

- . - - / - . - - / . . - - / - . -

Sevdiğim seyrâna çıkmış gene bayram günleri
Ne ağlarsın iki gözüm sele bayram günleri
Hep güzeller geldi geçdi içinde yok sevdiğim
Boyumu egdim de bakdım eyle bayram günleri

Sevdiği yanında olanlar daim eyler merhaba
Âşık merhamet idenler ayagındadır Kâbe
Kimisi atlası giymiş kimisi üryan gezer
Benim arîfim giymiş hâre bayram günleri

Cennet-i a'lâ içinde huriler bayram ider
Saf saf olmuş gökyüzünde melekler seyrân ider
Âşık-ı sâdık olanlar sevdüğün ikrâr ider
Efendisi böyle bakmaz kula bayram günleri

Diyâr-ı gurbetde kaldım işim âh-u zâr olur
Hep illere bayram iderler dünyâ bana dâr olur
Dir ki ÖMER-i aşk elinden didelerim kan olur
Karışmışdır çeşmim yaşı sele bayram günleri

(68a)Her kaçan seyrân çıksam gine bayram günleri
Ne ağlarsın deli gönül güle bayram günleri
(6709-53a-68a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

N'eyledim n'etdim sana dil-dârım aldın ey felek
Cânım alsan gam yemezdim yârim aldın ey felek
Varımı hicrâna saldın şol felâket eyledin
Tâht-ı istiğna deger hünkârım aldın ey felek

Bana çekdürdün cefâyı hatırcuğun hoş ola
Derdiyle aklı aldın dönemem sağa sola
Âşinâlıklar bozuldu çok zamân ister kala
Gönlümü ta'mir iden mi'mârım aldın ey felek

Hiç katında oldu muydu ehl-i vefâ kıymeti
Şazlıklar gösterüb sonra kılırsun mihneti
İstemem şimden gerü bağı bahâr-ı zineti
Bülbülü şeydâ kesi gül-zârım aldın ey felek

Asla sen zâr itmedin hem bu ÖMER imdâdına
Bağlayup zinciri aşk-ı çâre yok ikrârına
Seyre çıkmış cümle âlem ağlaşur feryâdına
Kameti servi semen reftârım aldın ey felek

(6709-67b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ol benim şâhîn bakışlı şâh levendim bunda yok
Ser-firâzım yüzi hûrîm bî-menendim bunda yok
Ben kime ahvâlimi arz eyleyüb memnûn olam
Meclis mahzun olundu dil-i pesendim bunda yok

Ne sebebeden gelmedi yolunda kurbân olduğum
Ol gül-i ra'nâ içündür böyle nalân olduğum
Tarzına reftârına sermest-i hayrân olduğum
Gönlün eğlencesi bâ-bülendim bunda yok

Görmedim bir gün ben anın cevri-cefâ kıldığın
İstemez her hâlde hatırım şikest olduğın
Bir mahalli düşmedikçe söylemez bildigin
Ol tabîat sahibi nâzik efendim bunda yok

(26b)Söyle ey ÂŞIK ÖMER gelsün yârân seni

Âlemi işrette sanur görenler güyâ seni
Söylim amma begim izhâr idersem hırfetini
Gönlüm anınla bile vaktâ ki kendim yok

(6709-26a-26b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey gözü nergiz yanağı verdi handân Ahmedim
Râhına kaldım deli divâne cân Ahmedim
Hemde yanında şefâat umaram senden vefâ
Âsitânında beni devretme sultân Ahmedim

Hüsnünü kalmış Hûdâ gösünün bağ-ı âdem
Trabzan şehri içinde bi ... la ceram
Hûblığuga olma mağrûr aşkına kıl kerem
Lâyıkı devlet budur ey şâh-ı hûbân Ahmedim

Bakdım aslın âdem neslin İbrahim Halîl
Sana her kim kasd iderse hak ile her dem zelîl
Sıdkınan başın için abdını etme zelîl
Halkı bî-zâr etmesün feryâd-ı efgân Ahmedim

Anberi sadâdan ey dilir senin hoş yolların
Adamın aklın alır şol dide-i âhûların
Anladım ser çeşmi sensin kamu dilberlerin
Ol sebebdan der abdi cân içre cân Ahmedim

(6709-65a)

KALENDERÎ AŞK

--. / .--. / .--. / .--

Dil ol güzelin kâkülü duzâğına düşdüm
Hayfa ki yazık derd ü elem bağına düşdüm

Üftâdeleri ya nice sevmesin ol mâhı
Envâr Hûdâsına senin ağına düşdüm

Şâhâne kesm yeniçeri yosma kıyafet
Başında kuvar neşal sacağı sağına düşdüm

Gümüş tuğlar dizge bağı topuğu sıkmış
Yüz sürmek içün mihrişâh ayağına düşdüm

Bî-çâre ÖMER ya nice sevmesin o şûhı
Cengarı kuşak şalvarının ağına düşdüm

(6709-38a)

TÜRKÜ

Bugün bâd-ı sabâ esdi
Yârim çıkdı otağından
Bendesine meze sandı
Leb-i şükker dudağından

Rakîbler karşımda durur
Şâhîn gibi pençe vurur
Günde yüz bin şikâr olur
Gönül sakın dûzağından

Salunup bagçeye girdi
Çiçekler selâma durdu
Mor menefşe boynun egdi
Gül kızardı hicâbından

Bagçemizde yatan güldür
Dilinde öten bülbüldür
ÂŞIK ÖMER ednâ dur
Bağışla geç günâhından

(6709-16b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Cân-ı dilden âşık oldum bir kaşları yaya ben
Yitirdim aklım başımdan düşeli sevdâya ben
Yâr bendesin terk eylemiş salunur agyâr ile
Ugradmışam nigâh-ı yâre seri mi gavgaya ben

Bizde olduk Mecnûn amma yılmaduk Leylâmızı
Taşra çıkmış hâlk-ı âlem seyri der gavgamızı
Bu zamâne paşaları görmez da'vâmızı
Rûz-ı mahşerde şikâyet iderem Mevlâ'ya ben

Bu ecel şerbetini içerem bir gün olur
Mest olup kendi özümnden geçerem bir gün olur
Bir ulu kervana geçerem bir gün olur
Bâki kalsam gerek şu fânî dünyâyâ ben

Dir ki ÖMER var mıdır ben gibi ehl-i nazar
Gurbeti mesken idinmiş âh vâh eyler gezer
Kimisi atlası geyinmiş kimisi üryan gezer
Dünyâ gözüyle bakaram şu fenâ dünyâyâ ben

(6709-54b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Aşkıyla bu cigerim bir yâr ararsan işde ben
Âleme hükmün geçer sultân ararsan işde sen
Senin aşkınla n'ideyim tende râhat bulmadım
Havuz içinde bir hûrî gılman ararsan
Gönlü ser-gam dîde giryân ararsan işde ben

Bende bu derdi çekdicege âkibet n'olsam gerek
Perişân oldum efendim sararıb solsam gerek
Âhir senin uğruna ser kıyup olsam gerek
Asla bilmez kendine hayran ararsan işde ben
Dişleri dürr lebleri mercân ararsan işde ben

Süzülü ey bu gözlerin beni aşka nâz eyledi
Cevrini hadden aşırđı zülfünü zâr eyledi
Rad-ı feryâdım eşiden bana çok hayf eyledi
Dürr-i meknudan çıkan ummân ararsan işde ben
Hasteyim bu cismime dermân ararsan işde ben

Merhamet kıl bu ÖMER'e sil dîdenin yaşını
Sürün gitsin divânından kallâşını
Her gören aklın şaşırır bu hüsnün nakkâşını
İlmi nakşın ... nakkâşı ararsan işde ben
Rûzından ararsan işde ben

(6709-56a)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Sevdim yine bir dilberi râna küçücükden
Sekkar ile anı beslemiş ana küçücükden

Gam çekmez idim tayası bir âfet-i devrân
Bende olaydım ana delal küçücükden

Dil-dârı seversin seve gör ta küçücükden
Bir pûse ... dedi bir nâzla ol şûh
Görince olur akıl-i dana küçücükden

Ey ÂŞIK ÖMER vazgele mi senden ol dil-dâr
Bir âfet-i cân sevesin ta küçücükden
(6709-39a)

TÜRKÜ KOŞMA

Nice terk edeyim efendim seni
Gönüller tahtının sultânısın sen
Hatırdan çıkarma sevdiğim beni
Bu garib derdimin dermânısın sen

Sînemde yârin hicriyle dağı
Sen sefâ dembedem izzet otağı
Cennetin balıdır yârin dudağı
Âşıkın bağı bostânısın sen

Gönlü şeydâ iden bülbülün ile
Aldardın bunca demdir beni dilin ile
Sînemin yaraların sarsan elin ile
Billâh sevdiğim lokmânsın sen

Âşıkın bu cânda güli solmalı
Dolaşdım kendim yedi iklimi
(14b)Hilâldir kaşları aldı aklımı
Bu garib âşıkın maşûkusun sen

(6709-14a-14b)

. - - / - . - - / - . - - / - . -

Sevdi gönlüm sen sacı Leylâyı şübhen olmasun
Satun aldım başıma gavgayı şübhen olmasun
Kendi hâlimde gezerken uğrarım sevdâyâ ben
Çağrırım Hazret-i Mevlâ'ya şübhen olmasun

Görmez misin her seherde alursun âhım benim
Sana mâil olduğumu cevrim günâhım benim
Evvelîsi aklım aldın çeşm-i siyâhım benim
Sonra etdin nâz-ı istignâyı şübhen olmasun

Mâh yüzinde sâye salmış ol cânânın kaşları
Ya hûrîdir ya melekdir efendimin işleri
Şol âhû gözlerin süzüp remzle bakışları
Öldürür ben âşık-ı şeydâyı şübhen olmasun

(4b)Der ki ÖMERhiç güler mi aşkla mahzun olan
Nice tâkat eylesun dildâruna meftûn olan
Düşmesün sevdâ-yı aşka ben gibi Mecnûn olan
Yaslanuram eşigin tenhâyı şübhen olmasun

(6709-4a-4b)

Bülbül incinmesin zemistn güli
Yaz ile cenk ider bu dağa bir gün
Bu ayva bağları sad renk olupdur
Zanbak şu'le verir bu dağa bir gün

Çayır senin çemen senin su senin
Susız benim mrvet senin su senin
Yzyn myın kokar sünbül susamin
Laleden dağılur bu dağa bir gün

.... .

Kıtmir tegi dolaş dağ zemistn
Mecnûn tegi yaslan dağ damında
Belki Leylâ gele bu dağa bir gün

Hayli demdir bağında oldum bu bağa
Gz ma'ildir gerdndaki bu bağa
ÂşIK ÖMER ... dokuma bu bağa
N-gehn el eyler bu dağa bir gün

(6709-20a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Agyâr ile sohbetlerin bir bir şehâ aldık haber
Hep duyuldu kıldığın mihr-i vefâ aldık haber
Söylediler etdigin tenhâ bize işretleri
Çün sehere geldi bize bin sabâ aldık haber

Duyduk idi agyâr ile mahfi olan bâzârını
Almazuz kûşeyimin itsen dâhî inkârını
Dişlemiş kâfir adûlar meyveyi ruhsârını
Nâ-sezâlar el irişdirmiş sana aldık haber

(5a)Eyledin nâ-bühteler cemiyette rağbeti
Âşık-ı bî-çâreye keşf olmaz mı keyfiyyeti
Eylenmişsin bunca bed-kâr ile hem mey sohbeti
Sebkat itmiş beyninizde mâcerâ aldık haber

Bu ÖMER bî-çâreyi hoş vech ile aldadıkların
Dürlü dürlü vâdeyi ferdâ ile saldıkların
Hâne-i agyâra bî-teklif varup yatdıkların
Saklamam şimden geri ey bî-vefâ aldık haber

(6709-4b-5a)

Yârini yanar âteşe koymuş
Dünyâda sağ olan nârda ne gezer
Sen kimin dedik de rakîbe uydun
Hayra niyet iden şerde ne gezer

Kendi ayan etdi hûrîler periler
Âhir zamândır fâş oldu sırlar
Ekserî melekler gökde olurlar
Bu melek yavrusu yerde ne gezer

ÖMER bir ednâdır sözleri gazel
Bu mudur seninle ahdimiz ezel
Adûdan hakikat umarsın güzel
Hakikat erde olur hârda ne gezer

(6709-13b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Beni Mecnûn eyleyen ol nev-civânım bu nedür
Hemdemim keyfiyyetim heza cânânım bundadır
Hatır-ı mahzunuma kat kat teselliler verup
İlmiyâne nutk iden şîrîn zu-bânım bundadır

Nâ-ehiller vaslına cânâna fırsat bulmasun
Bâd-ı sarsardan nihân olsun cemâli solmasun
Subh olunca bu cemiyete nice rûşen olmasun
Gece kalmış mâh gibi rûh-ı revânım bundadır

Söylerim ahvâlimi iş'ar ile inhâ için
Neylerim tâc-ı kabâyı yalnız dünyâ için

(27a)Eylerem âh-u efgânı gül-i ra'nâ için

Andalîb-i cüş-i nuvanım âşîyânım bundadır

Ey ÖMER bu güle âşık teşnedir çok bendeler
Arturur âh-u efgânı her rûz-u şeb sâzendeler
İyş-ı işret vaktidir ey âşık-ı nâzendeler
Siz dâhî agâh olsun şuh-i cihânım bundadır

(6709-26b-27a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ariyetden arıdır güneşde vahdet eylemiş

Gödesi ser-pah hünerdir sûreti ziyâdedir

Söylemekden dinlemekden söyleyüb dinlemeden

Ağlamadan gülmeden iline geçer sâyededir

Ne gece ne gündüz olur ana ne ıyş ü güneş

Bu ne dağda ne bağda ne sahrada ne vird ü bâlâdadır

İsmi vardır cismi yok cismi vardır ismi yokdur

Yemez içmez uyuyup uyumadan amâdedir

Erdurur avret degil avret durur er degil

Bir sıfat olmaz yâkin-i allemü'l esmâdadır

EY ÖMER her kim bilürse iş bu muammâmüzi

Başına teller sökünsüz gussadan âzâdedir

(6709-97b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey gönül hüsnün bağına girmesem de el verir
Taze açılmış gonca gülün dirmesem de el verir
Ağnıya oturmuş meclise diri âşık gel berü
Ben dirmege sür sefâlar varmasam da el verir

Öylesine meyl ver kim sahil ikrâr ola
Günagu ... ire dertden haber-dâr ola
Bir fedh-i sadehkâr Hûdâdan beraber ola
Olmaz mende basdığım taş yatağım külhânda olsa el verir

Ey güzel kendin agyâra bende indin sevdiğim
Sarmayam bir zamân yadlar saldın sevdiğim
Bu gün başıma dünyâyı dar saldın sevdiğim
Sen selâmet bir kenare durmasamda el verir

Dir ki ÖMER şu cihânda ben ağlaram zâr zâr
Ah efendim ey sultânım gitdi namus gitdi âr
Şimdi benden yüz çevirmiş şol güneş yüzlü yâr
Sen selâmet ben şu yerde durmasamda el verir

(6709-51a)

DİVANÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey güzel senin bağına girmesemde el verir
Taze açılmış gonca gülün dirmesemde el verir
Oturmuş yâr sefâsına dide-i âşık gel beri
Ben dedim ki sür sefâlar varmasamda el verir

İbdidâ-i aklım elinde nicesin el eyledi
Beni bulmadın şaşırdın sanki abdal eyledi
Âşıkın âteşiyle zâlim kaddimi dal eyledin
Niçin böyle cevır idersin sarmasamda el verir

Neden kendin agyâra yâr eylemişsin sevdigim
Gen cihâmı başıma dar eylemişsin sevdigim
Şimden geruben sevmenem eller sevsin sevdigim
Sen selâmet bu yerde durmasamda el verir

Der ki ÖMER şu cihânda ağlaram ben zâr-ı zâr
Ey efendim gitdi namus gitdi gayret gitdi âr
Şimdi benden yüz çevirdin ey melek yüzlü nigâr
Ta kıyamet haşır olunda görmesemde el verir

(6709-17a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Yetişir cevri eyledin nâzlı yârım yetişir
Ağlamak idi kesb-i kârım yetişir
Senin için ben garib âşıkım deyü benim
Sende insâf yok mudur ey gam-kârım yetişir

Gel beni sevsen diyü âlemler say eyledin
Sen sana eylen efendim bende(ge) yâr eyledin
Hatır-ı uşşâka bakup günde bin kan eyledin
Velvele verdik cihâna nâme-dârım yetişir

Hiç demeysin ben garibsin yâri yok yârânı yok
Görmedim ben sen gibi cevri çok ihsânı yok
Behey zâlim mürüvetsiz dini yok îmânı yok
Hiç demeysin ben gedâyı yakdı nârım yetişir

Ahdim olsun sevmeyem sen gibi meh-pâreyi
Neler etdin kanlı zâlim neme çekdin yâreyi
Gel yeter ağladık ey dilber ÖMER bî-çâreyi
Kimse bilmez bilin bir gün intizârım yetişir

(6709-70b)

Bir cânân götürdü bizi bagçeye
Vardım o bagçenin gülleri ser-hoş
Eser rüzgârlar yağar yağmurlar
Salınur selvinin dalları ser-hoş

Yavruda geyinmiş ... üstüne
Hiç bakmayor yârenine dostuna
Yaz gelende çeyır çemen üstüne
Çayırı çimeni illeri ser-hoş

Çıkmiş yücesinde avını avarlar
İner düz ovada şâhîn kovalar
Degmeniz yavruya begler agalar
Yâr bâde içiyor dilleri ser-hoş

ÂŞIK ÖMER dir ki düzüldü saza
Hakâ hûrî midir bir melek taze
Bir elinde bâde birinde meze
Dost bâde doldurur eller ser-hoş

(6709-86b)

Dinle hasbihâlim benim efendim
Tâ yerden göğde senden şikâyet
Ya helâk eylerim ben kendi kendimi
Ya sen bu cefâdan eyle ferâgat

Merhamet sahibi sanurdum seni
Uğrına sarf eylerem cânımı
Derd-i belâlara uğrattın beni
Cevrini çekmeye kalmadı tâkat

Mürvetle nazar kıl ey melek-zâde
Gör şeklin düşer mi semt-i inâda
Rakîb lûtf etdin benden ziyâde
Bulmadım yanında ben ... riâyet

(9b)Muhabbet sevdâsı benden kesilmez
Gamzen çerâhâtı kandan kesilmez
Gönül ta haşre dek senden kesilmez
Meger kim irişe hakktan hidâyet

ÖMER şâd itsek n'olur sevdiğim
Hiç bitmez iş olmaz olur sevdiğim
Herkes etdiğini bulur sevdiğim
Hatıra gelmez mi rûz-i kıyâmet

(6709-9a-9b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey âlemi içre hûbluğu meşhûr olan dilber mi bu
Lebleri bal dişleri dürr dâne-i gevher mi bu
Gülşen-i hüsnü müzeyyen hûb cemâli âf-tâb
Rengi olmuş yanağı gül lâle-i ahmer mi bu

Her güzellik âdetidir hüsnüne ider gurûr
Bin nâzla uşşâkını çünkü ider ol sürûr
(33a)Ol Hûdâ'nın lûtfudur ki yaratmış bir bâde-i nûr
Rûy-ı zemin âfet-i hûrşîde-i envâr mi bu

Ol perinin daima dillerde medh-i destân
Kim anı şâh eylemişdir hûblara devri zemân
Sînesi cennet misâli gül yüzi nûr-i nişân
Bilmezem hûrî midir yohsa peri peyker mi bu

Bir kelâm disem ana kim ta ki remz ile duyar
Bir ferâset bâbında mâhir maârifde uyar
Bakmaga gözler dayanmaz bakışı câna kıyar
Der ki bu ÂŞIK ÖMER aklımı alan dilber mi bu

(6709-32b-33a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Seyre çıkmış bir gül-i ra'nâ mübârek cum'a günü
Başladı zâr itmege şeydâ mübârek cum'a günü
Hânesinden azm idince reftârıyla ol nâzenin
Niyeti hamam imiş amma mübârek cum'a günü

Bende-i nâlin üzre gitdi ol içeri nâz ile
Aklı gitdi nâlinin hem oldu hicre şâz ile
Destini bus eyledi tas ağladı âvâz ile
Pâyine yüzler sürüb amma mübârek cum'a günü

Lüleler çok gözlerin neden kanlı başlar dökdiler
Çini mermerler meger bir demde bağrın sökdiler
Kurnalar dört köşeden hüsnün görüb hû çekdiler
Kopdı hamam içre vâ-veylâ mübârek cum'a günü

Görenler hem çağrışurlar dost elinden el-âmân
Gelmemişdir bu hamama böyle bir sahib-i zemân
İçeri esbab getürdi bir gulam tellâk hemân
Çıkdı taşra ol dilber eya mübârek cum'a günü

Dir ÖMER gıyup esbabın cum'aya niyet eyledi
Çün ibâdet hânesin nûr ile zinet eyledi
Rûyını görüb hatib minberde çok met eyledi
Okudu turânı evvel hakka mübârek cum'a günü

(6709-66a)

Rahmî

GÜFTE-İ RAHMÎ

..--(-.-)/...-- / ..--/--

Şekl-i ebrûyu siyâhı rûh-ı cânân üzre

Gûyâ besmeledir sude-i rahman üzre

Hasret-i lâlin ile merdum ki didelerim

İki nokta gibidir yazılıyor kan üzre

Allah nebâtân hüsnen yazılı hattın

Hatt-ı yâkut ile serçeşme heyvan üzre

Her ne tiri ki dile gündesin ey kaşıyâ

Sadr-ı sînemde ana biri de dem cân üzre

Hâl-ı hattın mı bu ya yahutsa pervâne midir

Kararup düşdi yine şem'i şebistan üzre

Devlet-i dehre irerse n'ola her duni dini

Divler-gâhı çıkar Taht-ı Süleyman üzre

Hâme-i zerle yazarsa yeridir katib-i sun'

RAHMÎyâ her gazelin safha-yı devrân üzre

(6709-49a)

Rasdî

--- / .--- / .--- / .---

Etdin a'da bizi çün şâha havâle

Biz eylemişiz anları Allah'a havâle

Bir dem bize etdiklerin bulması vardır

Çün oldu olur bir ulu der-gâha havâle

Kim olmaz eger etdin ise güheri âhı

Dir genci harâm bir dil agâha havâle

Havf itsün o kim gafletiyle eyledi nâ-gâh

Nakd-ı dil bir hası güm-râha havâle

Düşdi dil-i maksûdu telef eylemez Allah

Çün eyledin ol padşâhı âha havâle

(6709-40a)

Râzî

DİVANÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Cânla âşıkınam ben ey cânânım doğrusu
Âteş-i aşkınla yandı tende cânım doğrusu
Gözlerimden su'al etdim yâre meyl ider
Dedi haşevâr iken rûh-ı revânım doğrusu

Gerçe çok dilberle ülfet eyledim amma sana
Birisi olmaz bedel kaş-ı kemânım doğrusu
Hak bilir ki tatlu cândan dâhî azizsin bana
Koymuşam uğruna cümle hanımanım doğrusu

Mübtelâyım gülşen-i vaslına senin ey güzel
Bülbülü âsabar ile geçer zamânım doğrusu
Hazret-i Ya'kub misâli kan döker iki gözüm
İntizârım sana ey Yûsuf-u Ken'ân doğrusu

Düşeli hicrin oduna RÂZÎyâ ey gül beden
Kurudu damarlarım içimde kanımdoğrusu
Sendeki kara kaşdur bana yaman bağrın daşdır
Yanıyorum derdin şekli âteşdir

(6709-88b)

Reşkî

ŞARKI

Bir melek peykersin ey Yûsuf-u likâ
Gelmemiş gelmez nazîrin bir daha
Serteser dünyâ fedâ olsun sana
Olmamış âlemde sana bir misli ...

... eyledi mâh-ı tal'atın
Tutdu netti iklimin hüsnü şöhretin
Goncesisin gülistân-ı şevketin
Olmamış alemde sana bir misli ...

REŞKÎ kitabı rûyuna ey âl-i cenâb
Urdı vechi mâh ... ıztırâb
Evcî nâz-ı hüsne sensin âf-tâb
Olmamış alemde sana bir misli ...

(6712-2a)

Rizî

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Nûş idup câm elesti mest-âne olan anlar bizi

Şem-i yâre tutuşup bir yan olan anlar bizi

Her seher gül-zâra ucundan kûşe-i gülşâne

Bülbülü emsa dembedem nalân olan anlar bizi

Gözlerinden şeb-i zulmeti nem yerine hûn döküb

Aşkıyla leyl-i nehâr-ı giryân olan anlar bizi

Âr şişesin yere çalup şâd hezâran eyleyen

Hür idup nam şânın bî-şân olan anlar bizi

İçup aşkın cur'asından mest olup mey-hâne

Dehânından dürr-i lâlin efşân olan anlar bizi

Terk idüb arı namusu âleme rüsvây olup

Çün düşüb dilden dile destân olan anlar bizi

Sarf idüb külli varın dost yolına bî-şân olup

RÎZÎ dehr içre heman seyrân olan anlar bizi

(6709-40b)

Rûhî

..--(-.--)/ ..--/ ..--/..--

Ehl-i erbâb-ı dile şehir-ü şekerdir suhanım

Meclis-i devnâk verür bir nûri ferdir suhanım

Ka'ri deryâdan ayırupdur cini bu gavas-ı dil

Her biri güher-i fûrûş içre güherdir suhanım

Yine erbâbı bilür kadrini irfân ehlinin

Ne bilür câhil ehli kim bir tâc-ı serdir suhanım

Var ümîdim ki komaz hiç şeb-i zulmünden beni

Kûy-ı yâre getirür özge fenerdir suhanım

İlimle senma olur bu nazm-ı şiiri RÛHÎ'nin

Dad-ı hakdır vezn olunmuş bir hünerdir suhanım

(6709-41b)

Rüşdî

GÜFTE-İ RÜŞDÎ

--- / . --- / . --- / . ---

Beni bî-derdinin düşvâr-ı dermân eyleyen bahtım
Dil-i zahm-ı gam yâr ile hicrân eyleyen bahtım

Karar-gâhı şeb-i rûzem iken ünsiyet-i dil-dâr
Gâm-ı hasret ile bu gözlerim kan eyleyen bahtım

Muhabbet kişverinden ... devrân iken evvel
Diyâr-ı gamda kârım zâr u giryân eyleyen bahtım

Salup bir dâde kim hâli dilmeden inleyen yok hem
Enis-i bezmimi ecnâs-ı heyvan eyleyen bahtım

Nice isnad idem yâri rakîbe REŞDÎ ez-tahkik
Dil-i azerdehi pa-bende-i fermân eyleyen bahtım
(6709-48b)

Sabrî

DESTÂN-I SABRÎ

Zîb-i destâr itmem özge cevherle
Şimdi gözüm gönlüm dürr-i yek-nâde
Gayri ülfet itmem başka dilberle
Mülk-i melâhatde olsa şeh-zâde

Nedür ki misli yok dehrîde şeh-vâr
Ahter satup gerdûn bile harîdâr satıcı
Ben kim bir ednâyım ne kisbetim var
Uşşâk-ı pâyine olmuş üftâde

Ki zam-i teferrüc-ü merâm eylese
Varsa gülistânı arâm eylese
Dört yana cünbüş-ü harâm eylese
Reşk ider kaddine serv-i sahrâda

(13a)Gönül daldan dala intikâl eyler
Her dem bu aşk ile iştigâl eyler
Emvâc-ı aşk beni bî-mecâl eyler
Kaldım huri yok bahr-i sevdâda

SABRÎ eksile olmaz serimden derdim
Sevdâ-yı huzûru kendimi verdim
Def'i mümkün olsa ilâc iderdim
Lâkin yok dermânı dâr-ı dünyâda

(6767-12b-13a)

Hüsne mağrûr oldun ey ruhları al
Seni bu güzellik çok nazlandırdı
Fahr eyleme zîrâ çerh-i...
Nice mahbûbîleri safâlandırdı

Gösterme bizlere efendi zülfün
Görenlere takdı kemendi zülfün
Etdi beni Mecnûn fendi zülfün
Sahrâ-yı aşk içre pek tolandırı

Benim oldu sen takdîr-i ezelden
... kim şive her bir gözünden
SABRÎyi bir takım tolu emellerden
Bu nâzu vaktinde oyalandırdı
(6767-2a)

KOŞMA

Şâne-yi zerrin ile tarayup dildâr
Düşündürme gel ruhsâr-ı perçemin
İder âşıkların aklın târ-mâr
Uğradur âh ile zâra perçemin

Düşürür müjgân atup o kemân ebrûlar
Sayd etdi aklımı dide-i ahûlar
Divâne gönlümü bağladı gîsû
Çekdirir bir kezde dâde perçemin

Görenler perçemin düşdü sevdâyâ
Uğratdı serini derd ü belâyâ
Agular yutdurdu SABRÎ gedâyâ
Mukabildir zehr-i mare pür-cemâlin
(6767-11a)

SATRANC-I SABRÎ

--.---/--.---

Bir güzel gördüm nâzik bedendir
Yanında durdum seyr-i gülşendir
Bir güzel gördüm yanında durdum
Sırrını sordum ayn-ı lebendir
Ayn-ı lebendir seyr-i gülşendir
Nâzik bedendir nerm ü çemendir

Ol lebdeki âb lâ'l-i şifâdır
Bir misl-i şehdâb derd-i devâdır
O lebdeki âb bir misl-i şehdâb
Öpmeli şap şap bir hoş gıdadır
Bir hoş gıdadır derde devâdır
Lâ'l-i şifâdır gonce dehendir

Bir şeh-i âlem çok âşıkânı
Dertlere merhem ince meyânı
Bir şeh-i âlem dertlere merhem
Sevmez mi âdem yokdur akrânı
Yokdur akrânı ince meyânı
Çok âşıkânı Mecnûn edendir

Ol melek sîmâ çok sitem etdi
Gözlerim amma terk etti gitdi
Ol melek sîmâ gözlerdim amma
Kimden ki ayâ bir söz işitdi
Bir söz işitdi terk etdi gitdi
Çok sitem etti bilmem nedendir

(12b)Efkende oldum Mecnûn-veş elbet
Sarardım soldum sen eyle şefkat
Efkande oldum sarardım soldum
Bu derdi buldum dil bî-meserret
Dil bî- meserret sen eyle şefkat
Mecnûn-veş elbet SABRÎ gezendir

(6767-12a-12b)

KOŞMA

Aceb nedir bilmem ol şive-kârdan
Gözlerim bir haber zuhûr eylemez
Ayrı düşdü kendi bezm-i diyârdan
Gayri semtimize mürûr eylemez

Dürlü nâz ile cânım yıkardı
Tığ-ı gamzen ile sînem üzre çakdırdı
Galiba bendesin gözden çıkardı
Asla hatırına hutûr eylemez

(11b)... zülfü ile düşdüm envâre
Bir zâlim elinden dil pâre pâre
Rûz-u şeb zıkr idüb SABRÎ bî-çâreye
O saf hüsnünde kusur eylemez
(6767-11a)

Senâyî

KALENDERÎ

-- . / .-- . / .-- . / .--

İsterse n'ola hasta gönül yâre sarılmak
Mecrûh oluncak lazım olur yâre sarılmak

Olmadı müyessir bana bir serv-i revânın

Lâlin öpüb beline bir yâre sarılmak
Çün adettir gonca lebin hâre sarılmak

Öpdüm elini kuçmaga belini edeb etdim
Güldi dedi bilmez dâhî bî-çâre yâre sarılmak

SENÂYÎ olmıya bunca emek dinde bâkî
Yâ rabbî nasîb ola mı dil-dâre sarılmak
(6709-13a)

Sıdkı

KOŞMA

Sağ gözün lâledir sol gözün nergiz
Sol kaşın kemândır sağ kaşın hilâl
Sağ gözün yaman(dır) gün görmesin hergiz
Sol gözün dünyâda çekmesün melâl

Sağ gözün zabt ider İran'ın tâcın
Sol gözün elmâsın aytur yakın
Sağ gözün fırsatın alur harâcın
Sol gözün Urum'un etdi dilin lal

Sağ gözün cevâhir yaratmış Hûdâ
Sol gözünde vardır başka bir edâ
Sağ gözüne cânım eyledim fedâ
Sol gözüne kanım eyledim helâl

Sağ gözün humârdır gül yüzde senin
Sol gözünün bunardır nev-rûzda senin
Sağ gözde senindir sol gözde senin
Sol kaşın SİDKİ'ya gösterir celâl

(6709-28a)

DİVANÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey reh-i gül-ter leb-i süd-kârı kandım sen bilün
Ömrümün ser-mâyesini şâh-ı levendim sen bilün
Geçmezem haşr olsa âlem bir mûyından sevdiğim
Ey cemâl-i âf-tâbım dilpesendim sen bilün

Ta geceler subh olunda ağlaram firkatdeyim
Kûşe-i gamdır mekânım âteş-i hasretdeyim
Kalmadı tâb ü tüvânım derdiyle mihnetdeyim
Firkât-ı hicrinle yandım tükendim sevdüğüm

SIDKIyam kapında bir haküşteri ihsânınam
Her ne dersen boynum egri bende-i fermânınam
Bir gedâyım hâsılı şâhım kulun kurbânınam
Öldürürsen kailem amma efendim sen bilün

(6709-62b)

TÜRKÜ

Gönül mübtelâdır bir âlî-şâna
Âşıklar içinde şer âfet midir
Korkaramki âlem yanar âhımdan
Gine bugün aşk-ı harâretimdir

Âlem bî-zâr oldu dâdı dilimden
Kâfir rakîb halâs olmaz elimden
Bülbül tegi cüdâ düşdüm gülümden
Söylenmekte vakti Hûdâ harâbetimdir

Sefil SİDKİ düşdü cevri-cefâyâ
Kâfir engel girdi bezm-i sefâyâ
Bilmedim meyl etdim sen bî-vefâyâ
Dilber o da benim cehâletimdir

(6709-60b)

DİVANÎ

. - - / - . - - / - . - - / - . -

Âşıkım mahmûru aşkım câmi âfet bendedür
Tâhir-i dil tâhir-i hûb nezâket bendedür

Emin-i îmân itmişem bin kere bismillâh
Feyz-i rahmânîrrâhim çok çok inâyet bendedür

Bin kez olsun Hamd-ullâh verdi rabbü'l âlemin
Her murâdım bu cihânda şimdi refet bendedür

Bî-vefâlık var mıdır râhımda hiç
Sende suç yok sevdigimden her kabâhet bendedür

SIDKIyam üftâdeyem efkandeyem âşüfteyem
Sâdıkam ser-mest aşkım her sadâkat bendedür

(6709-73a)

Sipâhî

Ne melûlsun deli gönül
Kulun kısmetini veren Hakk'dır
Bir yigit gurbetde eglense kalsa
Hakkın hidâyeti ana delildir

Bülbülün gülşende kalmadı zârı
Tutuşur yanar aşkın nârı
Seni yad eller ile göreliden beri
Yıkıldı hatırım gönül melûldur

Felek eşine nail olursun
Benim sevdiğime kail olursun
Dünyâ dolu mala nâ'il olursun
Mağrûr olma gönül sonu zelildir

SİPÂH'ın zârından kesilir bilmez
Gamzesi cellâddır îmâna gelmez
Hüsni güzelliği Yûsuf'dan kalmaz
Aslı beg-zâdedir mâlik olunmaz

(6709-68a)

Sun'î

Tahriri / 1291

DESTÂN-I SUN'Î

Dinleyin yârenler hep
Sebeb beyan idelim iş bu destâna
Günbegün çoğaldı derdi belâlar
Alametler çıkdı bir bir meydâna

Herkes bir eş'âl dünyâya daldı
Ehl-i takva kimse bunda azaldı
Cihânda hayırsız yigit çoğaldı
İtibar kalmadı ehl-i irfâna

Çoğaldı hilebâz nice hokkabâz
Nicede şaşkın var misâli bir kâz
Nice fitneler var söyle oyunbâz
Kelâm gider var bunda şeytâna

İdeler zengine ikrâm-i izzet
Fukarâdan kaçup iderler nûsret
Kimi mahbûbilerle ider cemâat
İtibar çoğaldı ehl-i irfâna

Vermezler fakire bir lokma taâm
Kalbleri kararmış itlerin tamam
Türküyle maniyle iderler ahşam
Bakan az kaldı Azîm-i Kur'âna

Küçükten büyüğe bu kadar itâat
Bir gün başlarında kobar kıyamet
(7a) Birde umar Muhammedden şefâat
Dimezki itmedim secde rahmâna

Haramdan itmezler asla ictinâb
Gelmez hatıra olacak azâb
Orta yerde döne rakılar şarab
Kûşe başlarında oldu meyhâne

Bozuldu gidişler gayet be gayet
İttikleri işler cümle rezâlet
Yürek hasımlığı olalı âdet
Yakın akrabalarla oldu bî-gâne

Az kaldı cihân çün ehl-i kâmil
Dünyâ zilletine oldular mâil
Fark olunmaz oldu hak ile bâtıl
İşlerimiz cümle kaldı mizâna

Bi-gâneler geçdi sadr-i muallâ
Durma yeri birden eyle temennâ
Herkes şimdi kendi oldu bey aga
İtâat kalmadı emr-ü fermâna

Sanmaki bu dünyâ böylece kalur
Bu kadar düşünüp ibret alur
Sabret ne gelürse Hudâ'dan gelür
Bir kimseye asla bulma bahâne

(7b) Farz-ı edâ eyle koma namazı

Zîrâ kimse sevmez hiç bî-namazı

İbâdet kıl hakka eyle niyâzı

Dinle bu sözlerim atma yabana

SUN'Îyâ sözüne kendi it amel

Bir kimse tutamaz dünyâda temel

Aklın başına al gel olma echel

Zîrâ yakın geldim âhir zamâna

(6712-6b-7a-7b)

Şâkirî

SEMAÎ

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Dilim medhin ider kâhi kâhi sana niyâz eyler
Niyâz etdikçe ben her dem efendim bana nâz eyler
Cefâyı çok ider şâhım vefâsın bana az eyler
Bilür anı ki hüznüne zîbân çokdur üftâde

Efendim nâzlı sultânım rakîbin varma yanına
Bu ŞÂKİRÎ sana kemlik sanarsa kendi cânına
Vefâ kılmaktır ahdine düşen hûbunda şânına
Sürûr gelsün meded cânım şikest kalbi nâ-şâde

(6709-29b)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Meyl etdi bu dil dilbere bir hoşuma geldi
Medhin ideyim şöyle bir hoşuma geldi

Ol kelb rakîb gecenin nıskında hümândım
Fâsid fikirler gözleri ser-hoşuma geldi

Dedim öte git gitmedi ol bî-aklı agyâr
Urdum anı ben sîneden bir hoşuma geldi

Ol yâr-ı sâdık şerbet-i vaslın bana sundu
Yakin oluben şerbeti her nevşime geldi

Didüm seninçün ŞÂKİRÎ gavgaya düşübdür
Ol yâr gülerekden benim ağuma düşdi

(6709-24a)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Şâd oldu gönül yâr ile ülfet yenilendi

Rahm etdi tenhâda sohbet yenilendi

Ol lebleri mercân femi gonca dişi dürrden

Bu ben bî-çâre hâline şefkat yenilendi

Ol rakîbi bed-kâr sözüne uymadı şâhım

Ol kelb rakîb katline dikkat yenilendi

Hâsılı kelâm gözleri şehlâ dâhî nergis

Yanında anın bizlere izzet yenilendi

İkrâm iduben ŞÂKİRÎ'ye verdi bûseler

Dimâğında olan eski lezzet yenilendi

(6709-36b)

NAZİRE KOŞMA

Mehdini eylerim ey güzel şâhı
Seni medh etmiyen dil neme gerek
Korkarım cân ile zülf-i siyâh
Bagçede açılan gül neme gerek

Gözlerin sayd idi gönlümün kuşun
Söyündürsün bari aşkın âteşin
Rakîbin akar gözleri yaşın
Bana nisbet idup sil neme gerek

(11a)Cevr idup öldürsen dökülse kanım

Anla aşığı(nı) şâh-ı cihânım
Severimde seni çıkınca cânım
Ne dirlerse disun el neme gerek

Cevr itme ŞÂKİR'e ey gözi âhû
Kemândır kaşları dişleri incu
Ne zamân eylerse dil seni arzu
Düşerim dağlara yol neme gerek

(6709-10b-11a)

TÜRKÜ KOŞMA

Muhabbet gölüne beni düşürse gerek

Bir nice yıl anda yüzülse gerek

Açup ak göğsinü aklım şaşırdın

Göğsinin düğmesi çözülse gerek

Siyâh kâküllerin zülf-i anberin

Varlığımı aldı rûy-ı ahmerin

Ağzıma aldıkda leb-i şekerin

Dadı damagımda ezilse gerek

Efendim gözlerin vermez mi amân

Zulm ile cânımı alır mı heman

Yanaşup yanına emdigim zaman

Gerdânına güller dizilse gerek

Derilmez aceb senin güllerin

Boynuma dolansa ince kolların

(10b)ŞÂKİRÎ sarınca ince bellerin

Mest-âne gözlerin süzülse gerek

(6709-10a-10b)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Ey âşıkını öldürücü servi bülendim

Ey bendesinin hâline rahm itmez efendim

Reftârına güftârına destârına bakdım

Bu cünbüşü bu şiveyi bu tarzın begendim

Bu nâzına bu sözüne insân dayanmaz

Ezâ ile cefâ âşıkına zülf-i kemendim

Bu hüsnüne bu cismine bu resmine senin

Vardır benim anlarda her demde pesendim

(23a)ŞÂKİRÎ aşkın zincirine dakdın

İnsâf idupde dilberim ilmeğimi boyandım

(6709-22b-23a)

KALENDERÎ

--. / .- - . / .- - . / .- -

Ey yâr ezeli yüzleri pür-nûru severdim
Bırakdı tûbâ salınışı hûrî severdim

Bu ellere ben düşmüşem garib ne bilürsin
Dürlü nâz ile gerdânı billûru severdim

Başdan ayağa gödesi kâfur gibi akdır
Hem hâlîki güzel sûret-i falfûru severdim

Güldükçe heman incü sadeften görünürdü
Bir ... gül kaşları semûru severdim

Bu ŞÂKİRÎ aslaca ta'n eylesünler
Cellâd-ı felek gözleri mahmûru severdim

(6709-24b)

KALENDERÎ

--. / .- - . / .- - . / .- -

Düştüm güzelin destine dâmenını öpdüm

Kalkdım ayaga ol yedi zişânını öpdüm

Gel berü dedi yanına vardım şâh-ı hûbun

Sundu bana lâlin leb-i mercânını öpdüm

Geldi aguşa dilber-i fettân gözi sayyâd

Ol demde heman sîne-i gülşenini öpdüm

Bâd-ı sabâ hem zülfini yüzüne dağıtdı

Ol dem telini billûri gerdânını öpdüm

Teslim oluben ŞÂKİRÎ cismini açdı

Kuçdum belini ol yârin her yanını öpdüm

(6709-22a)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Agyâra varup sen bile meydân okudursun
Öldürmek içün katlime fermân okudursun

Zâlim bana layık mı revâ mı bu cefâ
Öldürme beni beynüne bir kan okudursun

Ey hoca ona örgede gör ilm-i vefâyı
Gitdikçe niçün cevri ile kur'an okudursun

Gül yüzlümü incitme benimdir bu cihâd
Dil-i gonca-ı bülbül gibi efgân okudursun

Şeh-zâde-i aşka düşürmek mi dilersin
Hem ŞÂKİRÎ Bostân Gülistân okudursun
(6709-37a)

KALENDERÎ

--. / .--. / .--. / .--

Gözler bu gözüm haddın alın yasına dilber
Düşdü bu gönül hakka-i fema yasına dilber

Bend oldu bu dil-i gönül dûzağına bil kim
Hem daldı senin aşkın deryâsına dilber

İnsâf ide gör geldi cânım hulkuma benim
Bil anı dâhî kaldı işim yasına dilber

Dermân bu dile vuslatındır hûblar ser-dâr
Bu derd götürür gurbet ele ya sine dilber

Sen hoş kalasın bizlere düşdi yola gitmek
Giysen karalar ŞÂKİRÎ'nin yasına dilber
(6709-23b)

KOŞMA LEŞKERİ

Niçün âşıklardan hicâb edersin
Âşıka senin gibi cânân bulunmaz
Cemâlin göstermeyüb nikâb idersin
Hüsnün gibi mâh-ı tâbân bulunmaz

Pâyına düşmege hayana geldim
Hâlimi arz etmege sultâna geldim
Yâreye melhem için lokmâna geldim

Getürmedi mislin bir dâhî cihân
Hüsnünün menendi Yûsuf-u Ken'ân
Kaşların yaydır tir-i müjgân
Senin lebin gibi mercân bulunmaz

(71b) Benlerin karanfil gözlerin mahmûr
Dilberler içinde sen oldun meşhûr
ŞÂKİRÎ vuslatla hem eyle mestûr
Bencileyin hüsnüne hayran bulunmaz
(6709-71a-71b)

Şehrî

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Kız edâlî yâr-ı dil-dâr istemem meşreb bu ya
Ben yârin yanında agyâr istemem meşreb bu ya

Sebze-i köhne bahârın zevki kâfidir begim
Ben anınçün seyri gül-zâr istemem meşreb bu ya

Şem-i aşka yan gönül pervâne asâ ol hâmûş
Bir gül için ben hezârî zâr istemem meşreb bu ya

Meclisinde gâhî raksı bâde verse gâh meze
Böyle ben sade kadeh-kâr istemem meşreb bu ya

Söyle gayri kadı dilber gibi mevzûn kelâm
ŞEHRÎ öz dâhî güftâr istemem meşreb bu ya

(6709-41a)

Şem'î

NA'AT

. --- /. --- /. --- /. ---

Alâ-yı kudreti hakka erişmez bunca akıl hâ
Yaratdı cümle mahlûk-u cemisini böylece bel hâ

Tedârik etmeden gâfilin gafletinde yatarsın sen
Göçün yüklendi kervana uzaktır anda menzil hâ

Münâdiler nidâ eyler cehenneme asiler girsin
Anın içinde ahşam yak yanarsın anda bilin hâ

Îlâhi etdigim isyânıma bin kez kılâm tövbe
Yüzünde varken kara divâne varma müşkil hâ

Şefaât yâ Muhammed rûz-ı mahşerde meded senden
Tutup dâmenini ŞEM'Î zebâniler dise elhâ

(6712-17b)

NA'AT

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Elim al vereyim pirim alîlem yâ Resûl-ullah
Esir-i gurbetim zâr-ı zelilim yâ Resûl-ullah

Peykerler oldu peydâ hasretinle dâğ-ı dillerde
İki çeşmim verir sel sebil yâ Resûl-ullah

Bulur sıhhat vücudum nûş idersem Kevser-i vaslın
Acûzem teşneyem müştâk-ı dilem yâ Resûl-ullah

Nasibim var ise bilmem ne yüz ile varam sana
Yüzi kara günâh-kârım câhilem yâ Resûl-ullah

Kabunda bâb-ı lûtfun yine ... yalvarsam şâhım
Revâ kıl hâcetim şâhım halîlim yâ Resûl-ullah

Seni görmeklige cândan ziyade armağanım yok
Teh-i destim kamu yüzde melilem yâ Resûl-ullah

Kulun ŞEM'Î gedâyı koyma lûtf et zâr-ı zulmetde
Uyandır nâr-ı aşkınla ... yâ Resûl-ullah

(6712-16b)

NA'AT

. --- /. --- /. --- /. ---

Umar bu haste dilem hazretinden yâ Resûl-ullah
Marîz oldum yetişdir şerbetinden yâ Resûl-ullah

Döker yaş yerine kanlu sular em yok asla
Rûy-u çeşm-i cân girmez hasretinden yâ Resûl-ullah

Cemâl-i iftâr ki mateminle kaldı Beyt-Ullah
Giydi kara hil'at hicretinden yâ Resûl-ullah

Aceb ömrümde bir kez işledi mi bilmezem şâhım
Rızana bir muvafık senedin yâ Resûl-ullah

Emek-dâr-ı kadîmim bunca yıldır sana muhtâcım
Kulun azl itme aşkın hidmetinden yâ Resûl-ullah

Habîb-i girdi-gârsın rahmetel-lil âlemin sensin
Bu imzayı okurlar hüccetinden yâ Resûl-ullah

Mübârek isnân-i izzetinde geldi red itme
Kulun ŞEM'Î gedâdır ümmetinden yâ Resûl-ullah

(6712-17a)

MEDH-İ RESÛL

. --- /. --- /. --- /. ---

Günâhım boydan aşkıdır be-gayet yâ Resûl-ullah
Meger senden ola lûtf-u inâyet yâ Resûl-ullah

Vücudum feleği düşdü cümle girdâb-i isyân
Kalur iremezse yâre hidâyet yâ Resûl-ullah

Getürmezler zebâniler zaîf ümmetlerin
Olursa hazretinden ... işaret yâ Resûl-ullah

Seni Kur'ânla vasf etdin hakk mahbûb Mevlâsın
Kulun medh etmesi küllü kabâhat yâ Resûl-ullah

Ümidim keserim ben rahmetel-lil âlemin sensin
Şefaât bahrine olmaz nihâyet yâ Resûl-ullah

Bilince isyânını senden hicâb etdi
Ne yüz ile varmıya itsün cesâret yâ Resûl-ullah

İzin ver ağlasun divâna varsun cürmünü afv et
Ya'kub kül olmasun âşık-ı harâret yâ Resûl-ullah

Mübârek ... pâksa âşık kullarındandır
Huzûr-u izzet ister icâzet yâ Resûl-ullah

Beni rüsvâyî âlem eyleme cürmümle mahşerde
Kerem kıl cürmümü afv et şefaât yâ Resûl-ullah

Efendim cennet-i alâdan âlâ kâ'be-i kûyun
Müyesser olsada itsem ziyâret yâ Resûl-ullah

Eger dersen ki ŞEM'Î derd-mend eglen civarında
Bana teslim-i rûh itmek saâdet ister yâ Resûl-ullah
(6712-16a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Emr-i Hak'la Şâh-ı Hüseyin eyle çün oldu şehîd
Ağlaşup gökde melekler etdiler mâtem şehîd

Biz ol evlâd-u resûluz eyleriz mâtem-i cedîd
Ol Yezid merdâna Hakk itdün cânândan bâ'id

İns- ü cin gökde melek hakkında eyler inkisâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ Seyfe illâ Zülfikâr

Eşidüp bu hâle cennet ehli giydi karalar
İki cihân serveri açdı derûnda yaralar

Nûru hakka karışup gitdi âdem-i mâh-pâreler
Haşre dek kan Ağlasunlar âşık-ı avâreler

Bu muhabbet şem'idir tâ haşre dek böyle yanar
Lâ fetâ illâ Ali lâ Seyfe illâ Zülfikâr

(6712-3a)

Şemseddin-i Sivasî

GÜFTE-İ ŞEMSÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Vasıl olmaz hakka kimse cümleden dur olmadan
... açılmaz şol gönülden ta ki pür-nûr olmadan

Sil süpür gayre gönülden ta tecelli ide hak
Padişâh konmaz saraya hâne-i ... olmadan

Mute kable ente muti sırrına mazhâr düşen
Haşri neşri gördü anda nefha-i sur olmadan

Bir acâib derde düşdü bu deli müdâm
Hakka makbûl olmak ister halka maksûd olmadan

(6709-44b)

--. / .--./.--./.--

Cânayâ elinin gülünün bağı göründü

Bâd ikliminin lâlesinin dağı göründü

Envâr-ı Muhammed tutdu cihânı

Şakk'ul Kamer'in muciz-i parmağı göründü

Ya'kub'a bugün Yûsuf'un kokusu geldi

Eyyûb'e dâhî sohbetin çağı göründü

(45a)Aşkıyla ŞEMSÎ yine vecde irişdi

Var ise o dostun otağı göründü

(6709-44b-45a)

GÜFTE-İ ŞEYHÎ ŞEMSEDDİN-İ SİVASÎ

--- / --- / --- / ---

Göster cemâlin şem'ini yanup oda pervâneler

Devlet ... âşıkâ şem'ine karşı yanalar

Ey hâli çok a'lâ güzel ... dil-i aşkım böyle

Pek bağla aşkın zincirin ... divâneler

Ben meye tövbe itmezem agyâr elinden içmezem mey

Kudret-i yed ile sunanda dolu dolu peymâneler

Mescid ile medreseyi ısmarladuk zahidlere

Hakka ibâdet itmege yeter bize mey-hâneler

Cevr-i cefâ itmekle ŞEMSÎ seni terk eylemez

Seni seven âşıkların haşa ... usanalar

(6709-47a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Acı dostum sen bana ol yüz-i mâhım aldılar
Ben nice kan ağlamayam çeşm-i siyâhım aldılar
Bir elâ-yı hûn-ı harâmî tanrıdan havf itmez
El verüb kabza-ı tığı tuğra râhım aldılar

Vay meded insâf idin ben bir zaîfi hâlîm dedim
Mihnet-i hicrân elinden kamet-i dalım dedim
Tekke-i aşk içre ben bî-çâre abdalım dedim
... eglemeden soyup başdan külâhım aldılar

Bir elâ-yı bî-mezheb bî-din bunca hem kusur
Zımm idup daim beni kendileri eyler huzur
Mey içre mahbûb sor niyeti fîsk-ı fucur
Diye bühtân eyleyüb cümle günâhım aldılar

(26a)ŞEMSÎyâ çekdiklerin hep yüzi şemsi mâh için
Bu sırrı terk eylerem ben âkibet ol şâh için
Hiç amân vermezdim ana hasbet-en-lillah için
Katl iderdim neyleyim amma selâhım aldılar
(6709-25b-26a)

Şevkî

TÜRKÜ

Dâd senin elinden ey güzel peri
Beni üryan iden sen degil misin
Aşkından çekerem bu âh-u zârı
Sırrım beyân eden sen degil misin

Diyâr-ı gurbete etdim yolumu
Terk eyledim vatanımı ilimi
Egdin kametimi bügdün belimi
Kaddim kemân iden sen degil misin

Kerem gibi destân oldum dillerde
Mecnûn gibi hû çekerim çöllerde
Bî-çâre ŞEVKÎ'yi garib illerde
Hâl-i perişân iden sen degil misin

(6709-61b)

Şeyhî

KALENDERÎ

-- / .-- / .-- / .--

Bülbül gibi gönlüm yine bir goncaya düşdi

Bir lebleri gül-fem dişleri incuya düşdi

Çâk etdi dili cevır ile ol gözleri cellâd

Şâhın eline girdi gönül pençeye düşdi

İnce belinin bahşını meclisde çeğ etdin

Hall edmedin bahşı kat'ı ancaya düşdi

Dökmüş yine ol perçemini bilmem ne tuzaktır

Gördi o sîne-i mûy-ı dili işkenceye düşdi

Bir yosma kesm yâr hevâsıyla bu ŞEYHÎ

Âvâre iken bir eglenceye düşdi

(6709-38b)

Tâlib

TÜRKÎ-İ TÂLİBİ

Selâm eyle beni ağladan dilbere
Kaddimi dal etdi kaddi dal olsun
Beni dertden derde giriftâr etdi
O da bencileyin târ-mâr olsun

Yüzüme gülerdi bilmezdim fendin
Yad işe çözer imiş ak gögsin bendin
Eger böyle ise azl etdim kendim
Kadirim bilmeze degme kul oldum

Ben seni severim sâdık yârimdür
Yoluna koyduğum tatlu serimdir
... olmaz bize Hûdâ kerimdir
Başın pınar ayakların göl olsun

Dir TÂLİBim muhannetden korkaram
Olur olmaz yâr sözine uymayım
Ahdim olsun câhil dilber sevmeyem
Bu da bize erkân olsun yol olsun

(6709-39b)

Telli Hasan

---/.---/.---/.---

Bugün bir mahbûbe gördüm bana bakdı nigâh egri
Zülf-i perişân çeşmi mest-âne arkacın keşkûlâh egri
Hilâl kaşın egmedi bana eyler agâh egri
Ala göze siyâh sürme çekiyor hattırâh egri

Kaddi ar'ar kameti dal salın selvi hırâmânım
Atma bana gamzen okun deler cigerim döker kanım
Dost yoluna fedâ olsun bu ser ile benim cânım
Dedim rahme gel ey şâhım döndü bakdı cerâh egri

Dil kande misin yâr saçları bağı
Yine gerdâna beyaz sîne perişân zülfün o yanağı
Çatmalı kaşı sürmeli göz kınalı el ayağı
Daramış dökmüş gerdâna bulut zülfün siyâh egri

TELLÎ HASAN giryân eyler döker çeşm ceyhunu
Gezer dağlarda ser giryân arar Leylâ'yı Mecnûn'u
Yakasından baş gösterdi nar turuncu limoni
Sanasın kafkulesini yeni doğmuş mâh egri

(6709-63b)

Vâsıf

ŞARKI

Afv eyle hocam ey gül-ü ter başıma kakma
Bir bağı yanık âşıkınım etdigime bakma
Gönlümü yeniden âteş-i hecrinle yakma
Yakdın beni yâri eyâ kim cânımı yakma
Eyzan

Fırvat ne zamân olursa olur vaslında tebdîl
Olmaz mı dilek sözünüz dâhî tekmîl
Yakdın beni bari eyâ kim cânımı yakma
Eyzan

Beyâbil o mâhın aşkına ya senem ben kanmam
VÂSİF bu ne esrârdır ki bakdıkca usanmam
Ben nâr-ı muhabbet ile yandığıma yanmam
Yakdın beni bari eyâ kim cânımı yakma
(6712-12b)

GÜFTE-İ VÂSİF

..-- / ..-- / ..-- / --

Murg-ı dil sayd olacak mertebe ahmak dinle
Halka-i zülf-i siyâhı o mâhın fak dinle

Bu nasıl bûse idiş ey zahid âhircesine
O bütü gonca femin gerdânu kaymak dinle

Ne kırarsın ikide birde benim hatırımlı
Gönlüm ol tıfl-ı ziyankâra oyuncak dinle

Dastânı niçün asfadan abâ eylersin
Kıssa-ı aşkdan âvâze-i laklak dinle

Zinetin hâme degil hüsn-ü edâdır matlub
Meyvedir lazım olan nahilde bırak dinle

Gönlün olursa da olmazsa da vasl sağ ol
VÂSİF sana ricâ itmesi mutlak dinle

(6709-48a)

KALENDERÎ

--./.../.--./..--

Cânâ kim isterse görsün gayrı karışmam
Küsdüm sana ben nafîle yalvarsa barışmam
Haddim bilürem yâr ile beyhûde yarışmam
Küsdüm sana ben nafîle yalvarsa barışmam

Ömrümde sana kere geçdi niyâzım
Âşık olayımda ne diye geçmeye nâzım
Bî-lûtfu mürüvvet benim ülfet neme lazım
Eyzan

Eskirse haber yoluma çingene ...
Geçmez bana şimden gerü nâz-u lûtufun
Zâhir iderem gayr ile ülfet ne zayıfın
Eyzan

Sular gibi her gördüğüne meyl idüb akma
Terk etme hakkın dâmen uşşâka bırakma
Gelme dimezem meclise amma bana bakma
Eyzan

Ümid-i vaslına nice dem oyalandım
Bakup o yalan va'dine gerçekden inandım
Aldattığına gam yemem amma pek utandım
Eyzan

(10a)VÂSIF bana küs diyü halka beni takma
Gönlüm yeni başdan yine âteşde yakma
Geldikçe dâhî meclise benden yana bakma
Küsdüm sana ben nafîle yalvarsa barışmam
(6712-9b-10a)

Yûsuf

Yâr merhem eyleye benim yarama
Yâr elinden yârelidür bu sîne
Sarmak için el sıvar mu yâreme
Yâr elinden yârelidür bu sîne

Aşk elinden yanar bağrım tutuşur
Gördüm dostum yadlar ile tutuşur
Ciger bir yan yürek yanar tutuşur
Yâr elinden yârelidür bu sîne

(59b)Hoş gökçek dilberleri yâredir
Bu muhabbet bu sohbet yâredir
Kötü söz yarası müşkül yâredir
Yâr elinden yârelidür bu sîne

Gizlü sırrın beyân itme her yâre
El uzatma yılan çıkar her yâre
Hiç merhametsiz onulur mu her yâre
Yâr elinden yârelidür bu sîne

YÛSUF'u hâline komaz yaramaz
Doğru sohbet biter yâre yaramaz
Benim bu yürekde sanman yârim az
Yâr elinden yârelidür bu sîne

(6709-59a-59b)

Ziyâ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Tabeş-i rûyın mıdır böyle beni tenvir iden
Çeşm-i şeh-bâz kimidir murg-ı dili ... iden

Hâme tahrir eylemek mümkün mi zat-ı vasfını
Çün hata eyler cemâlin musafir taksir iden

Hak-ı kuyın serme Hûdâ'dan gül-zâr cemâlin
Cevheri ferdi lebindir hakdan eksir iden

Bir murabba'defi döndürmüş uçar ebrûsını
Ey ser-â-ser reb' meskûni bütün teshir iden

Pişevâ-yı ferka sahib dilânım ey ZİYÂ
Lâyıkı tahsin olur âşıkâr mı nazir iden

(6709-47b)

Zühdî

GÜFTE-İ ZÜHDÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Dilberâ zîbâ-yı hüsnün âdemi imrendirir

Lâl-i ruhsârın zülâl-i şeynimi imrendirir

Nutkını kuş eyleyen dil-i merdâlar bulur hebâ

Şöyle avâzın Mesîh-i Meryemi imrendirir

Kamet-i mevzûnu seyr itse ar'ar imrenur

Ruhların rengin gören sadrın ehmar imrenür

Kible-i ebrûların mihrâb-ı minber imrenür

Leblerinin teşnesidür zemzemi imrendirir

Seyr-i hüsnünde hezârı dilberâ imrendiler

Cân-baş etvârına çok mübtelâ imrendirir

Ey sahâkanım sana bay-ı gedâ imrindedir

Âşıkâ lûtf-i nigâhın hatemi imrendirir

Var mıdır vechin görüb ey nev-civân imrenmesün

Sabr ider mi ZÜHDÎyâ rûh-ı revân imrenmesün

(6709-6a)

MAHLASSIZLAR

GAZEL

Yine vaslında bu şeb şâh gelür hatırıma
Kâh güzelden geçerem kâh gelür hatırıma

Ol vakt kendince gayrı ... bulamam
Nokta-ı inkâr ile bir âh gelür hatırıma

Gönül ister diler ahâ kûy-u yâre iremem
Elim iremez bendeyim râhı gelür hatırıma

Yâri agyâr ile gördüm yine sözü bu gece
İnkâr ideceğim Allah gelür hatırıma

(6712-13a)

Hâlim arz eyleyüb selâmım götür
Gidersen sılaya ey seher ile
Ne söler sevdiğim bir haber getir
Lûtfu ihsân eyle ey seher ile

Yakın esüb dokun zülfün teline
Nazar kıl yüzünün çifte benine
Muhabbet nâmeyi kendi eline
Bir tenhâca yerde ver seher ile

Umaram lûtfuna mâil olasın
Hüsnü nikkatine sâil olasın
Korkaramki sende mâil olasın
Çok durma yanında seher ile
(6709-56b)

ŞARKI

Hoşdu gönlüm sen gibi bir zâlîme
Merhametsiz bak perişân hâlîme
Ağlıyor arz u semâ ahvâlîme
Merhametsiz bak perişân hâlîme

Geçdi hasret âteşi ta cânıma
... perde çekiyor hem cismânıma
Kâfir olsa rahmi der efgânıma
Merhametsiz bak perişân hâlîme
(6712-12a)

GAZEL

-- ./ .-- ./ .-- ./ --

Teşrifinle hânemi reşk ârâm eyle

Ağlatma beni iki gözüm gel kerem eyle

Ahd eyledi öpdürmege yayın kılıncın ıyd

Yâ Rab sen o meh-pâre sabit kadem eyle

Degmez kederin çekmege bir lâhza bu âlem

Bir mal ile n'eylersin irup def'i gam eyle

Bir hoşça hesâb eyleyelim der dimez ey dil

Ben dirhemim ekşim dökeyim sen rahm eyle

Kanûn-ı belâgatde yine nakşı tirâz ol

Ey hâme-i hoş lehçe-i fa'iz ne gam eyle

(6709-75b)

TÜRKÜ

Eyledim temâşâ yandım âteşine
Söylen efendime yetürsün âbı
Gel yüri yanma girme kanıma
Sana nasîb olsun Kevser şarabı

İçmişem şarabı etdim sadâlar
Geyindim karalar yası nevâlar
Nedür bu cefâlar açma yâreler
Gel çek bu sînemden tıg-ı türâbı

Çeksin nâz türâbın çıkmasın
Yanak güle benzer gözler nergize
Seyrân itsün dilber bu ismimize
Zîrâ ma'mur olsun kalbim harâbı

Harâbdır kalbimiz işim irâdet
Câhil ile ülfet eyleme gayret
Bulursun selâmet bî-çâre izzet
Olayım cümleinin ayak türâbı

(6709-75a)

ŞARKI-I HİCAZ

Gönlümü mir'ât-ı hüsnün sırr-ı hayrân eyledi

Aklımı zülf-ü perişânın perişân eyledi

... âsûr muhabbet nâr-ı sûzân eyledi

Aklımı zülf-ü perişânın perişân eyledi

Eyzan

Şâneye zülfünde görem oldu mükerrerem târ-mâr

Başıma biliş neler geldi neler ey şive-kâr

Bitdi tâb-u tâkatım gitdi elimden ihtiyâr

Eyzan

.... Bana oldu ey şehr-i hûbân senin

Emrine fermân komuş hüsrân senin

Katl-i terâhhüm hâlîme lütf-u kerem ihsân senin

(6712-13b)

KALENDERÎ

-- ./ .-- ./ .-- ./ --

Hatt-ı rumu dilber ki cemâli bağına çekdi
Cezb eyledi âlemleri ayağında çekdi

Çok yaralarım var dedim ey yâri tabîbim
Müjgân okunu çeker ol demde çeker dağına çekdi

Emrinde senin ins u beşer hoş tuyran
Engürü şerrini nâzla kolbağına çekdi

Aklın dağılur divâneysi etdi siyanet
Cem eyledi kisveleri ... çekdi

Hâk-i kademin kûh ile idup çeşmine mayi
Birini sol birisin sağına çekdi

(6709-11b)

TÜRKÜ

Kud(u)retten sürmelidir gözlerin
Muhabbetin cân evimde gizlerim
Ölünceye dek yollarını gözlerim
Aldırdım yavrumu göresim geldi

Boyu usul ince selvi dal gibi
Tob tob itmiş zülüfleri gül gibi
Ağız içinde şîrîn dilin bal gibi
Aldırdım dostumu göresim geldi

Cânım âşık idi kara gözüne
Hiç cân mı dayanur şîrîn sözüne
Doya doya bakamadım şîrîn yüzüne
Aldırdım cânânım göresim geldi

Telli yemeni almadı başına
İş uymazdı benim yavrumun işine
Henüz degdi yigirmi beş yaşına
Aldırdım kuzumu göresim geldi

(6709-30a)

TÜRKÜ

Öyle bir divâneyim dil-küşad anlar beni
Yanayım zincir-i aşka müşk-bar anlar beni
Eglenmez her bir gedâ pâre-yi şeydâ gönlümü
Caddede bir melek-i nigâr anlar beni

Var mıdır bu dehr içinde şehr-i İstanbul gibi
Arzumda âhû güzeller gül-firâr anlar beni
Eglenürdü rûy-ı hattı fikr-i hayâli yer ile
Sanma sıdk-ı nev-bahârı lâle-zâr anlar beni

Garibim gülşende efgân benim gülşen senin
Kaldım aşkın zincirinde gam benim seyrân senin
Şu beni lâl-i lebinden sunmasun sen âşık
Kûşe-i mey-hânelerde dem benim devrân senin

Bu zamâne dilberleri âşık itmez vefâ
Cânıma kâr eyledi sitem benim karban senin
Bu firâkı derdimend hâlîm ifade itmeye
Yazmıya destimdeki kalem benim dermân senin

(6709-51b)

TÜRKÜ

Cânım sâkî doldur peymânen yahşi
Güzeller mihriban olmuş atadan anadan yahşi

Gelmişem seni görmeye kulun kurbânın olmaya
Aşkın oduna yanmaya yana pervânen yahşi

Aç gördüm hüsnün bağını eritdin yürek yağın
Kim görmüş Leylâ dağını Mecnûn divânen yahşi

(6709-51b)

Oku arz u hâlim ... bâb ile
Hûn-i gözlüm sana mâildir gönül
Mübârek dilinden bir cevap eyle
Dudu dilim sana mâildir gönül

Çıkıp yücesinden engine bakmam
Ölürsem dâmenin elden bırakmam
Yûsuf olursa da Zöhre'ye bakmam
Şive-kârım sana mâildir gönül

Efendim hasretlik kalsın mı böyle
Gel bari derdime bir ilâc eyle
Gel benim hâlime merhamet eyle
Senden cevap ister sana mâildir gönül
(6709-63a)

DİVANÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey peri hüsnün ziyâsın görmeden mest olmuşam
Vasl-ı didârına ey şûh irmeden mest olmuşam

Vasf olur dillerde şâhım açılmış hüsnün ...
Cemâlin bağına bir dem girmeden mest olmuşam

Ey melek pâyi ... çeşmin tûtîyasıdır
Pâyine dilber didârım sürmeden mest olmuşam

Dehr içinde akranın yok hûbların sultânısın
El bağlayup divânına durmadan mest olmuşam

... hüsnün bağına nalânım bülbül misâl
Açılmış gonca yanağın dermeden mest olmuşam
(6709-99a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey peri-i bî-vefâ dil-dâr imişsin anladım
Gonca-yı ra'nâ gülü bir hevâ imişsin anladım
Evvela etdin vefâlar sonra oldun bî-vefâ
Yad ile yâr yâr ile agyâr imişsin anladım

Meyl idup uşşâka evvel i'tibâr etmeginden
Sonra rûhı terk idup agyâr etmeginden
Al ile bu gönlümün tavşan şikâr etmeginden
Neylerem bu gözleri sehhâr imişsin anladım

Âşıkı bir çâreye evvel safâlar eyledin
Sonra hemdem oldun agyâra vefâlar eyledin
Mübtelâyı bulmayup cevri- i cefâlar eyledin
Âşıkına karar idince mi karar itmişsin anladım

Yâr oldur ki aşkına yâr ola agyâra yok
Bu cihânda var mıydı bir gülistânı rânâ yok
Ben bilürem bu bekâydan ziyâde yâri yok
Cümle âlem halkına sen yâr imişsin anladım

(6709-66b)

SEMAÎ

. --- / . --- / . --- / . ---

Gönül gördü güzel hüsnün gözi mestâneye ben yandım
Bu tende kalmadı râhat heman cânâna ben yandım

Cemâlin şem'ine ey dil bu şeb-i pervâne ...
Heman yanmaktadır cânım beyaz gerdâna ben yandım

Olup evlâd-ı ... gülistânda bülbülün
Sîneme goncası bir gül olan bir cânâna ben yandım

Nasıl vasf eylesem bilmem ... eylesem beyân
Biri ... andan olan handâna ben yandım

Beni cezb eyledi sevdâ nice derdler eyle derman
Devasız derdlere derman olan lokmâna ben yandım

(6712-2b)

..--(-..-)/...-/...-/...-

Kalkın ey ehl-i vatana bizde samane olalım

Her vakit medh-ü senâ pişi şâyâne olalım

Hem askerlikde mümtâz-ı cihân olalım

Allah Allah diyerek hasma kılinc atalım

Din ü millet ugruna haydi kurbân olalım

Şâna şehrine yetüne âlem-i i'lân olalım

Kanlı bayraklar açup kâh-ı ihsân olalım

Allah Allah diyerek hasma kılinc atalım

Şâna güne bir güne milletin arslanları

Çekelim kılınçları dökelim al kanları

Açalım sîne-çâkları saçalım düşmanları

Allah Allah diyerek hasma kılinc atalım

(5b)Kalbleri yok eyleyüb sıdkı bütün tatalım

Düşmanların ordusunu birbirine katalım

Kal'ayı feth eyleyüb sonra toplar atalım

Allah Allah diyerek hasma kılinc atalım

(6712-5a-5b)

ŞARKI

Dilerem zülfüne ber-dâr olayım yâr olayım
Sana beyhûde niçün yâr olayım yâr olayım
Tâ ben bezmine hayrân olayım yâr olayım

Nakarat

Mülk-i tenden çıkayım yâr sînemi yâr sînemi
Çekilir çile midir yâr eleme yâr eleme
Bana sun geldi bu demi yâr bu demi

Eyzan

İntisâb itme mi hem gülerek yâr gülerek
Bu ezâlar bu cefâların gerek yâren gerek
Mülk-i tenden çıkayım yâr olayım yâr olayım
(6712-14a)

(47a ile aynı)

Bir meclisde ol yâr ile bulundum
Neyleyim âh ta cigerden vuruldum
Ne esrârdır bende bilmem ne oldum
Neyleyim âh ta cigerden vuruldum

Kerem eyle gel söyletme derdimi
Pek âşıkam âh itmek her demim
Her ne dürlü sakındımsa kendimi
Neyleyim âh ta cigerden vuruldum

Kıl terahhüm cânımın cân pâresi
.... sînemdedir yâresi
Olsa Lokmân tedbire yok
Neyleyim âh ta cigerden vuruldum

Hiç uyutmaz oldu âhım âlemi
.... idiydim pek bir kere nâlemi
Gerçi kaydetmez âdemi
Neyleyim âh ta cigerden vuruldum

(6709-46b)

BESTE

Kınalı parmaklar ne güzel eller
Kol kola vermiş de gelür güzeller
Ak gerdân altında çifte benler
Sarsam öldürürler sarmadan öldüm

Her sabâh gelür geçersin
Kanımı kadehe koyup açarsın
Ne cândan seversin ne vazgeçersin
Eyzan

Her sabâh gel geç buradan
Kaldır kasâveti gamı aradan
Seni bana kısmet etmiş yaradan
Eyzan

Kaçma güzel kaçma ben insân yemem
Bir geldim dünyâyâ bir daha gelmem
Verseler dünyâ malını ben seni vermem
Eyzan

Evvel benim idin şimdi kiminsin
Salın dilber salın zülfün görünsün
Aç beyaz gerdânın memen görünsün
Eyzan

(32b)Üç çifte beş çifte yıldızlı kayık
Bedestân cevheri gürcü halayık
Yüz yıldız altını ak gerdâna lâyık
Eyzan

Çemenden gelür çifte kumrular
Nedir o koynunda yumru yumrular
Açma gögsün görmesün delikanlılar
Sarsam öldürürler sarmadan öldüm

(6709-32a-32b)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Setre-i âşık-ı irfânı hak aşkın kitabından çıkar

Zâhide sanma mukarrerler cevabından çıkar

Eşidir bülbüllerin feryâdını vakt-i seher

Nâz ile reftâr ile güller cemâlinden çıkar

Kimde varsa bellüdür elbetde ol envâr-ı aşk

Bilmeyen zan ider şem'i sumatından çıkar

Bir divâne beşerim namus u âr olmaz bana

Öyle bir bahrım ki hiç haddın kenâr olmaz bana

Dost-u dildârın görelî gönlüm akarsu gibi

Düşmüşem aşk bahrına leyl-i nehâr olmaz bana

(6712-3a)

TÜRKÜ

Şeydâ bülbül gonca gülün ucundan
Gece gündüz özün gülşene çalar
Yanar pervâneler gibi odlara
Dertlidir kendisin dermâne çalar

Dost eline dolu bâde sunanlar
Bülbül tegi daldan dala konanlar
Kerem tegi aşk oduna yananlar
Kendisin deryâyı ummâna çalar

Deler çeşmim yaşı daşa düşende
Bahri umman olup yaşa düşende
Ne zamânki bir iş başa düşende
Merd olan zemânın meyana çalar

Yakdı vücudumu bu aşkın közi
Aşk-ı sevdâ çeken ta'n itmez bizi
Yârenler ta'n itmen bu gedâ ...
Aşka düşeliden divâne çalar

(6709-97a)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Öyle bir şeh-bâz-ı aşkımkı şikârım dildedir

Öyle semedrâmki kaf-ı iftihârım dildedir

Bir gedâyım sûreti ma'nide şâhı âlemim

Fâtîha iklim-i aşkımkı kariyârım dildedir

Bir hümayımkı mekânım lâ mekân şehrinde

Bir hezârım ki nigâr-ı gül-firârım dildedir

Bana mu'rîzi pederdir Haydar-ı kerrâriden

Kahir-i çeyş-i adûyam zülfikârım dildedir

Vuslat-ı dildâr için agyâre minnet eylemem

İlticâyı gayre yok hacetgâhı yârim dildedir

Öyle müştâkım ki müştâki Hûdâdır bana

Bende nâ-çîzem amma şehriyârım dildedir

(6709-44a)

KASİDE

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Vücutun hoş imaretdir harâb olmak ne müşkildir
Çürüyüben yer altında türâb olmak ne müşkildir

Kurulur mîzân terâzî Hûdâ kendi oldu kadı
Sürerler mahşere bizi zebâniler ne müşkildir

Dutmaz oldu tutan eller görmez oldu gören gözler
Şol yüce köşk saraylar virân olmak ne müşkildir

Huriler cennet içinde amberler kokar saçında
Mahşer halkının içinde rüsvây olmak ne müşkildir

Yılanlar ... kurtlar yiyeler âdemin cismine
Seninde içeler kanın şarab olmak müşkildir

Cümle ümmetin seçince sancak altına çekince
Sırât köprüsün geçince geri kalmak ne müşkildir

Herkes murâdına erince hakkın cemâlini görünce
Cümle cennete girince mahrum olmak ne müşkildir

Gel hâline eyle şükür niye geldigine eyle fikir
Suâl eyler münker nekir cevab vermek ne müşkildir

Avretler asılmış saçından yer gök iniler suçundan
Şol karanlık kab içinde yatup kalmak ne müşkildir

(6712-15b)

TÜRKÜ

Ey melek hüsnündür bağ-ı müzeyyen
Rûhların gonca ter gülde gül müdür
Açılsa dehânın olur mu ...
O lâî-i leblerin mülde gül müdür

Efendim mâh cemâlin görmeye
El uzadup goncaların dirmege
Hâkî-pa geldim yüzler sürmeye
Elbet ihsân ider kulda gül müdür

Gel benim efendim gel iki gözüm
Yalvardım yakardım geçmedi sözüm
Ayaklar altına bu iki yüzüm
Efendim şânına zulde gül müdür

(6709-72a)

Yüce dağların başında
Yârim güle güle gelür
Beş on suna ile biyle
Tutmuş elden ele gelür

Yerimiş terlemiş yüzi
Humârlanmış ele gözi
Elinde deste nergizi
Terin sile sile gelür

Yılda gelür iki bayram
Oldum cemâline hayrân
Benim yârim ağca ceran
Tezmiş çölden çöle gelür

Bak şu fakirin hâline
Değişmem dünyâ malına
Cânım kurbân şu gelene
Atmış saçın biyle gelür
(6709-89a)

KOŞMA

Gönülde yakıcı hercâî güzel
Ne muhabbet bilür ne sevdâ bilür
Perişân eyledi bî-çâre hâlim
Ne teselli virüp ne vafa bilür

Âşık elinden gayri hikâyetim bol
Dâhî bundan özge alametim bol
Bir sâkiye düşdüm selâmetim bol
Ne beni mest ider ne ayâ bilür

Kim tahammül (eder) böyle sevdâya
Ne nice dil düşdü o kaşı yaya
(6a)Öyle düşmüşem ki aşkı belâya
Çekdiceğim ancak bi Mevlâ bilür
(6712-5b-6a)

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Cihânın güneşi Ahmed-i Resûl kibriyâdır bu

Cefâkârın sefâsından o tâbâna ziyadır bu

Sahabi mu'cizâtdan etsün yakıbdur âlemi nûrun

Hususa sırrı sübhânı nebiler selveridir bu

Lisânı hâl ile ancak cümle söyledi ol şâh

Gelüb karşuna derdi dedi hakkâ Resûldür bu

Îşâret eyleyüb mâhi nüzûl etdi emr idi

Ki inüp yanına giri şakk-ı kamerdir bu

Kaza günleri Kevserler akdı el parmağından

Suwardı cümle ashabı dediler havz-ı kevserdir bu

Kurumuş hurmalar verdi anın yolunda mivalar

Bunu görünce dediler Muhammed Mustafâ'dır bu

Ana âşık olup eflâk okundu şânâ levlak

Fedâdır yoluna emlâk şeif'ul müznibindir bu

(6709-100b)

Sakiyâ sun bâde yârim uykusuz yâr uykusuz
Zevke dalma şive-kârım uykusuz yâr uykusuz
Çeşm-i mahmûr-u nigârım uykusuz yârim uykusuz
Nakarat

Kaldı bu şeb dil-şikârım uykusuz
Cismi billûrun benzer yasemin
Nâzil olmuş boyunca pirâhen
Dikkat eyle serpilüp yaturken
Eyzan

İster isen yâre mehtâb eylemen
Muntazır teşrife kasrı pek
Fırka ... bütün seherden
Eyzan

Matlabın ise o yârin râhatı
Kes şerif uzatma sohbeti
Pek sözlü nigâha ibreti
Eyzan

(6712-11b)

BESTE-İ ELMÂS

Elmâs gibi parlu yüzün
Aldı beni ala gözün
Yanağından emdirmedin
Var mı gerdânına izin
Cânım elmâs seni begendim
Elmâs küpe kulağında
Yâkut mu var dudağında
Cânım elmâs küçeksın
Seni bana kısmet etmiş yaradan
Eyzan

Kaçma güzel kaçma ben insân yemem
Bir geldim dünyâyâ bir daha gelmem
Verseler dünyâ malını ben seni vermem
Eyzan

Evvel benim idin şimdi kiminsin
Salın dilber salın zülfün görünsün
Aç beyaz gerdânın memen görünsün
Eyzan

(6709-31b)

EKSİK ŞİİRLER

Âşık Ömer

. - - / - . - - / - . - - / - . -

Ta kıyamet haşır olunda vuslatım senden ba'id

Pençe-i dest ecelde şîr-i bâzda bul beni

Hâsılı bulmaz isen âlemi devrân idup

Belki yetişmiştir ecel bu ravzâ-ı virân idup

ÖMER'in rûhı içün bir Fatiha ihsân idup

Kabrini eyle ziyâret hâk-râzda bul beni

(6709-6b)

Garib

Bu fânî dünyâyâ geldim geleli
Bu gün aşk âteşi beni yandırdı
Bir ayağı bağlı bir ayağı boş
Cebrayıl kurbânı kime gönderdi

Derdim çuş eyledi dermân Hûdâ'dan
Senden beter beni dâhî yandırdı
Üç ayağı bağlı bir ayağı boş
Koç kurbânı İsmail'e gönderdi

Âdemler içinde adıdır belî
Çağırılım Hacı Bektaş Veli
Gazaba gelende Hazret-i Ali
Düldülün ardına kimi bindirdi

Erenler içinde adı belleye
Mâyil olduk kırklardaki ...
Her kim kemlik etdi ise Ali'ye
Düldülün ardına anı bindirdi

Hakikat yolunu kimidi açdı
Ağıyla karayı kim idi seçti

....

(6709-83b)

Gevherî

....

Beni yârdan böyle ayrı düşüren
Adû mıdır engel midir el midir

Kâmil olan bellü olur sözünden
Ak gerdâna çifte benler düzülen
Mâh yüzünde bölük bölük düzülen
Zülûf müdür kâkül müdür gül müdür

Dir GEVHERÎ yokdur kimseden vefâ
Şu fenâda bir dem sürmedim sefâ
Dilberin âşıkâ etdigi cefâ
Âdâb mıdır kanûn mudur yol mudur
(6709-20b)

Sabrî

SELİS

Ben kasr-ı behiş SABRÎ bünyâd etdin
Ki bu dem mihr-i vefâ ... icâd etdin
Cem'-i hâl-i perişândır yâd etdin
Hamdüli-llâh güzelim benдеgi sen şâd etdin
Dil-i virânı ta'mîr ile abâd etdin

....

Hayli dem ol müşkin râhat ü hevâbım
Rahm idüb hâlîme ... oldun ey hûb
(6767-13a)

Sabrî

....

Terk-i cân eylesem dirîga dimez
Görki mesrûr olur iftihâr eyler

Bir bûy almayınca sen gonca virdden
Mümkin mi halâsım bu müşkil derdden
Bir vefâlık sarar olur mu merdden
İdince bu kârı cefa-kâr eyler

SABRÎ figân eyler sende gülersin
Tığ-ı gamzen ile bağrım delersin
Bir gün olur bu sevdâyı bilirsin
Sende hak âşıkâ hâkka-dâr eyler
(6767-2a)

Şâkirî

--./ .--./ .--./ .--

....

Bu cümle güzel ayağ üzresin ne yatarsın
İnsâf mıdır bey mâh-ı tâbân uyuduk mu

Nâ-merd râkib sözüne asla didem uyma
Varup ana ey şâh-ı hûbân uyuduk mu

ŞÂKİRÎ senin sohbetine geldi efendim
Ey gonca-i dehân zülf-i perişân uyduk mu
(6709-34a)

Kömür gözlüm ben bu yerden gidersem
Var salın sen yâreninle eşinle
Gurbet ilde kem haberim duyarsın
Dertli sînen dögünesin taşıyla

Güzel çayır güzel çemen güzel yâr
Çek hançerin ver sîneme güzel yâr
Ben ağlaram kendi gökler güzel yâr
Nere gidem bu sevdâlı başıyla

Yere çaldım namusumu ârımı
Çarh eyledim elde olan varımı
Kim ağlatmış benim nâzlı yârımı
Tob tob olmuş kirpikleri yaşıyla

Beg oğlun der ben cefâya doyamam
Gerdânında benleri çok sayamam
Cân tatlıdır ben cânıma kıyamam
Meger agu içirim aş ile

Hey ağalarım bir hata işledim
Yüzün goyup ağ gerdânından başladım
Öper iken ağ gerdânın dişledim

...

(6709-55a)

TÜRKÜ KOŞMA

Salunuben seyrângâhdan gelürken

İras geldim selvi boylu seneme

Görmez misin âşıkların ahından

İmana gel kanlı zalim îmâna

(6709-5b)

KALENDERÎ

-. / .- - . / . - - . / . - -

Lûtf ile sabâ sünbül dehânıma degme

Aklım dağılur zülf-i perişânıma degme

.....

(6709-34a)

ŞARKI

Kurbânın olam ey âfet-i cân
Rahm eyle bana hâlîm perişân

N'oldu efendim ahd ile peymân
Şâhım ... emrüne fermân

Noksan ider ise kullar efendim
Af eyle cürmüm ey dil pesendim

İstersen öldür beni sana yandım
....

(6712-3b)

MANİLER

Yâra caba
Doldur ver yâre caba
Baş yasdukda göz yolda
Gelür mü yâr acaba
(6709-93a)

İki dut kapusunda
Bu sevdâ hepisinde
Benim bir sevdiğim var
Melekler yapusunda
(6709-63a)

Karanfilim tâ burda
Kerâmet var saburda
İkimiz bir olalım
Çift yatalım kabirde
(6709-85a)

Cur'asın durar mı ola
Yüzüne sürer mi ola
Şu benim şâhîn bakışlı yârim
Elime girer mi ola
(6709-71b)

Şu gelen kayık mı ola
Sular mı ola
Bir güzelin yüzünden
Ağlamam ayıp mı ola
(6709-42a)

Entaren altun alma
Gel benim ahım alma
Derdim ilâcı sende
Beni yadlara salma
(6709-90a)

Sıdk ile bakdın bana
Sırma kâkûl bir yana
Ben burada kan ağlayam
Merhamet eyle bana
(6709-71b)

Bagçede yeşil nâne
Niçün gelmen îmâne
Cânu dilden meftûnum
Sen kaşları kemâna
(6709-96a)

Şu karşıda durana
Bülbül konmuş vîrâna
Bir tûyünü değışmem
Seksen sekiz yârâna
(6709-30b)

Okusana
Kim urdı oku sana
Öyle kur'an okursun
Kendine okusana
(6709-94b)

Lâla der lâlasına
Gül sîne lâle sîne
Gahı ihsân itmeli
Dilberler lâlasına
(6709-59b)

Adilem der dal yana
Dara zülfün dal yana
Ben nice sarılayım
İnce bele dal yana
(6709-84a)

Yılan akdı kamışa
Su neylesin yanmışa
Mevlâm imdâd eylesin
Yârından ayrılmışa
(6709-85b)

Kalem ince bel ince
Ölüm görmeyince
Cânım karar eylemez
Yüze yüz sürmeyince
(6709-28b)

Su seperler pirince
Kuzum belin ne ince
Çok yosma sardım amma
Senin aşkın derince
(6709-82b)

Ördek nerde göl nerde
Bülbül nerde gül nerde
Bu nasıl ayruluktur
Her birimiz bir yerde
(6709-84b)

İki kâse bir yerde
Düşdüm onulmaz derde
Kendimden gediyorum
Akla geldüğün yerde
(6709-87b)

Su bigi akın ile
Menzili yakın ile
Bildim yârin çok imiş
Bizde bakın ile
(6709-29b)

Beni vurdu taş ile
Didem doldu yaş ile
Ya ben nire gideyim
Bu sevdâlı baş ile
(6709-78b)

Adilem yazı böyle
Cilveli yâr olanın
Bahârı yazı böyle
Çekilir nâzı böyle
(6709-73a)

Gel yârim beste söyle
Besteyi deste söyle
Gecesi yâr koynunda
Gündüzü hasta söyle
(6709-60b)

Güle güle
Bülbüle güle güle
Yâr üstüme yâr sevmiş
Taşısın güle güle
Duydum ki dili çıkmış
Bayıldım güle güle
(6709-92a)

Gül gez eyle
Çek okun gül gez eyle
Ben bu yerde yanayım
Sen orda gül gez eyle
(6709-92a)

Gül gez eyle
Eleyin gül gez eyle
Ben burda kan ağlaram
Sen orda gül gez eyle
(6709-12b)

Çekerem tâlihîmdir
Garib bülbül misâli
Başımda bazı böyle
Geçürdüm yazı böyle
(6709-73a)

Bagçelerde saz gine
Salınışın nâz gine
Bir Sivas bana kurbân
Bende kurbân azgına
(6709-85a)

Kar yağar kar üstüne
Yâr sevmiş yâr üstüne
Selâm eylen yârime
Turp yemiş nâr üstüne
(6709-95a)

Yosma yâre
Yosma dert yosma yâre
Tenimde bir cânım var
Fedâdır yosma yâre
(6709-93b)

Gülenlere
Gül verme gülenlere
Serin ver sırrın verme
Yüzüne gülenlere
(6709-92b)

Destinde var tertere
Yavru degme hatıra
Elimizden gelen yok
Hakk işimi getire
(6709-96a)

Vesvese
Mavi püskül vesvese
Yârim gitdi gelmedi
Beni aldı vesvese
Yazı kışı temmuzu
Hiç etmedim vesvese
(6709-64a)

Mani yazdım yâreye
Ben varamam oraya
Seni merhem dediler
Sînemdeki yâreye
(6709-86a)

Elim çaldım lemseye
Dolan da gel enseye
V'allaha meyl vermem
Senden gayrı kimseye
(6709-30b)

Her gün âh
Her gün figân her gün âh
Ben senden ayrılalı
Çekdüceğim her günâh
(6709-69b)

Tesbihin öd ağacı
Sensin başımın tâcı
Bu derdi sende buldum
Gene sen ver ilâcı
(6709-86a)

Bagçede ebemgümece
Kalbimden çıkmaz acı
Yârin kalem kaşları
Deger Urum harâcı
(6709-96a)

Şu dağların kırcı
Kesilmiyor yolcu
Gece yatak yatırmaz
Şu arîfe cânım acı
(6709-53b)

Dağda yandı
Od düşdü dağ da yandı
Ben yâre gidem dedim
Önüme dağ dayandı
(6709-93a)

Yamen dağı
Tur dağı yamen dağı
Ya buluram Leylâ'yı
Yıkaram ya men dağı
(6709-93b)

Entaresi çuhalı
Bizde bulduk bu hâli
Elindekin pek zabt it
Bu yıl güzel bahâlî
(6709-91a)

Selâm saldım vardı mı
Mevlâm itsin yardımı
Derdimendim yanarım
Kimse bilmez derdimi
(6709-19b)

Gül fidanı
Karanfil gül fidanı
Dilin bülbülü gûyâ
Kametın gül fidanı
(6709-92b)

Yâr diyârı
Su geldi yardı yâri
Aradan kalksun dağlar
Görünsün yâr diyârı
(6709-91b)

Lâla der kalem kaşı
İncidür sadef dişi
Seyr eyle nâzlı yârim
Didemden akan yaşı
(6709-24b)

Aldamayı
Sür taşı al damayı
Yavru kimden öğrendin
Sen âdem aldamayı
(6709-92a)

Lâla der aldamayı
Sür daşı al damayı
Dilber kimden öğrendin
Âşıkı aldamayı
(6709-60b)

Lâla der elde mayı
Sür taşı elde mayı
Dilber kimden öğrendin
Âşıkı eldemayı
(6909-61a)

Bâzârda bağlar gibi
Akaram çaylar gibi
Sen sözüne sâdık ol
Duruyum dağlar gibi
(6709-64a)

Lâla der yârim inci
Bir sadef yârim inci
Zülfün sırma teldir
Dişlerin yarım inci
(6709-27a)

Lâla güzel kaş egdi
İşmar etdim kaş egdi
Dedim yâr bir bûse ver
Gel al diyü baş egdi
(6709-90a)

Kemân kaşın ok dedi
Kırpıkların çok dedi
V'allah yemin eylerem
Senden gayrı yok dedi
(6709-95b)

Câna Şîrîn düşdi
Bu gönül Şîrîn'e düşdi
Güzeller kısmet olduğun
Ferhâd Şîrîn'e düşdi
(6709-89a)

Gül eli
Deste deste gül eli
Bende yok aklım benim
Sen yüzüme güleli
(6709-93a)

Yârelim yâreli
Yâr elinden yâreli
Yâr Allah'ı seversen
Beni koyma yâreli
(6709-86a)

Ya kalemi
Ya divit ya kalemi
Mevlâm hûbluk verdide
Dimedi yak âlemi
(6709-94a)

Yâreli mi
Dertli mi yâreli mi
Aç sînene bakayım
Ben gibi yârelimi
Tutmadı yâr elimi
(6709-91b)

Lâla der alda beni
Bir gül ver alda beni
Kâfir îmâna gelür
Görse bu hâlde beni
(6709-61a)

Ele beni
Bırakdın ele beni
Öldürürsen sen öldür
Öldürtme ele beni
(6709-94b)

Dağlar dağladı beni
Gören ağladı beni
Kör olası engeller
Çapraz bağladı beni
(6709-64a)

Arîf unuttun beni
Gözlerim döker kanı
Cennet-i âlâ gibi
Gönlüm istiyor seni
(6709-51a)

Lâla der bağda seni
Bagçede bağda seni
Yârim sîneme sarsam
Gül gibi bağda seni
(6709-29a)

Aşırdım zâre seni
Tapşurdum yâre seni
Devlütli başa gerek
Bir daha göre seni
(6709-96b)

Kaş egri
Kemân egri kaş egri
Dilber kapuna geldim
Boynum egri baş egri
(6709-90a)

Yeri daldadan yeri
Lebi baldadan yeri
Dili dost kalbi hayin
Adam aldadan yeri
(6709-85b)

Lâla der şîrîn yeri
Şîrîn gez şîrîn yeri
Aç göğsün bendini
Öpeyim şîrîn yeri
(6709-78b)

Yüz yâresi
Ellidir yüz yâresi
Kâkülün perde itmiş
Görünmez yüz yâresi
(6709-94b)

Karanfilim kırmızı
Yavrı çok yakdı bizi
Beni Mecnûn eyledi
O yârin kara gözü
(6709-96a)

Talihsiz başıma bak
Didemin yaşına bak
Âşinâ idim ayrıldım
Felegin işine bak
(6709-85b)

Sular başı bulanık
Âşıkım bağrım yanık
Bu ne şekil sevdâdır
El uyur ben uyanık
(6709-12b)

Yüzük buldum kaşı yok
Ark atlarım taşı yok
Karşuda bir kul öter
Benim gibi eşi yok
(6709-85b)

Ahşam oldu aram yok
Kaşı gözü karam yok
Göz gördü gönül begendi
Ayrulmaga çârem yok
(6709-31a)

Karanfilim dalım yok
Bağçelerde gülüm yok
Yârimi eller almış
Câhilim haberim yok
(6709-85a)

Bülbül ağladan olduk
Ciger dağladan olduk
Ezel yâre bağlardık
Şimdi bağladan olduk
(6709-95a)

Var oğlan eglen de gel
Yemenin bağlan da gel
Oğlan mani bilmiyon
Ustandan örgen de gel
(6709-84b)

Bakdın yârin yar değil
Terkin vermek âr değil
Var benden âlâsın bul
Sivas geniş dar değil
(6709-84b)

Yâre müşkil
Dert müşkil yâre müşkil
Arz u hâl yazmak kolay
Sunması yâre müşkil
(6709-93b)

Derdime bir çâre bul
Ben oldum gönlüme kul
Ben bugün yâri görsem
.....
(6709-98a)

Lâla der yâre sünbül
Vereyim gül yâre sünbül
Yâr bana reyhân verdi
Ben vererem yâre sünbül
(6709-30a)

Kanı gül
Kanı bülbül kanı gül
Ben burda kan ağlaram
Sen orada kanı gül
(6709-12a)

Lâlam der alan gönül
Ummâna dalan gönül
... kan ağlar
Yavrusuz kalan gönül
(6709-30b)

Bagçeden bâdem alam
Lebinden dadım alam
Kız sen kimin kızıydın
Ben senin kadan alam
(6709-84a)

Maniye mani kelâm
Bizden agyâra selâm
Küsmesin darılmasın
Belki kendinin olam
(6709-84b)

Lâla der ince yaram
Lebleri gonca yaram
Benim vîrân gönlüme
Sensin ... yaram
(6709-22b)

Lâla der yâre varsam
Yâri sefâ ile sarsam
Rûz-u şeb divanında
Ellerim bağlayup dursam
(6709-33b)

Ben yâre kul olmuşam
Yanuben kül olmuşam
Kuş dilin bilmez iken
Şimdi bülbül olmuşam
(6709-89a)

Lâla der yâreme em
Tabîbdir yâreme em
Kimseler olmaz merhem
Nâzlı yâreme em
(6709-30b)

Başında tabla perçem
Sen dolduru ver ben içem
Bana yârdan geç derler
Ben nasıl ki vazgeçem
(6709-63a)

Lâla der zâre gidem
Bülbülüm zâre gidem
Gece pervâne gibi
Yanmaya nere gidem
(6709-40b)

Lâla der nire gidem
Aldı beni derdi gam
Her figân bana gelsün
İrmesün yârime kem
(6709-42a)

Kime gidem
Kimim var kime gidem
Bu derdi sende buldum
Dermâna kime gidem
(6709-93b)

Derde kerem
Dertliyem derde kerem
Koşmuşam çiftini
Gam sürer derd ekerem
(6709-93a)

Karanfil kurutmadım
Yâr seni unutmadım
Hatırını saydım da
Üstüne yâr dutmadım
(6709-63a)

Lâla der yâre yazdım
Arz u hâl yâre yazdım
Yâr içün Ferhad gibi
Dağları yâra yazdım
(6709-22b)

Ben bir bağda bir nârım
Seherde misk-ü anberim
Düşmüşem aşkına ben
Ben odlar gibi yanarım
(6709-87b)

Yaralı gönlüm başım
Dâhî küçücükdür yaşım
Ben senden ayrılalı
Âh-u figândır işim
(6709-69b)

Kal'anın ardındayım
Güzelin derdindeyim
El işinde gücünde
Ben senin derdindeyim
(6709-84b)

Cevizi üç eyledim
Sılayı güç eyledim
Bir dilberin elinden
Günümü hiç eyledim
(6709-42a)

A benim has efendim
Başında fes efendim
Şu benim nâzlı yârim
Sen oradan ben buradan
Çıkalım bas efendim
(6709-31a)

Gül efendim
Bülbüle gül efendim
Bir güldün aklım aldın
Bir dahı gül efendim
Hüsnüne beni bülbül
Seni itmiş gül efendim
(6709-91b)

Gel benim şaz efendim
Eyleme nâz efendim
Ben de senin kulunam
Deftere yaz efendim
(6709-90a)

Lâla güzel yüz verdim
Elli aldım yüz verdim
Senin bir suçun yokdur
Suç bendeki yüz verdim
(6709-96b)

Gel benim mavi şalım
Dağlarda dolaşalım
Dünyâda kavuşmasam
Ahretde görüşelim
(6709-99b)

Gel benim mavişelim
Dağları dolaşalım
Dön yâre kavuşalım
Âhiretde gülüşelim
(6709-20a)

Yeşildir ebrûm benim
Kalmadı sabrım benim
Ölünceye dek vazgelmem
Böyledir kavlim benim
(6709-30b)

Adilem der gül benim
Bülbül benim gül benim
Nâzlı yârdan ayrıldım
Anın için gül benim
(6709-86a)

Lâla der ince yârim
Lebleri gonca yârim
Benim vîrân gönlüme
Sensin eglence yârim
(6709-22b)

Lâla der lâle yârim
Gül sünbül lâle yârim
Ururam senin için
Sîneme lâle yârim
(6709-29a)

Lâla der eme yârim
Düşmüşem gama yârim
Bu derdi senden aldım
Gideyim kime yârim
(6709-32a)

Meleksin hûrî yârim
Gözümün nûru yârim
Sensüz gönlüm hoş degil
Kalbimin köşesi yârim
(6709-99b)

Gül yârim
Şâd ol yârim gül yârim
Ben ölürüm bülbülde
Sen ölürsen gül yârim
Ben âteşe yanayım
Sen karışma gül yârim
(6709-92b)

Kaşların kemân yârim
Elinden âmân yârim
Tende cânım eksile
Gördüğüm zeman yârim
(6709-95b)

O yârim
Sızılıyor o yârim
Yârim uykuda bulsam
Öpem kuçam o yârim
(6709-94a)

Kaşları okdur yârim
Kipriğin çokdur yârim
Amasya'nın içinde
Menendin yokdur yârim
(6709-19b)

Açıldı yârelerim
Bağ tutmaz yârelerim
Ya gel ya selâm gönder
Kendimi pârelerim
(6709-84a)

Lâla der yârelerim
Bûlbûl zârilerim
Yâri görmeyeliden
Artmada yârelerim
(6709-40b)

Lâla der pervâneyim
Koyun beni yanayım
İllere aklım tamam
Yâr içün divâneyim
(6709-40a)

Ben bir gümüş cezveyim
Yâr koynunda hazneyim
Ya sev ya bir cevab ver
Melûl melûl gezmeyim
(6709-85b)

Yüz sürdüm
Elli verdim yüz sürdüm
Bir dilberin ucundan
Yüz ayağa yüz sürdüm
(6709-96b)

Bir ben gördüm
Yanakda bir ben gördüm
Elem çekme sevdüğüm
Yalnız bir ben gördüm
(6709-94b)

Gül idim hâre düşdüm
Bülbülüm zâre düşdüm
Kınaman dostlar beni
Vefasuz yâre düşdüm
(6709-85a)

Ak gülüm sarı gülüm
Söylesene bülbülüm
Söylerken küstürmüşem
Lâl olsun benim dilim
(6709-96b)

Elinden sarı gülüm
Çekelim zârı gülüm
Bari bir selâm gönder
Ömrümün varı gülüm
(6709-86a)

Yârim gelür yamaçdan
Entaresi kumaşdan
Egil bir yol öpeyim
Ala göz samur kaşdan
(6709-85b)

Tesbihi var mercândan
Kahve içer fincandan
Öldürürsen gel öldür
Ben de geçdim bu cândan
(6709-84a)

Dağlar ağardı kardan
Selâm gelmedi yârdan
Bari bir selâm gönder
Kurtulam intizârdan
(6709-84b)

Kuşlar gelür merdimden
Kimse bilmez derdimden
Kuşlar tüyünü döker
Benim âh-u zârımdan
(6709-64a)

Ay doğdı minâreden
Ölürem bu yâreden
Yâri bana kavuşdur
Yeri göğü yaradan
(6709-86a)

Adilem der yâreden
Doldı sînem yâreden
Bin bir ismin hürmeti
Yeri göğü yaradan
(6709-76a)

Yüzine ben
Meyl etdim yüzine ben
Düzülmüş katar katar
Dilberin yüzine ben
Cesedde cân kalmadı
Bakdıkça yüzine ben
(6709-94b)

Dağların tutu benden
Gitmez aşk odu benden
Bakdı yaram sağ olmaz
Tabîb el yudu benden
(6709-53b)

Yüz benden
Elli senden yüz benden
Er başına gez
Eyü buldun yüz benden
(6709-95a)

Gül memenden
Gül kokar gül memenden
Ver ağzıma emeyim
Şu senin gül memenden
Bu gönül yasa düşdü
Yüzerin gül memenden
(6709-92b)

Nâme geldi gül tenden
Vazgeldim demiş senden
Söyle benim efendim
Ne kemlik gördün benden
(6709-61b)

Lâla der gözlemeden
Kes de ver gözlemeden
Gözlerim ‘alil oldu
Yâr yolu gözlemeden
(6709-93b)

Lâla der gül egmeden
Gözyaşını degmeden
Yârelendim yüregim
Hasretini çekmeden
(6709-43b)

Ayrıldım gülüm senden
Dili bülbülüm senden
Aramızda dağlar var
Kesildi yolum senden
(6709-69b)

Yâsinden
Mim elif lam yâsından
Bu gün bir bâde içtim
Ben arîfin tasından
Ya'kub Yemenden gelir
Derde nahif yâsinden
Bahâr gelir yaz olur
Bülbülü çıkar yâsinden
Bir gün yârım görmesem
Çıkar cân kafesinden
Gönlüm yâre saldursam
Pâk olur cân tasından
(6709-51b)

Gözlerim yâr içeriden
Kes bağrım yâr içeriden
Gözlerim gülşende
Gelmedi yâr içeriden
(6709-89a)

Yâre benden
Ok senden yâre benden
Nâme ... alayım
Selâm et yâre benden
(6709-93a)

Yâr elinden
Sun bâde yâr elinden
Başım alup gideyim
Vefâsuz yâr elinden
Ne güler ne güldürür
Dertliyem yâr elinden
(6709-91a)

Yâr içerden
Kes bağrım yâr içerden
Gözüm kapuda kaldı
Çıkmadı yâr içerden
(6709-94a)

Bir yüzden
İki elden bir yüzden
Sen yâr için gam çekme
Mevlâ verür bir yüzden
Kötüyü Mevlâ'ya sal
O da bulur bir yüzden
(6709-90b)

Karanfil özüyüen
Kim görmüş gözüyüen
Dost benden yüz çevermiş
Münâfık sözüyüen
(6709-84b)

Ne malsın
Ne kumaşsın ne malsın
Bir cânım var yâr alsın
Azrayil nem alsın
Aç gögsinin bendini
Şu gözlerim nem alsın
(6709-91a)

Hayretdir adın senin
Lebinde dadın senin
Yad ile yârân olduk
Biz olduk yadın senin
(6709-85b)

İplik gibi incesin
Güller gibi goncesin
Ben âh-u zârda kaldım
Efendim sen nicesin
(6709-95b)

Bilesin
Çekdüceğim bilesin
Sînem mermer eyledim
Yâr hançerin bilesin
Bir kötüye kul oldum
Kadir kıymet bilesin
(6709-90b)

Yüzün yüzün
Görmedim yârin yüzün
Beni senden ayıran
Sürünsün yüzün yüzün
(6709-96b)

Gözlerimin nûrusun
Gökden inme hûrîsin
Derdinden ölüyorum
Böyle cânım sürünsün
(92a)Gelsen bir kerem eyle
Kulun duacın olsun
(6709-91b-92a)

Ne gülsün
Ne çiçeksin ne gülsün
Cândan âşıklarına
İnsâfın yok ne gülsün
Gözüm ağlar yüzüm gülmez
Göldüren yok ne gülsün
(6709-92b)

Çay içinde adalar
Kız doldur ver bâdeler
Tatlu cânıma geldün
Sana gelen gadalar
(6709-84a)

... sabâh başdan ağlar
Dağ başı kaşdan ağlar
Şol ince bel yâd elinden
Al yanak dişden ağlar
(6709-9b)

Sünbül ağlar
Lâle yok sünbül ağlar
Bugün bir bağa girdim
Gül güler bülbül ağlar
(6709-93a)

Yeri dağlar
Yerinden yeri dağlar
Tütünüm arşa çıkar
Âteşim yeri dağlar
Ben nâzlı yarime
Yerişdür yeri dağlar
(6709-93b)
Kaşı kara kiprik oklar
Sînemi hançer yoklar
Kırk yıl gurbetde dursam
Muhabbet seni yoklar
(6709-31a)

Karşuda oturanlar
Az derdim arturanlar
Gelsin ki ağlayalım
Yârini yitirenler
(6709-85a)

Yâre zârlar
Tabîb yok yâre zârlar
Atdıkça düşeş geldi
Gelmedi yâre zârlar
El sitemi bir yandan
Bir yandan yâr azarlar
(6709-95a)

Yavrular
Ağaç olmuş yavrular
İlin derdi dükenmiş
Benim derdim yavrular
Ya ben nire gideyim
Elinizden yavrular
(6709-94a)

Yâre sızlar
Ok degdi yâre sızlar
Yaralının hâlinden
Ne bilsün yarasızlar
(6709-93a)

Kaşında kalem oynar
Görince kanım kaynar
Yârin ismin eksile
Cigerim o da yanar
(6709-95b)

Yâre sar
Gece gezer yâre sar
Tabîpsen ilâc eyle
Cerahsan yâre sar
(6709-95a)

Kebabı köze tutar
Âşinâsın söze tutar
Bir elinde bâdeyi
Birinde meze tutar
(6709-95a)

Sivas'ın kal'ası var
Burcu var kal'ası var
Bende bir efendim
Mecnûn'un Leylâ'sı var
(6709-58b)

Yâren mi var
Dost mu var yâren mi var
Aç sînene bakayım
Ben gibi yâren mi var
(6709-91b)

Yüregimde yaram var
Türlü türlü davam var
Sabr eyle deli gönül
Sabreden kerem var
(6709-73b)

Elimde emânım var
Gögsümde îmânım var
Düşman ... olmasın
Gönlümde gümânım var
(6709-98a)

Adilem yakar var
Ya yağmur var ya kar var
Şu cihânın içinde
Beni de bir yakar var
(6709-85a)

Yâr karı bende yâr
Fikirdeyem günde yâr
Cennetden hûrî çıksa
Gene gönlüm sende yâr
(6709-87b)

Düşene yâr
Hayâlin düşene yâr
Hayâline gelmezsem
Gelmem mi düşüne yâr
Akıl başda kalmadı
Düşüne düşüne yâr
(6709-94b)

Lâla der divâne yâr
Düşmüşem hicrâna yâr

.....

.....

(6709-40a-79)

Karanfilim desde yâr
Etdin beni hasta yâr
Kaşın kemâna benzer
Rûhların gül desde yâr
(6709-95b)

Lâla der Ferhâd'ım yâr
Şîrîn'im Ferhâd'ım yâr
Sen gülsün ben bülbülüm
Artmada feryâdım yâr
(6709-29a)

Lâla der yanayım yâr
Ağlayım yanayım yâr
Sen avcı ol ben şâhîn
Koluna konayım yâr
(6709-25b)

Yâsin çeker
Elif okur Yâsin çeker
Bülbül bir gül ucundan
On bir ay Yasın çeker
(6709-53b)

Lâlam der Yâsin çeker
Harf okur Yâsin çeker
Bülbül gonca gül için
On bir ay Yasın çeker
(6709-7a)

Yahudiler
Bir kuş var Yâ hudiler
Şu benim çekduçeğim
Çekmesün Yahudiler
(6709-53b)

Geceler
Gündüzün yâr geceler
İkrâr etdi gelmedi
Bilmem nirde geceler
(6709-94a)

Kerkük'e Şiraz dirler
Bu dert bana az derler
Vardım tabîb yanına
Yana yana gez derler
(6709-53b)

Lâla güzel serseler
Rüzgâr eser serseler
Yâr ile tenhâda
Yatağımı serseler

Felek sillesin yeyen
Ölmez ama serseler
Ben eşimden vazgelmem
Meytimi serseler
(6709-73b)

Kana dişler
Kuş uçar kanad işler
Öperken ısırılmışam
Boyandı kana dişler
(6709-94a)

Lâla der kara gözler
Kaş kirpik kara gözler
Gemin deryada kaldı
Tayfalar kara gözler
(6709-95a)

Lâla güzel o gözler
Güzel gözler o gözler
İkrar vermeye idin
Olmaz idi bu sözler
(6709-24a)

Bagçelerde gül titrer
Gülde bülbül titrer
Açma beyaz göksünü
Göz görür cân titrer
(6709-85a)

Ay doğar aşmak ister
Bal dudak yaşmak ister
Şu benim deli gönlüm
Yâre kavuşmak ister
(6709-31a)

Kaş egri yaya benzer
Cemâlin aya benzer
Ben böyle aşk görmedim
Ne bir sevdâya benzer
(6709-90a)

Adilem der gül yazar
Bülbül okur gül yazar
Yârinden ayrılanlar
Eli koynunda gezer
(6709-85a)

Gönlümde neler gezer
Anı arîfler sezer
Senin hunhâr işlerin
Dil söyler kalem yazar
(6709-43a)

Gönlümde neler gezer
Anı arîfler sezer
Hasretin harâretin
Dil söyler kalem yazar
(6709-44a)

Aldadır
Kırmızı gül aldadır
Kimi ahret ma'mur ider
Kimin dünyâ aldadır
Bir vefasız zâlîme
Gönül verdim aldadır
(6709-90b)

Zülfün ucu yılandur
Gel boynuma dolandır
Muhabbet cândan gerek
Dilden olan yalandır
(6709-9b)

Günde çekdiğim kahr
Dâyim yediğim zehir
Atına bahâ yetmez
Kemükleri cevâhir
(6709-84a)

Kaşların egmelidir
Ağ gögsün dügmelidir
Yigidin sevdücegi
Günâhın degmelidir
(6709-85b)

Her dem güzel mavilidir
Dediler bu ne dâvidir
Ölürem geçmem senden
Ahd-ü emânım kavîdir
(6709-96a)

Egri kaşın hilâldir
Şîrîn lebin zülâldir
Gel beni kurbân eyle
Kanım sana helâldir
Yana yana kül oldum
Efendim bu ne hâldir
(6709-89b)

Bu dağlar kömürdendir
Geçen gün ömürdendir
Feleğin bir kuşu var
Dırnağı demürdendir
(6709-86a)

Gökde bulut tütüyor
Bağda bülbül ötüyor
Ötme bülbülem ötme
Yâr gözümde tütüyor
(6709-93b)

Düş de gör
Hayâlde gör düşde gör
Düşene dost bulunmaz
Hele bir yol düş de gör
Çigner sakız iderler
El diline düş de gör
(6709-94b)

Lâla der ala mîdur
Alduran alda mîdur
Benim gönlüm sendedir
Seninki bende midir
(6709-62a)

Karanfilim beyazdur
Etdigün bana nâz dur
Bir gece kavuşursam
Ne itsem sana az dur
(6709-95b)

Yârin gülüşü hoşdur
Sevdânın sonu boşdur
Merhamet kıl efendim
Dideler kanlu yaşıdır
(6709-59b)

Kına çiçeği hoşdur
Sevdânın sonu boşdur
Merhamet kıl efendim
Dideler kanlı yaşıdır
(6709-96a)

Bagçede haşhaş olur
Hûblar bağı taş olur
Dilber altun görünce
Sert başı yavaş olur
Tenhâda yârı bulsam
Rakîbler kaş kaş olur
(6709-90a)

Su desdide bulunur
Kuşlar göğde dolanur
Yâreler göz göz oldu
Buna cân mı dayanur
(6709-64a)

Destinde yeşil çayır
Yanaram cayır cayır
Yâr bir bûse ver
Dedi teklif yok buyur
(6709-96a)

Karanfilim penbedür
Dâhî gönlüm sendedür
Yavru vaz gelmem senden
Nice cânım tendedür
(6709-95b)

Bir yüzdür
Bir ellidir bir yüzdür
Koy yüzün yüzüm üzre
Gören disün bir yüzdür
Benzemez aya güne
Mâhi enver bir yüzdür
(6709-91b)

Uzun kâmiş boy verür
Bize böyle el verür
Yâr yanında olanlar
Ağzı şeker bal verür
Yâr yanında olmayan
Orda burda cân verür
(6709-77b)

Sevdiğim şîrîn imiş
Gör nice şîrîn imiş
Ben cânâ şîrîn dedim
Cân benden şîrîn imiş
(6709-89a)

Efendim sana n'oldu
... kanlıma doldu
Mevlâm seni göndersin
Yâreler göz göz oldu
(6709-69b)

Felek bana taş urdu
Taş urmadı şaşurdu
Murâd alacak çağlar
Terazimiz baş urdu
(6709-84b)

Lâla der lâle yavru
Açılmış lâle yavru
Memenin birisi gül
Birisi lâle yavru
(6709-59b)

Lâla gözler şâh sürdü
Sultân sürdü şâh sürdü
Tazelendi bu derdim
Filizlendi şâh sürdü
(6709-91a)

Kar yağdı düze düşdü
Siyâh ben yüze düşdü
İller ma'mur geziyor
Ayruluk bize düşdü
(6709-86a)

Gül üşüdü
Çığ düşdü gül üşüdü
Aklım aldı başımdan
O nasıl gülüşüdü
(6709-92a)

Ağca kız söyle sözünü
Kıbleye döndür yüzünü
Uykular almış yüzünü
Kalkındı gel turundu gel
(6709-77b)

Kaş üstü
Kiprik üstü kaş üstü
Taze derdine düşdüm
Bir ilâc et baş üstü
(6709-90a)

Adilem der yarım ay
Bütün yıldız yarım ay
Üç aya dek gün kesdim
Ben duramam yarım ay
(6709-30b)

Güle nâz
Bülbüle nâz güle nâz
Şimdi fenâ dünyâda
Ağlayan çok gülen az
(6709-92b)

Lâla der güle nergiz
Sünbüle güle nergiz
Aşkdır dost bağında
Sünbüle güle nergiz
(6709-35b)

Gökde yıldız belürsüz
Kaş kara kirpik kunduz
Ben senin âteşine
Yanaram gece gündüz
(6709-76a)

MÜFRETLER

Baş ki egdigimi sanma hicâbımdan efendim
Hûrşîde nazar yazıla mı göz kamaşınca
SIDK-I SİVASÎ(6709-4a)

Yâ rab bakma benim sevdâ defterime
Beni yakma anı yak benim yerime
(6709-28b)

Bir yârim var gülmiyen gül benim nâzlı yârim
Sağda değil solumda bülbül âvâzlı yârim
Beni sevdâlandırırdın sen râhat ol
Yerinde muhabbetin sevgüsü sînemde gizli yârim
(6709-6b)

Gönül bir dem karar itmez görücek sûret-i mahbûb
Ki zîra i'tibârım yok benim sevmekde mahbûb

Ey gönül dilberi bend itmege çekme emek
Zîrâ pek divânelikdir vakıf mülkü olsun demek
(6709-17b)

Henüz gelmedi bir şûh-ı dehlerine nâz idicek
Murâdım üzre güzel görmedim niyâz idicek

Aceb mi düşse beyaban kalır âh-u vâh
Cihânda bulmadı bir yer keşf-i râz idicek
(6709-54a)

Bizi bir kez anar olsan gelür mü şanına noksan
.... bunca meşkinle anardı daima mur karınca ...
(6709-54b)

Yüz sürer damenine elbet zibâ-yı merâm
Sen hemen ey YÛSUF-I MISRÎ melâhat ağır ol
(6709-57a)

Sal küşte-i ömrünü bahr-i tevekkül
Aç ... himmeti yâne geldi seyre bak
(6709-57a)

Bazularında kalmadı avn-u iktidâr
Sade meşâhir ile kanaat zamânıdır
Nâbî (6709-61b)

Oldu beyaz hiç kimi mûy-ı ser sefid
Ey hufte çeşm uyan ki ibâdet zamânıdır
(6709-61b)

Vuslât-ı handân olup hicrân için çekme elem
Böyledir ahvâl-i dünyâ gâhı şad gâhı gam
(6709-66a)

Yâ Rab eyletme beni sine sarılmadıkça yârin sînesine
Bakdıkça yârin nâmesine eyle nûrını beni sine
(6709-74b)

Her kimin yokdur cihânda bir münâsüb hem demi
Hem günü kara geçer hem rüzgârı hem demi

Rûhların kim ilâl olmuş âf-tâb ondan çıkar
Burc akreb devrân olmuş mâh-ı âf-tâb ondan çıkar

Keyfi ... ol HÂLİL'i siyâhının derdim
Cümle halka intisâb ondan çıkar

(6709-97b)

Ey felek netdim sana dünyâm zindân eyledin
Ben fakire kahr idup adûyu handân eyledin

(6712-13a)

Gül-i ra'nâya şeydâ düşmenim âh-u zâr olmaz
Yazılmadı doğru sözlerim efendim der-kenâr olmaz

O dil-dâr cânmış agyâre ezelden vazgele ey gönül
..... olsun sana billâh ki eyleyen yârı yâr olmaz

(6709-42b)

MUAMMALAR

Tarla beyaz, tohum siyâh, âdem sürer, ağaç eker nedir bu?

Kağıd/Kalem

(6709-50a)

Bir gümüş kala gördüm meclis olmuş anda ab

Derdi zerrin topunu anı fethetti âf-tâb

Buz / Güneş

(6709-50a)

Hacılar hacca gider bilmezler nice gider

Bir yumurta içinde kırk elli cüce gider

Nar / Gemi

(6709-50a)

Sana dirim hey kişi ne biri bilün ne beşi

Var çarşudan at getür ne birin olsun ne başı

... eti

(6709-50b)

Yolun başında .. çıkmış ayağında deniz olmuş

Habibim bu muammadan çıkan ad isminiz olmuş

İbrahim

(6709-50b)

Ol nedir ki sekiz ayak üzeredir anın durmağı

Bir başı var ... teni var dördür anın canı

Yokdur menendin bu cihanda durmağı

Sal ağacıyla mevta

(6709-50b)

Ol nedir ki bir kaya yüzlü tatar
Yüzünü yüzünden ayırmaz bakar
Heybet-i hüsnün temaşa eyleyüb
Sanatı senden alur sana satar

Ayna

(6709-50b)

Nedir adı kim ola bir kubbe-i ma'mur
Ne kapusu var ne bacası meşhur
Veli anın içi dopdoludur
Yarısı zaferan yarısı kafur

Yumurta

(6709-50b)

NESİR

Bunca vilayet başdan başa... gezdim yürüdüm kâh yalın ayak, kâh başı kabak. Çarşu bâzâr bilmeyen azar...Hem saçı sarı adamdan azman belâlar ... Neddi neyledi yolum bağladı. Dedi “Ey derviş, var mıdır bir iş, hiç alış veriş, nerden bu geliş? Handa yatarsın, maraz kaparsın oğlu musun, kızı mısın?” Vardır bir kızım gayetde nâzik, öpmeye yazık, kolda bilezik aslını sorayım sana varayım. Bir ince meyan sana muhâl gel indi al burada kal, eyleme ihmal. Bir ebrû hilâl, bir kaşı kemân tebi zülâl, bir incu dişli, bir kalem kaşlı, bir sırma saçlı, bir âhû gözlü, bir şîrîn sözlü, mâh-ı tab yüzlü, bir hub nakışlı, bülbül avazlı, bir kadda kamet, bir çeşmi afet, bir şîrîn zıba giydiği diba. Bir selvi boylu, kalem parmaklı, gümüşdür dırnaklı, kudretten sürmeli câna sarmalı hayran olmalı .

(6709-102a-1)

On beş yaşında, devlet başında beş gerdânında yaldız dâhî ... kız, ah sözüne inandım, eğlendim, kaldım, yandım, tutuşdum, âteşe düşdüm. Ne söylediler ise dediler beni nikâh ettiler. Ahşam içeri yatırdılar. Kolu koluna boyu boyuna uygun dediler. Ah gördüm bir duvak, açdım bir kabak. Bakdım, bir câdû, asla yok dâdı. Olursa bir kişi ne kazı ister ne mana. Bir kazak başlı, bir kazma dişli, üç otuz yaşlı, bir yün saçlı, “vay vay” diye kalkar, dudağı sarkar, görenler korkar, patlıcan burunlu, küp karınlı, egri ayaklı, çotuk parmaklı, yaba dırnaklı, saçı yapaklı, gözi çapaklı, kıl kulaklı, kurbağı belli, ensesi yelli. Harâba koyup asmalı başı, kesmeli elinin kınası, gözünün sürmesi, kaşının ...

(6709-101b-2)

Sağlıkla doğurmasın ... kaşugunun ... başı ucundan ... gördüm. Bir şişman bende oldum pişman. Kapuyu açdım, sokağa düşdüm, şehre kaçdım. Kaldı başta külâh bizi kurtardı Allah vesselâm.

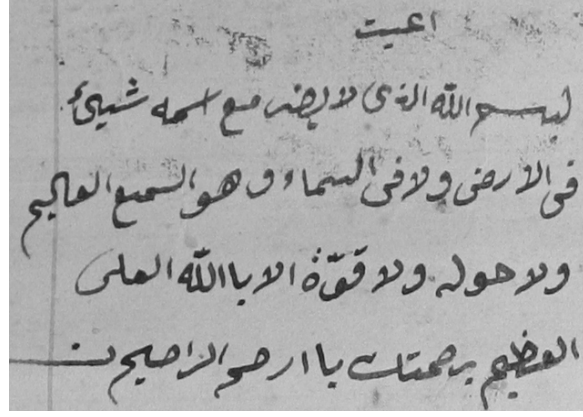
(6709-101a-3)

Sene bin üç yüz on rebî-ül-evvelin dördüncü cum'a ertesi günü sa'at on üç raddeleri dünyâya gelmiştir.Allah dolu ömürler muammer eylesin.

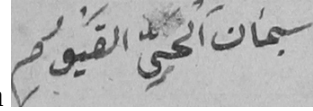
Sene bin üç yüz bir kanûn evvelin birinci günü sa'at üçde kızım Fatıma dünyâya teşrifi.

(6712-18b)

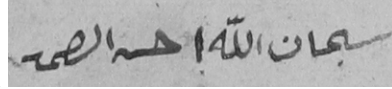
VEFKLER

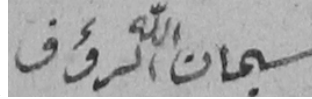
Receb ayının ibtidâ'sından onuna kadar yüz def'a

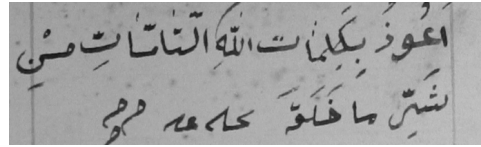
Onundan yigirmisine kadar yüz def'a

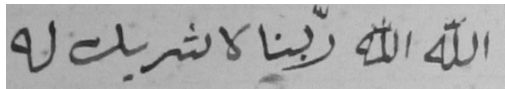
Yigirmisinden otuzuna kadar yüz def'a

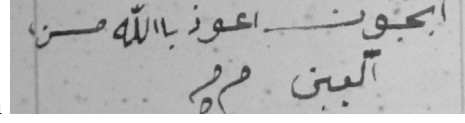
Her belâ ve musibet ve korkulu şeyden emin olmak için her akşam okunacak

... ve meşakkat ve belâ vukûunda denilecek

Nazar için okunsun güzel nefes için

SÖZLÜK

A

Agu	: Zehir (6709-53b) (6767-11a) (6709-55a)
Ağca	: Ak, akça. (6709-77b)
Al	: Hile, düzen. (6709-66b) (6709-14b)
Aldamak	: Aldatmak, kandırmak, oyun etmek(6709-92a) (6709-60b) (6709-61a) (6709-90b)(6709-14a-) (6709-5a)
Anda	: 1.Orada. 2.Onda, o konuda, o hususta. 3.Oraya. 4.O zaman.(6709-44b)(6709-76b) (6709-78b) (6709-10a) (6709-50a) (6712-17b)
Andan	:1.Ondan 2.Ona. 3.Sonra, ondan sonra 4.Ondan ötürü 5.Oradan.6.Onunla (6712-2b) (6709-82b) (6767-4a)
Aparmak	: Götürmek, alıp götürmek. (6709-76a) (6709-80b) (6709-81a) (6709-81b)
Assı	:1.Yarar ,çıkar,kazanç, kar.2.Faiz (6712-14b-15a)

B

Barhana	: Göç eşyası(6709-76b)
Bay	:1.Zengin, müstağni.2.Ulu, kibar,soylu3.Temiz(6709-81b)
Bencileyin	: Ben gibi(6767-9b) (6709-71b) (6709-39b)
Beri	: İleri (6709-17a) (6709-79a) (6767-10b-13b)
Bile	: İle(6709-80b) (6709-81a) (6767-10a) (6709-81b)

Ç

Çalap	: Tanrı, Allah (6709-79a)

E

Eglenmek	: Vakit geçirmek ,beklemek, oyalanmak.(6709-79a-79b-80a) (6709-68a) (6709-101b-2)
El çalmak	:El ile dokunmak, el ile tutmak.(6709-30b)
El vermek	:1.Yardım etmek, fırsat vermek 2.Teslim olmak. (6709-51a) (6709-17a)
El yumak	:El çekmek, vazgeçmek(6709-53b)

Em : İlaç, deva, çare. (6709-30b) (6712-17a)

G

Gine : Gene,yine (6709-85a) (6709-53a-68a) (6709-60b)

K

Kaçan :Ne zaman,ne zaman ki,her ne zaman,nasıl. (6709-68a) (6767-10b)

Kalkımak :Sıçramak,hoplamak,kalkmak. (6709-87b)

Kande : Nerede (6709-57b)

Kangi :Hangi(6712-7b) (6767-14a) (6767-7a-7b)

Kanı : Hani, nerede(6767-9a) (6709-58a) (6709-12a)

Kaş kaş olmak : Ortaya çıkmak(6709-90a)

Kolbagı : Bilezik(6709-76a) (6709-11b)

Kuçmak (koçmak) : Kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak. (6709-13a) (6709-22a)

O

Okumak :1.Çağırarak.davet etmek 2.Söylemek,demek
3.Anmak,yadetmek. (6709-94b)

Onulmak :Şifa bulmak,iyileşmek,yara kapanmak. (6712-6a) (6709-87b)

S

Sencileyin : Senin gibi (6709-8a)

Sin : Mezar. (6709-23b)

Söyğün : Sönmek, parlaklığı gitmek.(6709-77b)

Ş

Şimden gerü : Bundan sonra, bundan böyle, artık. (6709-67b) (6709-81b)
(6767-6b) (6767-5a)(6767-9b) (6712-10a)

Şol : Şu,o. (6709-67b) (6709-65a) (6709-4a-4b) (6709-51a) (6709-44b)(6712-15b)

Şunda : şurada (6709-19a) (6709-87a)

T

Tapşurmak : Emanet etmek, teslim etmek. (6709-96b)

Teg : Gibi. (6709-60b) (6709-20a) (6709-61a) (6709-97a)

Terazimiz Baş Urdu : Terazinin bir başının havaya kalkması. (6709-84b)

Tezmek : Başını alıp kaçmak. (6709-89a)

Ton : 1.Elbise,kılık kıyafet 2.Renk. (6709-22a)

U

Ucundan : İçin, sebebiyle, sebepten,-den dolayı, yüzünden.(6767-5a)(6709-40b) (6709-97a)(6709-53b) (6709-96b)

V

Vazgelmek : İstememek, yüz çevirmek, terk etmek, bırakmak(6709-39a) (6709-72b) (6709-30b) (6709-61b) (6709-73b) (6709-95b)

Veş : Gibi manasını veren bir benzetme edatı(6709-45b) (6709-43a) (6709-3b) (6767-4b) (6767-8b) (6767-5b) (6767-3a) (6767-12b)

Y

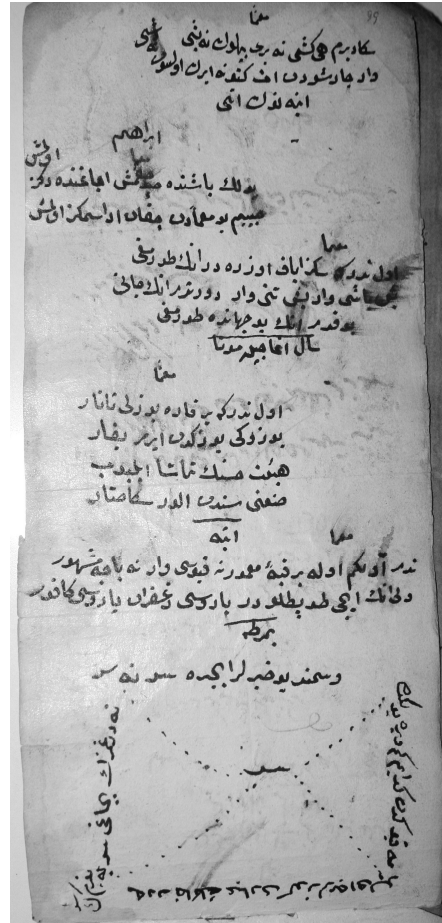
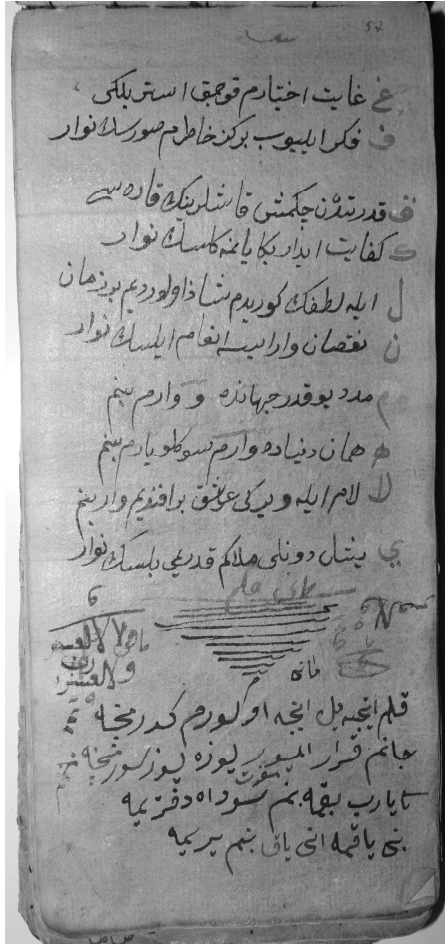
Yaka partmak : Yaka yırtmak. (6709-82a)

Yüzden : Sebebiyle, sebepten.(6709-90b)

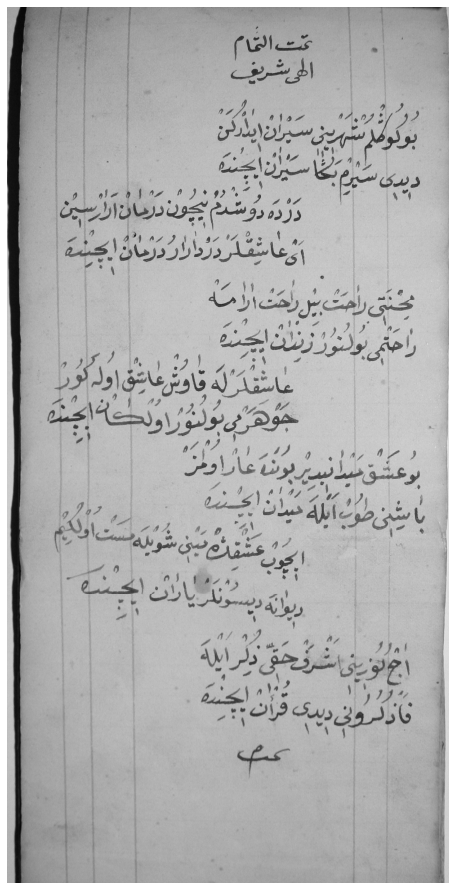
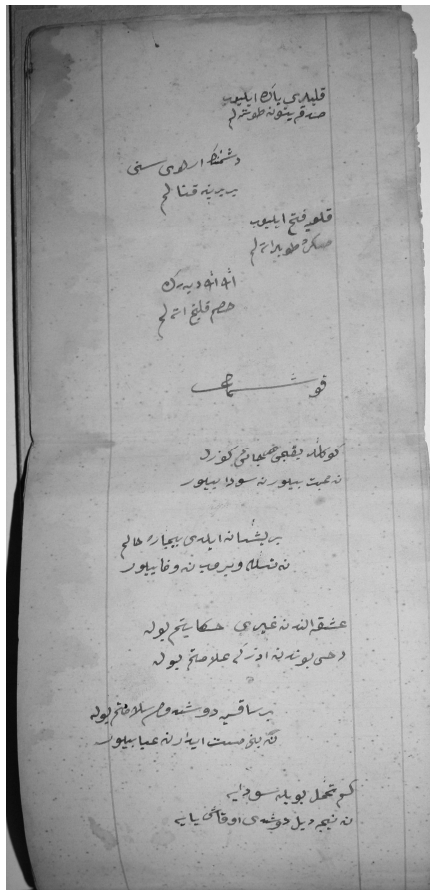
Yüze yüz sürmek : Karşılıklı olarak yüzleri birbirine değdirmek. (6709-28b)

CÖNKLERDEN ÖRNEK SAYFALAR

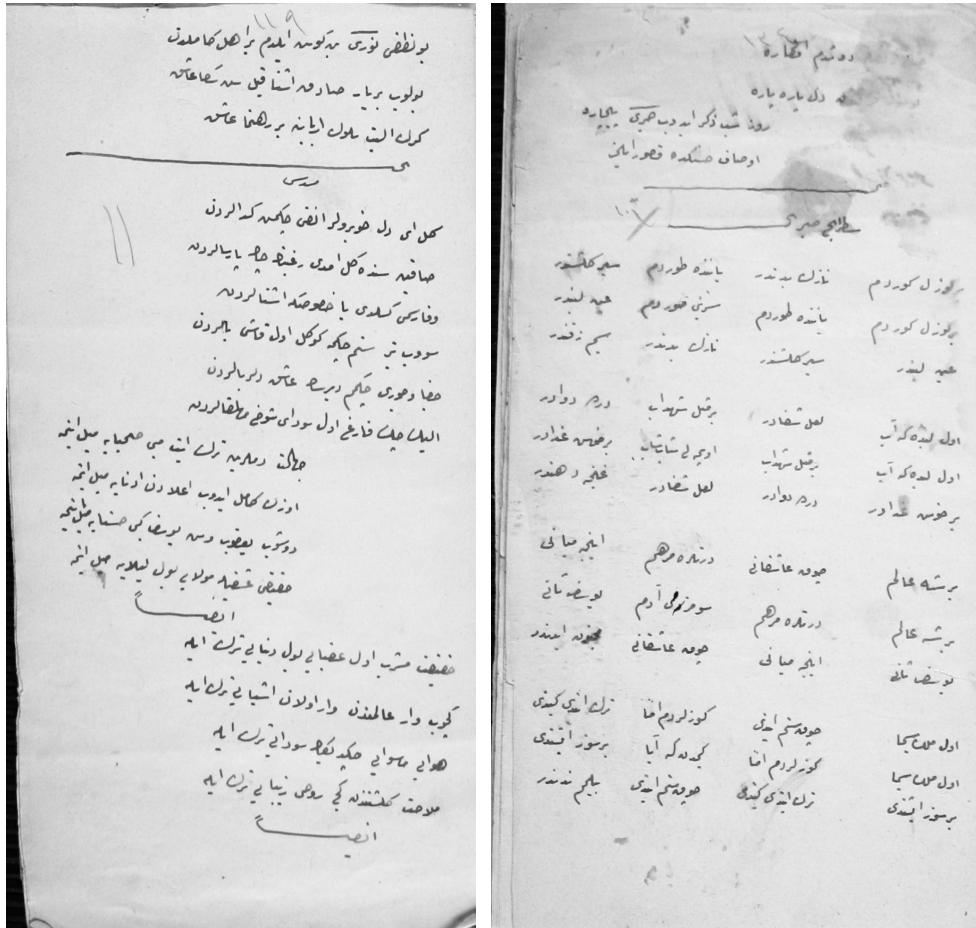
1.6709 No'lu Cönkten Örnek Sayfalar

2.6712 No'lu Cönkten Örnek Sayfalar

3.6767 No'lu Cönkten Örnek Sayfalar

KAYNAKÇA

ARTUN, Erman

2001 **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı,**

Ankara: Akçağ Yayınları

CUNBUR, Müjgan; KAYA, Dursun; ÜNVER, Niyazi

2002 **Milli Kütüphane Cönkler Kataloğu,**

Ankara: Milli Kütüphane Yayınları

DEVELİ, Hayati

2006 **Osmanlı Türkçesi kılavuzu 1,**

İstanbul: Kitabevi Yayınları

DEVELLİOĞLU, Ferit

1997 **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat,**

Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları

DİLÇİN, Cem

1983 **Yeni Tarama Sözlüğü,**

Ankara: TDK Yayınları

ELÇİN, Şükrü

2000 **Halk Edebiyatına Giriş,**

Ankara: Akçağ Yayınları

GÖKYAY, Orhan Şaik

1993 **“Cönk” İslam Ansiklopedisi 8:73,**

İstanbul: TDV Yayınları

KABAKLI, Ahmet

2006 **Âşık Edebiyatı,**

İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları

KAYA, Doğan

2004 **Anonim Halk şiiri,**

Ankara: Akçağ Yayınları

KAYA, Doğan

2000 **Âşık Edebiyatı Araştırmaları,**

İstanbul: Kitabevi Yayınları

KAYA, Doğan

2007 **Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü,**

Ankara: Akçağ Yayınları

OĞUZ, M.Öcal

2004 **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı,**

Ankara: Grafiker Yayınları

SAKAOĞLU, Saim

1989 **Türk Dili Dergisi, Sayı 445-450(Halk şiiri Özel Sayısı),**

Ankara: TDK Yayınları

ÜLKÜTAŞIR, M.Şâkir,

1967 **Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Yeri,**

Ankara: Türk Kültürü Sayı; 60